

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HATÁROZATAI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HIVATALOS LAPJA

TARTALOM

42/2012. (XII. 20.) AB határozat	a jogi segítségnyújtásról szóló 2003. évi LXXX. törvény 3. § (3) bekezdés c) pontja alaptörvény-ellenességének megállapításáról és megsemmisítéséről	780
43/2012. (XII. 20.) AB határozat	a családok védelméről szóló 2011. évi CCXI. törvény 7. § és 8. §-a alaptörvény-ellenességének megállapításáról és megsemmisítéséről.....	788
44/2012. (XII. 20.) AB határozat	a telepengedély, illetve a telep létesítésének bejelentése alapján gyakorolható egyes termelő és egyes szolgáltató tevékenységekről, valamint a telepengedélyezés rendjéről és a bejelentés szabályairól szóló 358/2008. (XII. 31.) Korm. rendelet alaptörvény-ellenességének megállapításáról és megsemmisítéséről	807
3380/2012. (XII. 30.) AB határozat	alkotmányjogi panasz elutasításáról	813
3381/2012. (XII. 30.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	820
3382/2012. (XII. 30.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	822
3383/2012. (XII. 30.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	824
3384/2012. (XII. 30.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	826
3385/2012. (XII. 30.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	828
3386/2012. (XII. 30.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	830
3387/2012. (XII. 30.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	832
3388/2012. (XII. 30.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	835
3389/2012. (XII. 30.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	836
3390/2012. (XII. 30.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	838
3391/2012. (XII. 30.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	839
3392/2012. (XII. 30.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	842

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TELJES ÜLÉSÉNEK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉTETT HATÁROZATAI ÉS VÉGZÉSEI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 42/2012. (XII. 20.) AB HATÁROZATA

a jogi segítségnyújtásról szóló 2003. évi LXXX. törvény 3. § (3) bekezdés c) pontja alaptörvény-ellenességének megállapításáról és megsemmisítéséről

Az Alkotmánybíróság teljes ülése az alapvető jogok biztosának jogszabály alaptörvény-ellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítványa alapján – *dr. Dienes-Oehm Egon* és *dr. Pokol Béla* alkotmánybírók különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a jogi segítségnyújtásról szóló 2003. évi LXXX. törvény 3. § (3) bekezdés c) pontja alaptörvény-ellenes, ezért azt megsemmisíti.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi. A jogi segítségnyújtásról szóló 2003. évi LXXX. törvény 3. § (3) bekezdés c) pontja e határozatnak a Magyar Közlönyben való közzétételét követő napon veszti hatályát.

I n d o k o l á s

I.

[1] Az alapvető jogok biztosa az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (a továbbiakban: Ajbt.) 2. § (3) bekezdése, valamint az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 24. § (2) bekezdése alapján a jogi segítségnyújtásról szóló 2003. évi LXXX. törvény (a továbbiakban: Jst.) 3. § (3) bekezdés c) pontjának vizsgálatát és megsemmisítését kezdeményezte az Alkotmánybíróságnál, mert ellentétesnek tartja az Alaptörvény I. cikk (1) bekezdésével, XV. cikk (2) és (4) bekezdésével, valamint XXVIII. cikk (7) bekezdésével.

[2] 1. A Jst. 3. § (3) bekezdés c) pontja kizárja a jogi segítségnyújtás igénybevételét alkotmányjogi panasz esetében a rászorulóknak számára, ami az alapvető jo-

gok biztosa szerint ellentétes az állam alapjogvédelmi kötelezettségével és a jogorvoslathoz való joggal az alábbiak szerint.

[3] Az alapvető jogok biztosa azzal érvel, hogy a bárki által, érdekeltség nélkül kezdeményezhető utólagos normakontroll eljárás megszűnésével az alkotmányjogi panasz az egyéni alapjogvédelem szempontjából rendkívüli jelentőségű, hiszen a jogalanyok számára az Alaptörvényben foglalt egyes alapjogok érvényesíthetőségét, közhatalommal szembeni kikényszeríthetőségét jelenti. Az alkotmányjogi panasz kezdeményezése lehetővé teszi az egyén számára, hogy az Alkotmánybíróságtól mint „végső fórumtól” kérje az alapjogsérelem (amit akár bírói döntés, akár jogszabályi rendelkezés okozott) orvoslását.

[4] Indokolásul előadja, hogy az Alaptörvény I. cikk (1) bekezdése értelmében az ember sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait tiszteletben kell tartani; ezek védelme „az állam elsőrendű kötelezettsége”. Álláspontja szerint az államnak ez az objektív alapjogvédelmi kötelezettsége azt jelenti, hogy az alanyi jogok kikényszeríthetők, a jogsérelmek orvosolhatók legyenek. Ennek érdekében az államnak olyan intézményrendszert kell fenntartania, amely a jogalanyok számára elérhető. Úgy véli, az államnak ez az alapjogvédelmi kötelezettsége sérül azáltal, ha ezek az intézmények, mint az Alkotmánybíróság is, csak indokolatlan nehézségek árán, vagy egyáltalán nem érhetők el a jogot érvényesíteni kívánók számára.

[5] Az alapvető jogok biztosa szerint az alkotmányjogi panasznak – mivel a konkrét normakontroll egyik esetéről van szó – jogorvoslati funkciója van, ez különbözteti meg az utólagos normakontrolltól. Habár szerinte az alkotmányjogi panasz igénybevétele önmagában nem alanyi jog, a jogorvoslathoz való jog részeként értelmezhető, és az állam alapjogvédelmi kötelezettségével is összefüggésben áll. A törvény az alkotmányjogi panasz befogadhatóságát több feltételhez köti, melyek közül az egyik a kötelező jogi képviselő előírása. Az alapvető jogok biztosa szerint azonban a megfelelő garanciák, ellensúlyok nélkül ennek komoly visszatartó ereje lehet, illetve azt eredményezheti, hogy az érintett nem él panasszal, mert az ezzel járó többletterheket nem tudja viselni – figyelembe véve különösen azt is, hogy az alkotmányjogi panaszt főszabály szerint hosszú ideje tartó pereskedés előzheti meg.

- [6] 2. Az alapvető jogok biztosa szerint a Jst. 3. § (3) bekezdés c) pontja sérti az Alaptörvény diszkrimináció tilalmáról szóló XV. cikk (2) és (4) bekezdését is, ez kimondja azt is, hogy az állam az esélyegyenlőség megvalósulását külön intézkedésekkel segíti. Indokolásul az Alkotmánybíróság korábban kialakított, szerinte továbbra is irányadónak tekinthető gyakorlatára, valamint az Alkotmánybíróság által korábban alkalmazott tesztekre hivatkozik, utal arra is, hogy az Alkotmánybíróság értelmezése szerint nem csak az vezethet hátrányos megkülönböztetéshez, ha azonos helyzetben levő jogalanyok között tesz a jogalkotó ésszerű indok nélkül különbséget, hanem ennek ellenkezője is, azaz amikor lényegesen eltérő helyzetben levők esetén a köztük levő különbséget figyelmen kívül hagyják. Szerinte a jogi segítségnyújtás intézményét azért hozták létre, hogy a rossz anyagi helyzetben levők is megfelelő jogi képviselőben részesülhessenek (alap)jogaik érvényesítése során, melynek fontos állomása lehet az alkotmánybírósági eljárás is. A kötelező jogi képviselő előírása az alkotmánybírósági eljárás során mindenkire egyaránt vonatkozik. A Jst. támadott rendelkezése azonban éppen a rossz szociális helyzetben levőket zárja el az alkotmányjogi panasz igénybevételétől, ami az indítványozó szerint a vagyoni helyzet alapján hátrányos helyzetbe hozza azokat, akik nem tudják viselni az „ügyvédkényszerrel” járó költségeket, ugyanakkor lehet, hogy végső jogorvoslatként éppen az alkotmányjogi panasz állna csak rendelkezésükre. Az alapvető jogok biztosa megemlíti azt is, hogy az Alkotmánybíróságról szóló T/4424. számú törvényjavaslat eredeti szövege [a tervezet 51. § (4) bekezdése] tartalmazta, hogy a kötelező jogi képviselő a jogi segítségnyújtásról szóló törvény keretében is biztosítható, ezt azonban egy módosító indítvány törölte, költségvetési szempontokra hivatkozva.
- [7] Álláspontja szerint semmilyen ésszerű indok nem hozható fel arra, hogy a jogalkotó az alkotmányjogi panaszt kivége a jogi segítségnyújtás köréből; költségvetési okokra, vagy az állam teherbíró képességére való hivatkozás pedig semmiképpen sem fogadható el magyarázatként.
- [8] 3. Az alapvető jogok biztosa végezetül leírja, hogy nincs hatásköre arra, hogy mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenesség megállapítását kérje, ettől függetlenül felhívja az Alkotmánybíróság figyelmét valamely jogi szabályozás kapcsán a jogalkotói feladat elmulasztására. Ez esetben a Jst. nem szabályozza az alkotmányjogi panasz eljárásban igénybe vehető jogi segítségnyújtás lehetőségét és formáit, amit az Alaptörvényvel ellentétes mulasztásnak tart.

II.

- [9] 1. Az Alaptörvény érintett rendelkezései:

„I. cikk (1) AZ EMBER sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait tiszteletben kell tartani. Védelmük az állam elsőrendű kötelezettsége.”

„II. cikk Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg.”

„XV. cikk (1) A törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes.

(2) Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.

[...]

(4) Magyarország az esélyegyenlőség megvalósulását külön intézkedésekkel segíti.”

„XXVIII. cikk (7) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.”

- [10] 2. A Jst. támadott rendelkezése:

„3. § (3) Az (1) bekezdés a)–h) pontjaiban foglalt esetben sem lehet támogatást nyújtani

[...]

c) alkotmányjogi panasszal kapcsolatban,”

III.

- [11] Az indítvány megalapozott.

- [12] 1. Az Alkotmánybíróság az alapvető jogok biztosa kezdeményezésére azt vizsgálta, hogy a Jst. 3. § (3) bekezdés c) pontja alaptörvény-ellenes-e.

- [13] 1.1. A Jst. megalkotásának indoka – ahogy a törvény preambuluma megfogalmazza – az volt, hogy a szociálisan hátrányos helyzetben levők számára létrehozson egy olyan intézményrendszert, amelynek keretében az arra rászorulók szakszerű jogi tanácsot és jogi képviselőt kaphatnak jogaik érvényesítésére és jogvitáik megoldására.

- [14] A Jst. előterjesztői indokolása úgy fogalmaz, hogy „az államnak meg kell teremtenie azt a jogszabályi és intézményes közeget, amely lehetővé teszi az egyén számára azt, hogy képes legyen érvényesíteni jogainak megsértéséből eredő igényeit. A bírói jogérvényesítés esetében az állam kötelezettsége

ennél fogva nem merülhet ki abban, hogy bírói út biztosít a személyek számára jogvitáik rendezésére, de kötelezettsége az is, hogy megteremtse a bírói út igénybe vételének valóságos lehetőségét. E valóságos lehetőség abban testesül meg, hogy az egyéni jogérvényesítés nem lehet függvénye az egyén jogi, gyakorlati ismereteinek, illetve anyagi viszonyainak. Az államnak tehát olyan támogatási rendszert indokolt kiépítenie, amely kompenzálja, kiegyenlíti a jogi ismeretekben vagy az anyagi lehetőségekben mutatkozó esetleges hiányszempontokat; csak az így kialakított feltételrendszer biztosíthatja a jogérvényesítéshez kapcsolódó alapjogok maradéktalan megvalósulását.” Továbbá: „[a]z állami jogi segítségnyújtás hatályos intézményei elsődlegesen a bírósági eljárásokhoz kötődnek és a különböző költségkedvezmények és jogi képviselő formájában vehetik igénybe a segítséget a rászorulóknak. A jogi segítségnyújtásról szóló törvény az átfogó jogi segítségnyújtó intézményrendszer kiépítését célozza, amely a hatályos segítségnyújtási formák – a polgári és büntetőeljárásokhoz kapcsolódó költségkedvezmények, rászorultsági alapon biztosított jogi képviselet – mellett magában foglalja a bírósági és a hatósági eljárásokon kívüli segítségnyújtást is. A jogalkotót ebben az esélyegyenlőség alkotmányos elvén alapuló azon állami célkitűzés vezérli, amely szerint törekedni kell mindenféle esélyegyenlőtlenség kiküszöbölésére: arra, hogy mindazok, akik anyagi, szociális vagy egyéb okokból kifolyólag nem képesek saját jogaik, jogi lehetőségeik felismerésére, nincsenek abban a helyzetben, hogy jogaikat a bírósági vagy hatósági igény állapotába juttassák, intézményes keretek között segítséget, támogatást kapjanak. A társadalom olyan hátrányos helyzetű rétegeinek szánt új jogintézmény létrehozásáról van szó, amely a pozitív diszkrimináció eszközével járul hozzá az esélyegyenlőtlenségek kiküszöböléséhez, s amely nagy lépést jelent az esélyegyenlőség megteremtése felé.”

[15] A Jst. megkülönbözteti a peren kívüli és a peres eljárásokban történő segítségnyújtást, utóbbinál különválasztva a polgári és a büntetőügyekben való segítségnyújtást, meghatározza a támogatás formáját és igénybevételének feltételeit. Peres eljárások esetén a támogatás pártfogó ügyvédi képviselet biztosítását jelenti, melynek költségét az állam viseli vagy megelőlegezi; más esetekben teljes költségmentességet jelent. A peren kívüli támogatások körébe a jogi segítő által nyújtott jogi tanácsadás, iratkészítés, beadványszerkesztés, illetőleg – erre vonatkozó meghatalmazás alapján – valamely ügy irataiba való betekintés (a Jst. szóhasználatában együttvéve: „jogi szolgáltatás”) tartozik, melynek munkadíját és költségeit az állam előlegezi vagy viseli. A Jst. 3. § (1) bekezdése határozza meg, milyen esetekben biztosítható jogi segítség a fél számára [a peren kívül nyújtott támogatási formák körébe sorolja többek között a polgári vagy büntetőeljárásban a rend-

kívüli jogorvoslati kérelem elkészítéséhez nyújtott segítséget is, Jst. 3. § (1) bekezdés h) pontja], míg a (3) bekezdés felsorolja azokat az eseteket, melyekben a támogatás kizárt, ide sorolva – többek között – az alkotmányjogi panaszt is. A Jst. indokolása szerint az utóbbi körbe azok az esetek tartoznak, melyeknél a fél más módon segítséget kaphat, vagy pedig a támogatás biztosítása nem tartozik a segítségnyújtást esetleg igénylő jogviszonyok körébe (ezeket az indokolás nem részletezi, de láthatóan az alkotmányjogi panaszt is ide tartozónak tekinti).

[16] 1.2. 2012. január 1-jén hatályba lépett az új Abtv., amely az Alkotmánybíróságról szóló korábban hatályban volt 1989. évi XXXII. törvényhez képest új szabályként tartalmazza – többek között – a kötelező jogi képviselet előírását az Alkotmánybíróság előtti panasz-eljárások során [Abtv. 51. § (2) bekezdés]. A kötelező jogi képviselet bevezetésének indoka részben az Alkotmánybíróság hatáskörének átalakulása, azaz az új típusú – ún. valódi – alkotmányjogi panasz bevezetése volt, a bárki által kezdeményezhető utólagos absztrakt normakontroll (*actio popularis*) megszüntetésével párhuzamosan. Az új Abtv. lehetővé teszi az egyedi ügyben alkalmazott jogszabály Alaptörvénnyel való összhangjának felülvizsgálatán túl azt is, hogy az Alkotmánybíróság az egyedi ügyben hozott bírói döntés Alaptörvénybe ütközését is megvizsgálja, valamint kivételesen az Alkotmánybíróság eljárása irányulhat jogszabály alaptörvény-ellenességének vizsgálatára bírói döntés nélkül is, amennyiben a jogsérelem a jogszabály alkalmazása vagy hatályosulása folytán következett be.

[17] A bírósági határozatok alkotmányosságának vizsgálatának lehetővé tétele, valamint általában véve az új típusú (ún. valódi) alkotmányjogi panasz bevezetése indokolja a kötelező jogi képviseletet (ún. „ügyvédkenyészert”). Ez ugyanakkor nyilvánvalóan a panaszosok érdeke is, hiszen az alkotmányjogi problémák szakszerű megfogalmazása számukra is nagyobb esélyt ad panaszuk befogadására és sikerére.

[18] 2. Az alapvető jogok biztosa indítványában nem vitatja a kötelező jogi képviselet bevezetésének alkotmányosságát; kizárólag azt kifogásolja, hogy az alkotmányjogi panasz esetében a jogi segítségnyújtás lehetőségének kizárásával a szociálisan hátrányos helyzetben levők eleshetnek az alkotmányjogi panasz lehetőségétől, miközben bizonyos esetekben ez az egyetlen hatásos (sikerrel kecsegtető) jogorvoslat.

IV.

[19] 1. Az alapvető jogok biztosa szerint a Jst. 3. § (3) bekezdés c) pontja sérti az Alaptörvény XV. cikk (2) és

- (4) bekezdéseit, amely a diszkrimináció tilalmáról szól, illetve előírja, hogy az állam az esélyegyenlőség megvalósulását külön intézkedésekkel segíti. Indokolásul az Alkotmánybíróság korábban kialakított, szerinte továbbra is irányadónak tekinthető gyakorlatára, valamint az Alkotmánybíróság által korábban alkalmazott tesztekre hivatkozik, valamint utal arra is, hogy az Alkotmánybíróság értelmezése szerint nem csak az vezethet hátrányos megkülönböztetéshez, ha azonos helyzetben levő jogalanyok között tesz a jogalkotó ésszerű indok nélkül különbséget, hanem ennek ellenkezője is, azaz amikor lényegesen eltérő helyzetben levők esetén a köztük levő különbséget figyelmen kívül hagyják.
- [20] 2. Az Alkotmánybíróság a 22/2012. (V. 11.) AB határozatában állást foglalt az Alaptörvény hatályba lépése előtt hozott döntései további alkalmazhatóságáról, a következőképpen: „[a]z Alkotmánybíróság feladata az Alaptörvény védelme. Az Alkotmánybíróság az újabb ügyekben felhasználhatja azokat az érveket, amelyeket az Alaptörvény hatálybalépése előtt hozott korábbi határozata az akkor elbírált alkotmányjogi kérdéssel összefüggésben tartalmazott, feltéve, hogy az Alaptörvény konkrét – az előző Alkotmányban foglaltakkal azonos vagy hasonló tartalmú – rendelkezései és értelmezési szabályai alapján ez lehetséges.
- [21] Az Alkotmánybíróság az egyes hatásköreiben eljárva alkotmány-értelmezést végez, akkor is, ha ez nem elvont, mint az Abtv. 38. § (1) bekezdése szerinti hatáskörben, hanem jogszabály vagy bírói döntés vizsgálatához kapcsolódik. Az egyes intézményekről, alapelvekről és rendelkezésekről kialakított értelmezése a határozataiban található meg. Az Alkotmánybíróságnak azokra az alapértékekre, emberi jogokra és szabadságokra, továbbá alkotmányos intézményekre vonatkozó megállapításai, amelyek az Alaptörvényben nem változtak meg alapvetően, érvényesek maradnak. Az előző Alkotmányon alapuló alkotmánybírói döntésekben kifejtett elvi jelentőségű megállapítások értelemszerűen irányadók az Alaptörvényt értelmező alkotmánybírói döntésekben is. Ez azonban nem jelenti az előző Alkotmányon alapuló határozatokban kifejtettek vizsgálódás nélküli, mechanikus átvételét, hanem az előző Alkotmány és az Alaptörvény megfelelő szabályainak összevetését és gondos mérlegelést kíván. Ha az összevetésnek az az eredménye, hogy az alkotmányjogi szabályozás változatlan vagy jelentős mértékben hasonló, az átvételnek nincs akadálya. Másrészt az előző Alkotmány és az Alaptörvény egyes rendelkezései tartalmi egyezősége esetén éppen nem a korábbi alkotmánybírói döntésben megjelenő jogelvek átvételét, hanem azok figyelmen kívül hagyását kell indokolni.” {22/2012. (V. 11.) AB határozat, Indokolás [41]}.
- [22] 3. Az Alaptörvény XV. cikke egyaránt tartalmazza az általános egyenlőségi szabályt [(1) bekezdés], és az alapjogok egyenlőségét, illetve a diszkrimináció tilalmát [(2) bekezdés]. Az általános egyenlőségi szabály az Alkotmányban kifejezetten nem szerepelt; az Alkotmánybíróság gyakorlata ezért ezt az alkotmányos demokráciában elengedhetetlen szabályt az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdése és az Alkotmány 54. § (1) bekezdése együttes értelmezéséből vezette le. [21/1990. (X. 4.) AB határozat, ABH 1990, 73.] Az Alkotmánybíróság érvelése szerint az Alkotmány 54. § (1) bekezdésében biztosított emberi méltóság joga – mint a 70/A. § (1) bekezdésben említett alapvető jogok legalapvetőbbike – szükségképpen magában foglalja az egyenlően kezelés követelményét a jogrendszer minden normájával szemben.
- [23] Az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdése az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésével tartalmilag azonos rendelkezés; az Alaptörvény továbbá tartalmazza az Alkotmány 54. § (1) bekezdésével az emberi méltóságot tekintve egyező II. cikket. E kettő összekapcsolása továbbra is elfogadható, amennyiben az általános egyenlőség követelménye a minden embert megillető méltóságból következik; erre azonban nincs minden esetben szükség, mert az Alaptörvény külön szabályban rögzíti a törvény előtti egyenlőséget. Ezzel együtt a törvény előtti egyenlőség lényegi tartalma változatlanul – az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlatával egyezően – az emberek egyenlő méltósága. Az Alaptörvény emberi méltóság klauzulája ugyanis kizárja a törvény előtti egyenlőség eltérő értelmezését, egyben továbbra is meghatározza tartalmát.
- [24] Az Alaptörvény alapján tehát az összefüggés az emberi méltóság (Alaptörvény II. cikk) és az egyenlőség (Alaptörvény XV. cikk) között továbbra is fennmaradt, annak ellenére, hogy az Alkotmányból hiányzó és az Alkotmánybíróság idézett gyakorlatában kialakított általános egyenlőségi szabály most kifejezetten szerepel az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésében.
- [25] Az általános egyenlőségi szabály így az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésére alapozható. Ez dogmatikai egyszerűsítés, miközben – a fentiek szerint – a szükségszerű kapcsolat az egyenlő méltóság (Alaptörvény I. cikk és II. cikk) és a törvény előtti tartalmi egyenlőség között változatlanul fennáll, mert az egyenlőség végső alapja az egyenlő méltóság.
- [26] Ezért az általános egyenlőségi szabály alkalmazásának dogmatikájában – pl. a csoportképzés vizsgálatában – a mondottak szerint változtatás nem indokolt, az Alkotmánybíróság gyakorlata továbbra is irányadó.

- [27] Megállapítható tehát, hogy az alapvető jogok biztosa által hivatkozott alaptörvényi rendelkezések és a 2012. január 1-je előtt hatályban volt Alkotmány rendelkezései változatlan tartalommal fenntartják az egyenlőség általános, nem csak az alapjogokra kiterjedő – vagy ahogy az Alkotmánybíróság gyakran nevezte: a „jogegyenlőség” – követelményét és a hátrányos megkülönböztetés tilalmát. Ezért az Alkotmánybíróság az általános egyenlőségi szabállyal kapcsolatos eddigi gyakorlatát – a fentebb idézett 22/2012. (V. 11.) AB határozat szerint – a jelen ügyben irányadónak tekintette.
- V.
- [28] 1. Az Alkotmánybíróság egyenlőséggel kapcsolatos gyakorlata szerint az azonos szabályozási koncepción belül adott, homogén csoportra nézve eltérő szabályozás a diszkrimináció tilalmába ütközik, kivéve ha az eltérésnek ésszerű, kellő súlyú alkotmányos indoka van, azaz nem önkényes [pl. 21/1990. (X. 4.) AB határozat, ABH 1990, 73.]. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint nem tekinthető viszont az Alkotmány 70/A. §-ába ütköző hátrányos megkülönböztetésnek, ha a jogi szabályozás különböző tulajdonságokkal bíró alanyi körre eltérő rendelkezéseket állapít meg, mert alkotmányellenes megkülönböztetés csak összehasonlítható – azonos csoportba tartozó – személyi körben lehetséges. „Hátrányos megkülönböztetés akkor áll fenn, ha a szabályozás lényeges eleme tekintetében nem azonos az alanyok elbírálása, jogaik és kötelezettségeik meghatározása. Nem lehet viszont hátrányos megkülönböztetésről beszélni akkor, ha a jogi szabályozás eltérő alanyi körre állapít meg eltérő rendelkezéseket.” [8/2000. (III. 31.) AB határozat, ABH 2000, 56, 59.]
- [29] 2. A vizsgált esetben ez azt jelenti, hogy a Jst. 3. § (3) bekezdés c) pontjával a jogalkotó megkülönböztetés nélkül mindenkit kizár az alkotmányjogi panasz készítésekor a jogi segítségnyújtásból. A csoportképző tulajdonságok azonossága („homogenitása”) azonban csak látszólagos, hiszen a segítségnyújtás kizárása éppen azok jogorvoslati (alkotmányjogi panaszhoz való) jogát lehetetleníti el, akik miatt a Jst. megalkotásra került: a szociálisan hátrányos helyzetben levőket.
- [30] Az alkotmányjogi panasz jogi szabályozása időközben megváltozott. A Jst. megalkotásakor az alkotmányjogi panaszt bárki jogi képviselő nélkül benyújthatta, azonban ez 2012. január elsejével, a „valódi” alkotmányjogi panasz bevezetésével megszűnt, ettől kezdve alkotmányjogi panasz – szűk kivétellel [lásd: Abtv. 51. § (3) bekezdés] – csak jogi képviselő útján nyújtható be.
- [31] Az alkotmányjogi panaszok kihagyása a Jst. hatálya alá tartozó jogi szolgáltatások közül az Abtv. hatályba lépése (2012. január 1.) előtt alkotmányosan elfogadható volt, a szabályozás változásával azonban kétféle egyenlőtlenség jött létre a következők szerint.
- [32] 3. Egyrészt az alkotmányjogi panaszbeadványok és az egyéb, szintén kötelező ügyvédi (jogi képviselői) közreműködéssel készülő iratok – tehát az iratokat készítő emberek – között. Az előbbiekhöz nem, a többihez viszont igénybe vehető jogi segítségnyújtás. Vagyis, aki alkotmányjogi panaszt kíván előterjeszteni, nem kaphat jogi segítséget, míg számtalan más, az alkotmányjogi panaszhoz sokban hasonló, szintén tisztán jogi kérdésekkel foglalkozó beadványok, például polgári vagy büntetőeljárásban rendkívüli jogorvoslatok (különösen a kötelező jogi képviselőhöz kötött felülvizsgálati kérelem) elkészítéséhez [Jst. 3. § (1) bekezdés h) pont] igen.
- [33] Másrészt a szabályozás változásával szükségképpen társadalmi esélykülönbség alakult ki az alapjogokban sértett – vagy magukat annak tartó – emberek között: aki képes igénybe venni jogi szolgáltatást, előnyösebb helyzetbe kerül, mint aki erre nem képes. Az utóbbi nem is fordulhat az Alkotmánybírósághoz, mert beadványa alapján – az Abtv. 55. § (3) bekezdés, valamint az Ügyrend 24. § (3) bekezdés d) pontja, valamint (5) és (6) bekezdése szerint – az eljárás lefolytatására nincs lehetőség. Így azonos alapjogsérelem esetén az egyik csoportba tartozónak van, a másikba tartozónak nincs esélye sérelme orvoslására.
- [34] Mindkét megkülönböztetés alkotmányossága az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdése szerinti – fentebb elemzett – általános egyenlőségi szabály szerint ítélandó meg. Az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlatában a hasonló esetekben azt vizsgálta, hogy a szabályozás szerinti eltérő kezelésnek – itt: a jogi segítségnyújtás lehetőségének, illetve hiányának – van-e ésszerű, alkotmányos indoka, igazolja-e az eltérést az igénybe vett jogi szolgáltatások eltérő jellege.
- [35] Az Alkotmánybíróság szerint ilyen ésszerű indok nincs. Az alkotmányjogi panasz a mindenkit megillető alapvető jogok védelmére szolgáló eszköz. Ez akkor is igaz, ha az alkotmányjogi panasznak objektív alkotmány(alaptörvény)védelmi szerepe is van, mivel a sikeres alkotmányjogi panasz az alapjogokat korlátozó normák megsemmisítését eredményezi, és ezzel mindenkire kiható hatálya van. Az alkotmányjogi panasz minden lényeges tulajdonságban hasonló a felülvizsgálati kérelemhez, így a kettő közötti megkülönböztetésnek alkotmányos indoka nincs.
- [36] Megállapítható tehát, hogy a Jst. vizsgált szabálya az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésébe ütközik.

VI.

- [37] Az alapvető jogok biztosa szerint a kifogásolt szabály az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésével is ellentétes.
- [38] Az előző pontban alkotmányos mérceként szolgáló, az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésén alapuló alkotmányos egyenlőségi szabálytól különbözik az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésében található szabály, amely megfelel az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésének. E rendelkezés jelentése az Alaptörvényben részben eltér az Alkotmányétól, mivel az Alkotmányban az 54. § (1) bekezdéssel együtt betöltött híd szerepe az általános egyenlőségi szabály megalapozásában a IV. pontban kifejtettek miatt megszűnt.
- [39] Az XV. cikk (2) bekezdése az alapjogok („alapvető jogok”) tekintetében tiltja a felsorolt szempontok szerinti megkülönböztetést. Ennyiben szorosan összefügg az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésével, amely az alapjogok korlátozásának feltételeit tartalmazza. Ebben az ügyben nem szükséges a két rendelkezés viszonyának kimerítő tisztázása; elegendő annyi, hogy a XV. cikk (2) bekezdése az alapvető jogok korlátozását nem az I. cikk (3) bekezdésében felsorolt szempontoktól – szükségesség, arányosság stb. – teszi függővé, hanem ettől függetlenül, vagy ezzel együtt, pusztán a személyek (mint jogalanyok) közötti különbségtétel (megkülönböztetés) alapján tiltja.
- [40] A XV. cikk (2) bekezdése nyílt felsorolást tartalmaz, azaz nem kimerítő. Megállapítható azonban, hogy a rendelkezésben említett tulajdonságok – faj, szín, nem, fogyatékoság, társadalmi származás stb. – az egyén megváltoztathatatlan tulajdonságai, amelyeket nem tud befolyásolni. Joggal ide sorolható a vallás, vagy politikai és más vélemény is, mert ezek az egyén számára önazonossága (személyisége) elválaszthatatlan részét alkotják, és mint ilyenek nem változtathatók tetszőlegesen. Az egyén vagyoni helyzete természetesen változhat, de a közelebbi vizsgálat megmutatja, hogy az Alaptörvény az egyén számára kedvezőtlen – és adott esetben önerőből nem változtatható – vagyoni viszonyokon alapuló megkülönböztetést tiltja.
- [41] Az egyén megváltoztathatatlan – saját elhatározásától nem függő, többnyire eleve adott – tulajdonságain alapuló megkülönböztetés a jogi megkülönböztetés legsúlyosabb esete, a diszkrimináció. Az ilyen megkülönböztetés a XV. cikk (2) bekezdése alapján *általában* tilos, ezért minden ilyen megkülönböztetés az általános egyenlőségi szabályhoz képest szigorúbb vizsgálatot követel. Ilyen megkülönböztetésnek tekintendő, ha a jogszabály alapján képzett azonos tulajdonságú csoportok az egyén megváltoztathatatlan tulajdonsága szerint különböznek egymástól. Ha egy jogszabály nőknek tiltja a mozdonyvezetést, akkor ez a szabály a fog-
- lalkozás szabad gyakorlása alapjogának alkotmányellenes korlátozása, mert egy alapvető jogot egy változatlan tulajdonság alapján korlátoz. Ez alkotmányellenes a korlátozás alkotmányosságának az I. cikk (3) bekezdésében előírt részletes vizsgálata nélkül.
- [42] A XV. cikk (2) bekezdésében foglalt tilalom kiterjeszhető a teljes jogrendszerre, mert az ott felsorolt diszkriminatív megkülönböztetések nemcsak az alapvető jogok védelmi körébe tartozó jogszabályokban, hanem bármely jogszabályban előfordulhatnak. Joggal feltételezhető, hogy az Alaptörvény értékrendje szerint ezek a megkülönböztetések akkor is tilosak, ha nem az alapvető jogok védelmi körébe eső tárgyakat szabályozó jogszabályok tartalmazzák. A tilalom ugyanis nem az alapvető jogok egyenlőségét szolgálja, amelyet az I. cikk és az Alaptörvény más rendelkezései különben is biztosítanak, hanem éppen az ott megjelölt (változatlan) tulajdonságok szerinti megkülönböztetést tiltja.
- [43] Ebből következik, hogy az ilyen megkülönböztetés igazolhatósága a nem alapjogok tekintetében is különleges szigorúsággal vizsgálandó.
- [44] Az alkotmányjogi panasz esetében az alapvető jogok biztosa szerint vagyoni helyzet szerinti megkülönböztetést is eredményez a Jst. kifogásolt szabályozása. A vagyoni helyzet szerinti megkülönböztetés valóban fennáll, mivel a mindenkire egyenlően érvényes ügyvédkényszer másként érinti azokat, akik az ügyvédi munkadíj (az ügyvédekről szóló 1998. évi XI. törvény 9. §) megfizetésére képesek, és akik nem. Ez a megkülönböztetés a jogi szabályozás egyenes következménye.
- [45] A vizsgált megkülönböztetés – a fentebb kifejtettek szerint – tekinthető a XV. cikk (2) bekezdésébe ütköző megkülönböztetésnek, mert a XV. cikk (2) bekezdése szerint Magyarország az alapvető jogokat – többek között – vagyoni helyzet szerinti megkülönböztetés nélkül biztosítja. Az alkotmányjogi panasz az alapvető jogok védelmére szolgáló eszköz lévén, az alapvető jogokkal esik egy tekintet alá, ezért nem tekinthető alkotmányosnak az alkotmányjogi panasz kizárása a „szociálisan hátrányos helyzetben levők” számára biztosított jogi segítségnyújtásból, ahogyan a Jst. 3. § (3) bekezdés c) pontja teszi. A kötelező jogi képviselő alkotmányosságának elfogadása mellett a mindenkit megkülönböztetés nélkül megillető alapjogokban való egyenlőség csak akkor biztosítható, ha az alkotmányos jogokban esett sérelem orvoslására szolgáló alkotmányjogi panasz eljárásban is mindenki egyenlően érvényesítheti jogait. Ezt szolgálja az Abtv. rendelkezése is arról, hogy az eljárás illetékmentes (Abtv. 54. §). Igaz, az Abtv. ugyane szabálya szerint az eljárás során felmerült költségeket – így a kötelező jogi képviselő díját is – az indítványozó maga viseli. Ennek következtében a rosszabb anyagi helyzetben levők – akik nem, vagy csak aránytalan áldozattal

képesek az ügyvédi költségeket megfizetni – nem tudnak élni az alkotmányjogi panasz nyújtotta külön, a legalapvetőbb jogok védelmére szolgáló jogorvoslat lehetőségével, ami ezáltal vagyoni helyzetben alapuló megkülönböztetést eredményez. Hasonló esetekben ezt a Jst. ellensúlyozza, az alkotmányjogi panasznál azonban nem.

- [46] Az Alkotmánybíróság szerint a támadott jogszabályi rendelkezés azzal vált alaptörvény-ellenessé, hogy az alkotmányjogi panasz jellege, illetve benyújtásának feltételei megváltoztak, ugyanakkor a jogalkotó nem módosította ennek megfelelően a Jst.-t. Erre annál is inkább szükség lett volna, mert az Alaptörvény XV. cikk (4) bekezdésében megfogalmazott kötelezettségnek megfelelően a jogalkotónak az esélyegyenlőség megvalósulását külön intézkedésekkel kellene segítenie.
- [47] Az V. és VI. pontban foglaltak következtében a vizsgált szabályozás az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésével is ellentétes, ezért az Alkotmánybíróság a Jst. 3. § (3) bekezdés c) pontját az Alaptörvény XV. cikk (1) és (2) bekezdésébe ütközése miatt megsemmisítette.

VII.

- [48] 1. Az alapvető jogok biztosa arra is hivatkozott, hogy a támadott rendelkezés a jogorvoslathoz való jogot korlátozza.
- [49] Az Alkotmánybíróságnak – eddigi gyakorlatának megfelelően [30/2000. (X. 11.) AB határozat, ABH 2000, 202.; 51/2004. (XII. 8.) AB határozat, ABH 2004, 679.] – a Jst. 3. § (3) bekezdés c) pontjának más alkotmányos okból való megsemmisítése miatt az Alaptörvény I. cikk (1) bekezdésével, valamint XXVIII. cikk (7) bekezdésével kapcsolatos alaptörvény-ellenességét már nem kellett vizsgálnia.

VIII.

- [50] Az alapvető jogok biztosa indítványában végül utalt arra, hogy az Abtv. 46. § (1) bekezdése alapján ha az Alkotmánybíróság hatáskörei gyakorlása során folytatott eljárásában a jogalkotó általi mulasztással előidézett alaptörvény-ellenesség fennállását állapítja meg, a mulasztást elkövető szervet – határidő megjelölésével – felhívja feladatának teljesítésére.
- [51] Az alapvető jogok biztosa úgy véli, hogy a Jst. nem szabályozza az alkotmányjogi panasz eljárásban igénybe vehető jogi segítségnyújtás lehetőségét és formáit.
- [52] Az Alkotmánybíróság szerint nincs mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenesség, mert a Jst. szabályai az alkotmányjogi panaszra vonatkozó kivétel megsemmisítésével értelemszerűen alkalmazandók lesznek az alkotmányjogi panaszra, mint a

peren kívüli támogatási formák (jogi szolgáltatások) körébe tartozó beadvány benyújtására is.

IX.

- [53] Az Abtv. 41. § (1) bekezdése értelmében ha az Alkotmánybíróság a hatályos jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességét megállapítja, a jogszabályt vagy jogszabályi rendelkezést teljesen vagy részben megsemmisíti.
- [54] Az Abtv. 45. § (1) bekezdése értelmében a megsemmisített jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés az Alkotmánybíróság megsemmisítéséről szóló határozatának a hivatalos lapban való közzétételét követő napon veszti hatályát, és e naptól nem alkalmazható.
- [55] A határozat Magyar Közlönyben való közzététele az Abtv. 44. § (1) bekezdésén alapul.

Budapest, 2012. december 18.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovic Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévy Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon alkotmánybíró
különvéleménye

- [56] Nem értek egyet a határozat rendelkező részével és annak indokolásával, mert a jogi segítségnyújtásról szóló 2003. évi LXXX. törvény (a továbbiakban: Jst.) 3. § (3) bekezdés c) pontjának megsemmisítése a jövőben sem biztosítja a jogi képviseletet alkotmányjogi panasz eljárásokban.
- [57] Az állam jogi segítségnyújtásként a különböző típusú, így a peren kívüli, illetve a polgári és büntetőeljárásokban a támogatásnak tartalmában eltérő for-

máit biztosítja. Peren kívül jogi segítőt vehetnek igénybe az arra rászoruló, aki a támogatott számára jogi tanácsot ad, beadványt, egyéb iratot készít, valamint erre vonatkozó meghatalmazás alapján betekinthez ügyének irataiba (a továbbiakban együtt: jogi szolgáltatás). A peren kívüli támogatásként biztosítható jogi szolgáltatásnak a Jst. 1. § (2) bekezdésében a fentiek szerint meghatározott tartalma – az iratok megtekintésére vonatkozó szűk körű kivételtől eltekintve – nem terjed ki képviseleti tevékenység ellátására, így alapvetően nem a megsemmisített jogszabályi rendelkezés, hanem a jogi szolgáltatás tartalma zárja ki jelenleg és a jövőben is jogi képviselet biztosítását az alkotmányjogi panasz eljárásokban. A támogatás tartalmát meghatározó rendelkezésből álláspontom szerint az is következik, hogy jogi képviseletet egyetlen peren kívüli eljárásban sem biztosít az állam, illetve ilyen támogatásban peren kívüli eljárásban senki sem részesíthető, ezért számomra elfogadhatatlan az Alaptörvény XV. cikkére alapított érvelés.

- [58] Az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 51. § (2) bekezdése kötelezővé teszi a jogi képviseletet alkotmányjogi panasz eljárás során, azaz az eljárás folyamatban léte alatt mindvégig. A képviselet fogalma, a képviseleti tevékenység tartalma elvileg, de az Abtv. rendelkezéseire figyelemmel sem szűkíthető le tanácsadásra, az indítvány megfogalmazására, annál jóval tágabb körű, itt nem részletezendő tevékenységet ölel fel. A jogi segítségnyújtásként peren kívül biztosítható támogatás tartalma és az Abtv. kötelező jogi képviseletre vonatkozó szabályai között összhangot a megsemmisítésről szóló határozat nem teremt, a hatályos Jst. peren kívüli támogatásra vonatkozó szabályainak alkalmazásával a megsemmisítés ellenére a jövőben sem lesz lehetőség jogi képviselet biztosítására, csupán jogi szolgáltatást vehetnek majd igénybe a rászoruló alkotmányjogi panasz eljárásokban.

Budapest, 2012. december 18.

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla alkotmánybíró
különvéleménye

- [59] Nem értek egyet sem a többségi határozat rendelkező részében foglalt megsemmisítéssel, sem az indokolás egyes részeivel.
- [60] A többségi határozat a jogi segítségnyújtásról szóló 2003. évi LXXX. törvény 3. § (3) bekezdés c) pontját az Alaptörvény XV. cikkében található egyenlőségi jog egy sajátos értelmezésével találta alaptörvény-ellenesnek és semmisítette meg. Ez az értel-

mezés azonban kérdéseket vet fel, és megítélésem szerint más értelmezés kevesebb aggodalomra adna okot, így inkább ezt kellene választani az Alkotmánybíróságnak a XV. cikk egyes bekezdéseinek értelmezésénél.

- [61] E cikk (1) bekezdése a törvény előtti egyenlőséget mondja ki: „A törvény előtt mindenki egyenlő.” A többségi határozat ebből azt a következtetést vonja le, hogy a törvényhozót ebből kifolyólag az egyenlőség szempontján túl más szempontok csak korlátozott mértékben vezethetik: ha meg tudja indokolni, hogy esetleg ez miért szükséges mégis más célok miatt, ám ez is csak korlátozottan (arányosan) lehetséges, és tolhatja hátrább az egyenlőségi szempontot. Ez az egyenlőség-közponúság egyrészt homogén embercsoportokat illetően szabja meg a törvényhozó különbségtétel-szabadságának kereteit, de még ezen túl is, ha ugyan nem homogén embercsoportról van szó – mint a jelen esetben is – ám a különböző ügyfajták (iratok) közötti különbségtétel nagy valószínűséggel összehoz más-különböző csoportokhoz tartozó embereket alkalmilag egy csoportba. Ez a kötöttség azonban, megítélésem szerint, kiüresíti a demokratikus törvényhozó döntési szabadságát, és a jogász nézőpont egyenlőség-közponúságát kényszeríti rá, háttérbe kényszerítve a gazdaságpolitikai, kultúrpolitikai, biztonságpolitikai stb. szempontokon túl az egyenlőségen túlmutató további erkölcsi-morális értékeléseket is. A törvény előtti egyenlőséget tehát nem lenne szabad túlfeszíteni, és az indokolás IV. részének 3. pontjába foglalt érveléssel „általános egyenlőségi jogként” felfogni, mert ez az egész demokratikus politikai akaratképzést végletesen korlátozná. A sokmillió választói akarat döntését üresítené ki, ha a többséget szerzett országgyűlési politikai erő már csak szűk keretek között formálhatná ki a törvényeket, az egyenlőségen kívül csak a legkorlátozottabban figyelembe véve más értékeket és szempontokat is. Egy politikai demokráciában – *demokratikus* jogállamban – ez vállalhatatlan korlátokat állítana a mindenkor törvényhozási többség döntési szabadsága elé, ezért ez az értelmezés, megítélésem szerint, nem válhat az alkotmánybírói értelmezés alapjává.

- [62] Vállalható az az alternatív értelmezés lehet, amely az XV. cikk (2) bekezdésével együtt értelmezi a törvény előtti egyenlőséget. Ez a (2) bekezdés a törvény előtti egyenlőséget az alapvető jogok vonatkozásában konkretizálja, így az (1) bekezdést mint általános egyenlőségi deklarációt kell felfogni ezen értelmezés szerint, melynek konkrét tartalmát a (2) bekezdés ad, amely ezt az egyenlőséget az alapvető jogok vonatkozásában biztosítja. Csak ez az értelmezés képes biztosítani mind az egyenlőséget, mind a törvényhozás szükséges döntési szabadságát, és nem üresíti ki a demokratikus jogállamnak sem a jogállami, sem a demokratikus komponensét

– míg a többségi határozat által elfogadott indokolás értelmezése a törvény előtti egyenlőséget „általános jogegyenlőséggé” túlfeszítve végletesen korlátozza a demokratikus akaratképzést.

- [63] Mindezek alapján nem tudom elfogadni a törvényhozónak azt a túlzott korlátozását, mely a vitatott megsemmisítésből ered, hogy ha az esélyegyenlőség csökkentésének Alaptörvényből is fakadó kötelezettségének eleget tesz a jogi segítségnyújtás állami finanszírozásának megteremtésével, akkor ezt csak úgy teheti, hogy sem az ügyfajták között nem tesz különbséget, sem egyes jogi szolgáltatási fajtákat nem zár ki a jogi segítségnyújtásból.

Budapest, 2012. december 18.

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: II/2602/2012.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2012. évi 175. számában.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 43/2012. (XII. 20.) AB HATÁROZATA

a családok védelméről szóló 2011. évi CCXI. törvény 7. § és 8. §-a alaptörvény-ellenességének megállapításáról és megsemmisítéséről

Az Alkotmánybíróság teljes ülése jogszabály alaptörvény-ellenességének utólagos vizsgálatára, valamint nemzetközi szerződésbe ütközésére irányuló indítvány tárgyában – *Dr. Lévy Miklós és Dr. Holló András* alkotmánybírók párhuzamos indokolásával, valamint *Dr. Balsai István, Dr. Dienes-Oehm Egon és Dr. Pokol Béla* alkotmánybírók különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a családok védelméről szóló 2011. évi CCXI. törvény 7. §-a alaptörvény-ellenes, ezért ezt a rendelkezést megsemmisíti.
2. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a családok védelméről szóló 2011. évi CCXI. törvény 8. §-a alaptörvény-ellenes, ezért ezt a rendelkezést megsemmisíti. Ennek folytán a rendelkezés nem lép hatályba.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az alapvető jogok biztosa (a továbbiakban: indítványozó) az Alkotmánybírósághoz 2012. június 1-jén érkezett indítványában az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény 2. § (3) bekezdése és az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 24. § (2) bekezdése alapján kezdeményezte, hogy az Alkotmánybíróság vizsgálja meg és az Abtv. 41. § (1) bekezdésében biztosított jogkörében semmisítse meg a családok védelméről szóló 2011. évi CCXI. törvény (a továbbiakban: Csvt.) 7. §-át, mivel az ellentétes az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésében, II. cikkében (emberi méltósághoz való jog), XV. cikk (2) bekezdésében (egyenlő bánásmód követelménye), valamint VI. cikk (1) bekezdésében foglaltakkal.
- [2] A Csvt. 7. §-ával kapcsolatosan indítványozta továbbá, hogy az Alkotmánybíróság az Abtv. 32. § (1) bekezdésében és 42. § (1) bekezdésében biztosított jogkörében eljárva mondja ki, hogy az nemzetközi szerződésbe ütközik, mivel ellentétes az 1993. évi XXXI. törvényben kihirdetett, az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény (a továbbiakban: Egyezmény) 8. cikkében foglaltakkal.
- [3] Az indítványozó kérte a Csvt. 8. §-ának vizsgálatát is, mert az állítása szerint ellentétes az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében (jogállamiság elve) foglaltakkal.
- [4] Az Abtv. 61. § (2) bekezdésére hivatkozással indítványozta, hogy az Alkotmánybíróság a már kihirdetett és 2012. július 1-jén hatályba lépő Csvt. 7. és 8. §-ának hatálybalépését az indítvány elbírálásáig függessze fel, mert véleménye szerint az érintettek alapvető jogainak védelme és a jogbiztonság követelményének érvényesülése érdekében azonnali intézkedésre van szükség.
- [5] 2. Indítványa indokolásában az indítványozó rámutatott arra, hogy az Alaptörvény releváns, alapjogokkal kapcsolatos szövege nagyrészt megegyezik a korábbi Alkotmány szövegezésével, ezért fősabály szerint továbbra is irányadónak tekinti az eddigi alkotmánybírósági esetjogot – ahogyan ezt egyébként maga az Alkotmánybíróság is megfogalmazta a 22/2012. (V. 11.) AB határozatban.
- [6] 2.1. Az indítványozó előadta, hogy a Csvt. a családi jogállás keletkezésével kapcsolatban a 7. § (1) és (2) bekezdésében rögzíti a család fogalmát. Az (1) bekezdés szerint „a család a természetes személyek érzelmi és gazdasági közösségét megvalósító olyan kapcsolatrendszer, amelynek alapja egy férfi

- és egy nő házassága vagy egyenesági rokoni kapcsolat, vagy a családba fogadó gyámság”. A (2) bekezdés kimondja, hogy az „egyenesági rokoni kapcsolat leszármazással vagy örökbefogadással jön létre”. Az indítványozó a Csvt. család-fogalmával szemben idéz egy, a kérdéskörrel foglalkozó alkotmányjogi szakirodalmi forrást, mely szerint „családnak tekinthető az olyan szabad akaraton alapuló életközösség, amelynek legalább két tagja van, akiket tényleges kapcsolat, kötődés és függőségi helyzet tart össze, és amely viszonyrendszerében minden félnek meghatározott jogai és kötelezettségei vannak”.
- [7] A Csvt. 7. §-a értelmében a család alapja a társkapcsolatok köréből kizárólag egy férfi és egy nő házassága lehet. Az Alaptörvény L) cikk értelmében a házasság intézménye férfi és nő között, önkéntes elhatározáson alapuló életközösség esetén választható megoldás. Emellett azonban a társkapcsolatoknak ma számos egyéb formája is létezik, ahogyan ezt a 32/2010. (III. 25.) AB határozat indokolása (ABH 2010, 194, 205.) is bemutatta. Különnemű párok a) a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) szerinti tényleges, ún. *de facto* élettársi kapcsolatban élhetnek; b) a bizonyítás megkönnyítése végett – döntésüktől függetlenül – kérhetik az Élettársi Nyilatkozatok Nyilvántartásába való bejegyzésüket; c) választhatják a házasságot. Az azonos nemű párok is a) élhetnek *de facto* élettársi kapcsolatban; b) kérhetik az Élettársi Nyilatkozatok Nyilvántartásába való bejegyzésüket; vagy c) választhatják a bejegyzett élettársi kapcsolatról, az ezzel összefüggő, valamint az élettársi viszony igazolásának megkönnyítéséhez szükséges egyes törvények módosításáról szóló 2009. évi XXIX. törvényben (a továbbiakban: Békmtv.) szabályozott bejegyzett élettársi kapcsolatot. Ezzel összefüggésben az indítványozó rámutatott arra, hogy a 14/1995. (III. 13.) AB határozat deklarálta, hogy a házasság hagyományosan egy férfi és egy nő életközössége (ABH 1995, 82, 83.). Ugyanezen döntés azt is kimondta azonban, hogy „[k]ét személy tartós életközössége megvalósíthat olyan értékeket, hogy az érintettek személyi méltóságának egyenlő figyelembevételére alapján az együttélő személyek nemtől függetlenül igényt tarthat jogi elismerésre.” (ABH 1995, 82, 84.) Az azonos nemű párok bejegyzett élettársi kapcsolatáról pedig a 154/2008. (XII. 17.) AB határozat azt is megállapította, hogy az azonos neműek tartós párkapcsolata számára az elismerés és a védelem igénye – mivel ők házasságra nem léphetnek – az emberi méltósághoz való jogból és az abból származtatott önrendelkezési jogból, illetve a személyiség szabad kibontakoztatásához való jogból levezethető. (ABH 2008, 1203, 1224.) A jogalkotónak tehát biztosítani kell a házastársakéhoz hasonló jogállást az azonos nemű személyek számára is.
- [8] Az alapvető jogok biztosa kiemelte, hogy a Békmtv. által az azonos neműek számára létesített „bejegyzett élettársi kapcsolatot” az Alkotmánybíróság a 32/2010. (III. 25.) AB határozatban alkotmányosnak ítélte meg. A Békmtv. 3. § (1) bekezdése és annak pontjai pedig úgy rendelkeznek, hogy ha e törvény eltérően nem rendelkezik, vagy nem zárja ki, megfelelően alkalmazni kell a házasságra vonatkozó szabályokat a bejegyzett élettársi kapcsolatra, a házastársra vagy házastársakra vonatkozó szabályokat a bejegyzett élettársra, vagy bejegyzett élettársakra, valamint a házaspárra vonatkozó szabályokat a bejegyzett élettársakra.
- [9] A fentiekkel szemben a Csvt. 7. §-a kizárja a bejegyzett élettársi közösségeket a családként való elismerés és védelem köréből. Ezáltal a Csvt. megkülönböztetést tesz az egyes társkapcsolati formákat választó személyek szexuális irányultsága alapján, hiszen az azonos neműeket (akik az Alaptörvény erejénél fogva nem léphetnek házasságra) teljesen kizárja a család fogalmi köréből. Az indítványozó utalt arra is, hogy ez a szabályozás ellentétes az Alaptörvény XV. cikkének (2) bekezdése szerinti diszkrimináció tilalmával, mert a szexuális irányultságon alapuló megkülönböztetés a személyiség lényeges vonásaként egyértelműen az „egyéb helyzet” fogalma alá tartozó körülmény. A hátrányos megkülönböztetés gyanúja az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésében biztosított magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jog tekintetében merül fel.
- [10] Az indítványozó kiemelte, hogy az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése értelmében a Csvt. alapjog-korlátozását a szükségességi-arányossági mérce alapján kell megítélni. A korlátozás lehetséges indokaként szóba jöhet az Alaptörvény családvédelmi klauzulája [L) cikk]. Ez teremti meg az állam objektív intézményvédelmi kötelezettségét a házassággal és a családdal összefüggésben. A házasság „intézményének” a védelme (tehát nem valamely alanyi alapjog védelme) érdekében véleménye szerint azonban nem szükséges a bejegyzett élettársakat kizárni a család fogalmából. Kiemelte a 154/2008. (XII. 17.) AB határozatot, mely kimondta, hogy a bejegyzett élettársi kapcsolat nem sérti, és nem is veszélyezteti a házasság kiemelten védett alkotmányos helyzetét. Ez ugyanis csak a házasságkötési joggal és lehetőséggel rendelkezők vonatkozásában értelmezhető: csak az ő esetükben nem lehet alkotmányosan létrehozni egy, a házassággal majdnem azonos tartalmú más jogviszonyt. Az azonos nemű személyek azonban egymással házasságot nem köthetnek, ezért esetükben az egyenlő méltóságú személyként kezelés miatt biztosítani kell egy, a házastársakéhoz hasonló jogállást. Mindezek alapján a Csvt. 7. §-ának restriktív meghatározása nem tekinthető szükséges korlátozásnak, ezért szexuális irányultságon alapuló hátrá-

- nyos megkülönböztetést valósít meg a magán- és családi élet szabadságához, valamint az emberi méltósághoz való jog tekintetében.
- [11] Az indítványozó hangsúlyozza, hogy a Csvt. 7. §-a jogsérelmet okoz azoknak a különmű pároknak is, akik nem házasságban, hanem más társkapcsolati formában kívánják élni, „kizárja őket, és közös gyermekeiket együttesen a család fogalmi köréből”. A család fogalmának a házasság fogalmával való „összemosása” az Alaptörvény L) cikkéből sem következik, ugyanis e cikk két tagmondata egymással összefüggésben ugyan, de különálló fogalomként kezeli a házasságot és a családot, vagyis azok egymással nem azonosak. Véleménye szerint e cikkből nem következhet olyan értelmezés, amely csak a házasságon alapuló családot vonná a védendő család fogalmi körébe. Ez a más társkapcsolati formát választók magán- és családi élet tiszteletben tartásához, valamint emberi méltósághoz (önrendelkezéshez) való joga szempontjából sértő.
- [12] 2.2. A Csvt. 7. §-a kapcsán az indítványozó kifejtette, hogy a törvényi szabályozás nem csak alaptörvény-ellenes, hanem az Egyezmény 8. cikkébe is ütközik, és nem egyeztethető össze az Emberi Jogok Európai Bíróságának (a továbbiakban: Bíróság) ehhez kapcsolódó ítélezési gyakorlatával sem. Az Egyezménybe ütközést illetően a Bíróság alábbi ügyeire hivatkozott: X., Y. és Z. kontra Egyesült Királyság, 1997. április 22., 36. §; Schalk és Kopf kontra Ausztria, 2010. június 24., 94. §; Kozak kontra Lengyelország, 2010. március 2., 98. §; K. és T. kontra Finnország, 2011. július 12., 150. §.
- [13] 3. Az indítványozó a Csvt. 8. §-ával kapcsolatosan kifejtette, hogy az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében rögzített jogállamiság elvét és a belőle levezethető jogbiztonság követelményét sérti, tekintettel arra, hogy a törvényes öröklés vonatkozásában a Ptk. és a Csvt. között nincs összhang. Az indítványozó szerint eleve nem világos, hogy a Csvt. a Ptk.-val párhuzamosan miért tartalmaz a törvényes öröklésre vonatkozó keretszabályokat. Véleménye szerint a párhuzamos szabályozáson túlmenően azonban alkotmányossági szempontból egyértelműen aggályos, hogy a Csvt. 8. §-a nincs összhangban a Ptk. 607. §-ával, ugyanis a Csvt. említést sem tesz a bejegyzett élettársak – leszármazó hiányában történő – törvényes öröklési lehetőségéről, melyet a Ptk. azonban lehetővé tesz. A Ptk. szabályozása szerint végrendelkezés hiányában az azonos nemű párok esetében – figyelemmel arra, hogy esetükben nincs lehetőség házasságkötésre – a bejegyzett élettárs örököl az élettársa után, mely összhangban van az alkotmánybírói gyakorlattal, elsősorban a 32/2010. (III. 25.) AB határozatban (ABH 2010, 194.) és a 154/2008. (XII. 17.) AB határozatban (ABH 2008, 1203.) lefektetett elvekkel.
- [14] Az indítvány szerint a Csvt. 8. § (1) bekezdése előírja, hogy végintézkedés hiányában történő öröklés esetében öröklésre elsősorban törvényben meghatározott rokonsági fokig az egymással egyenesági vagy oldalági rokonságban, illetve az örökbefogadási kapcsolatban állók és a házastárs jogosult. A Csvt. 8. § (2) bekezdése alapján pedig „az állam és más személyek törvényes öröklésének csak az (1) bekezdésben említett személyek hiányában lehet helye”. A (3) bekezdés úgy szól, hogy „az örökhagyó házastársát pedig külön törvényben szabályozottak szerint özvegyi jog illeti meg”. A Csvt. 8. § (4) bekezdése végül rögzíti, hogy „kötelesrész illeti meg az örökhagyó leszármazóját, házastársát, továbbá szülőjét, ha az öröklés megnyíltakor az örökhagyó törvényes örököse vagy végintézkedés hiányában az lenne. A kötelesrész mértékét, alapját, számítását, kiadását, továbbá a kötelesrészből való kizárás részletes szabályait külön törvény tartalmazza.” Az indítványozó kifejtette, hogy a Csvt. támadott rendelkezéseivel szemben a Ptk. 607. § (1) bekezdése alapján törvényes örökös elsősorban az örökhagyó gyermeke, a 607. § (4) bekezdése ugyanakkor előírja, hogy ha leszármazó nincs, a házastárs vagy a bejegyzett élettárs örököl.
- [15] A Ptk. öröklési rendje szerint a bejegyzett élettárs egyértelműen a házastárssal azonos szinten örököl, a Csvt. normaszövege azonban ebben a tekintetben komoly bizonytalanságot okoz. Az indítványozó szerint a törvényes öröklés rendjének egyértelműnek kell lennie abban, hogy – ha a végrendelkezés elmarad – ki és mikor tekinthető törvényes örökösnek. Előfordulhat például az a helyzet, hogy – leszármazó hiányában – a Ptk. alapján a bejegyzett élettársi kapcsolatban élő örökhagyó élettársa, míg a Csvt. alapján az örökhagyó testvére tekinthető törvényes örökösnek. Az indítványozó szerint a jogalkalmazói gyakorlatban is megjelenő problémák, a bizonytalanság és kiszámíthatatlanság akadályozza a jogállamiság elvének érvényesülését.
- [16] 4. Az Alkotmánybíróság teljes ülése a 31/2012. (VI. 29.) AB határozattal a Csvt. 8. §-a 2012. július elsejei hatálybalépését felfüggesztette.
- [17] 5. A Csvt. 8. §-ának és a Ptk. öröklési jogi rendelkezéseinek az ellentmondásai miatt az Alkotmánybíróság végzésben megkereste és nyilatkozattételre hívta fel a közigazgatási és igazságügyi minisztert.
- [18] A miniszter válaszában egyrészt rámutatott arra, hogy a Csvt. önálló képviselői indítványként került benyújtásra, így véleményét mint igazságügyért felelős miniszter alakította ki. Kifejtette, hogy a jogalkotó a családvédelem tárgykörébe kívánta vonni az öröklés alapvető szabályait, így a Csvt. 8. §-a olyan alapvető (keret-)szabályokat tartalmaz, amelyeket azután más, sarkalatosnak nem minősülő rendelkezéseknek kell részletezniük. A miniszteri válaszle-

vél felhívja a figyelmet, hogy a Ptk. 1. § (1) bekezdése kifejezetten rendelkezik a Ptk.-tól való eltérés lehetőségéről. Hivatkozik a Csvt.-hez fűzött indoklásra is, amely szerint: „Nagymértékben gyengíti a hagyományos családi kötelekeket, ha a családi kapcsolatokból fakadó törvényes öröklési jogot a jogszabály az indokolt egyenesági, illetve oldalági rokonsági körön kívül eső személyek érdekében korlátozza.” A Ptk. és a Csvt. közötti összhang hiánya kapcsán utal az Alkotmányügyi, igazságügyi és ügyrendi bizottság T/5128/88-as számú – elfogadott – zárószavazás előtti módosító javaslatára, amelynek indoklása kifejezetten tartalmazza, hogy a Csvt. kérdéses szakaszának hatálybalépését szükséges volt elhalasztani a jogrendszer koherenciájának biztosítása érdekében, ugyanakkor elismeri, hogy a kollízió feloldásához szükséges lépéseket végül nem tette meg a jogalkotó.

II.

[19] 1. Az Alaptörvény indítvánnyal érintett rendelkezései:

„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”

„L) cikk (1) Magyarország védi a házasság intézményét mint férfi és nő között, önkéntes elhatározás alapján létrejött életközösséget, valamint a családot mint a nemzet fennmaradásának alapját.

[...]

(3) A családok védelmét sarkalatos törvény szabályozza.”

„I. cikk (3) Az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg. Alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.”

„II. cikk Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg.”

„VI. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét tiszteletben tartsák.”

„XV. cikk (2) Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társa-

dalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.”

[20] 2. Az Egyezmény érintett rendelkezései:

„8. Cikk – Magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jog

1. Mindenkinek joga van arra, hogy magán- és családi életét, lakását és levelezését tiszteletben tartsák.

2. E jog gyakorlásába hatóság csak a törvényben meghatározott, olyan esetekben avatkozhat be, amikor az egy demokratikus társadalomban a nemzetbiztonság, a közbiztonság vagy az ország gazdasági jóléte érdekében, zavargás vagy bűncselekmény megelőzése, a közegészség vagy az erkölcsök védelme, avagy mások jogainak és szabadságainak védelme érdekében szükséges.”

„14. Cikk – Megkülönböztetés tilalma

A jelen Egyezményben meghatározott jogok és szabadságok élvezetét minden megkülönböztetés, például nem, faj, szín, nyelv, vallás, politikai vagy egyéb vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, nemzeti kisebbséghez tartozás, vagyoni helyzet, születés szerinti vagy egyéb helyzet alapján történő megkülönböztetés nélkül kell biztosítani.”

[21] 3. A Csvt. indítvány által támadott rendelkezései:

„1. A családi jogállás keletkezése

7. § (1) A család a természetes személyek érzelmi és gazdasági közösségét megvalósító olyan kapcsolatrendszer, amelynek alapja egy férfi és egy nő házassága vagy egyenesági rokoni kapcsolat, vagy a családbafoogadó gyámság.

(2) Egyenesági rokoni kapcsolat leszarmazással vagy örökbefogadással jön létre.

2. Jog az örökléshez

8. § (1) Végintézkedés hiányában történő öröklés (a továbbiakban: törvényes öröklés) esetében öröklésre elsősorban törvényben meghatározott rokonsági fokig az egymással egyenesági vagy oldalági rokonságban, illetve az örökbefogadási kapcsolatban állók és a házastárs jogosult.

(2) Az állam és más személyek törvényes öröklésének csak az (1) bekezdésben említett személyek hiányában lehet helye.

(3) Az örökhagyó házastársát külön törvényben szabályozottak szerint özvegyi jog illeti meg.

(4) Kötelesrész illeti meg az örökhagyó leszarmazóját, házastársát, továbbá szülőjét, ha az öröklés megnyíltakor az örökhagyó törvényes örököse vagy végintézkedés hiányában az lenne. A kötelesrész mértékét, alapját, számítását, kiadását, továbbá a kötelesrészből való kitagadás részletes szabályait külön törvény tartalmazza.”

III.

- [22] Az indítvány megalapozott.
- [23] 1. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány jogszabályi rendelkezések alaptörvény-ellenességének utólagos vizsgálatára és nemzetközi szerződésbe ütközés megállapítására irányul, amelyet az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének e) és f) pontja, valamint az Abtv. 24. § (2) bekezdése és a 32. § (2) bekezdése alapján a jogosult nyújtott be, tartalmát tekintve megfelel az 52. § (1) bekezdésében foglaltaknak.
- [24] 2. Az indítványozó a Csvt. 7. §-a alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte indítványában, mert azt ellentétesnek tartja az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésével, a II. cikkel (emberi méltósághoz való jog), a XV. cikk (2) bekezdésével (egyenlő bánásmód követelménye), valamint a VI. cikk (1) bekezdésében foglaltakkal (magán- és családi élet tisztelgetben tartásához való jog).
- [25] 3. Az indítványban foglaltak vizsgálata kapcsán az Alkotmánybíróság áttekintette a család intézményét elemző gyakorlatának a jelen ügy szempontjából releváns elemeit, és a következőket állapította meg.
- [26] 3.1. A korábbi esetjogot összefoglaló és rendszerező 154/2008. (XII. 17.) AB határozat a házasság mellett a család intézménye kapcsán is kimondta, hogy: „Annak a ténynek, hogy a házasság és a család intézményét [...] az 1989-es köztársasági Alkotmányunk [...] a demokratikus jogállam alapvető értékeit felsoroló »Általános rendelkezések« között tartotta, önmagában is jelentősége van: az Alkotmány a házasságot és a családot a magyar társadalom alapintézményének tekinti.” (ABH 2008, 1203, 1210.) Ezzel egybevágó alkotmányozói szándék fedezhető fel abban is, hogy az Alaptörvény az „Alapvetés” fejezetben védi a házasság intézményét mint férfi és nő között, önkéntes elhatározás alapján létrejött életközösséget, valamint a családot mint a nemzet fennmaradásának alapját.
- [27] Az idézett 154/2008. (XII. 17.) AB határozat megfogalmazása szerint „[a]z állam kötelezettsége a házasságkötéshez való jog biztosítása körében elsősorban és minimálisan arra terjed ki, hogy a házasságkötés és családalapítás feltételeit, jogi kereteit megteremtse. [...] Az [...] intézményvédelmi kötelezettségből azonban az is következik, hogy az állam nem teremthet olyan törvényi helyzetet sem, amely a házaspárokat összességében hátrányosabb helyzetbe hozza a nem házas személyekkel, párokkal szemben.” Ezen kívül az állam intézményvédelmi kötelezettsége „pozitív viszonyulást, aktivitást és támogatást is feltételez. [...] Az állam, lehetőségeihez mérten, az Alkotmány keretei között viszonylag szabadon döntheti el, hogy milyen »házasság- és családpolitikát« folytat, és ehhez milyen jogi eszközöket vesz igénybe.” (ABH 2008, 1203, 1213–1214.)
- [28] Az Alkotmánybíróság ezen határozatában azt is kimondta, hogy az önrendelkezési jogból nem csupán a házasságkötéshez való jog vezethető le, hanem az élettársi kapcsolat létesítése is szorosan e joghoz kötődik. „Az a tény azonban, hogy a magyar Alkotmány – nemzetközi egyezményekkel összhangban – csak a házasság intézményének biztosít kifejezett alkotmányos védelmet, alapot teremt arra, hogy a törvényhozó a házastársak és a házasságkötést mellőző élettársak jogviszonyát eltérően szabályozza. [...] Ugyanakkor az Alkotmánybíróság azt is megállapítja, hogy az Alkotmányból nem a házassági kötelék, mint együttélési forma »egyedüli« [kizárólagos], hanem a »különös« [kiemelt, alkotmányos szintű] védelme vezethető le, vagyis az alaptörvény nem zárja ki más, a házasságtól eltérő párkapcsolatok törvényi szintű utaltalmát. A jogalkotónak tehát [...] lehetősége van a házasságon kívüli együttélési formákat is elismerni és törvényi szintű védelemben részesíteni.” (ABH 2008, 1203, 1214.) A bejegyzett élettársi kapcsolatról szóló – az Alkotmánybíróság által megsemmisített, ezért hatályba nem lépett – 2007. évi CLXXXIV. törvény örökbefogadásra vonatkozó rendelkezéseit vizsgálva kiemelte az Alkotmánybíróság, hogy e vizsgált törvény „a közös örökbefogadás, illetőleg egymás gyermeke örökbefogadásának kizárásával látszólag csupán két személy tartós életközösségének a tényét ismeri el és részesíti védelemben, és a jogszabálynak nem célja a bejegyzett élettársaknak közös gyermekkel is rendelkező család alapítását előmozdítani. [...] Az azonos nemű bejegyzett élettársak esetében [...] jogi értelemben vett család kizárólag közös örökbefogadás [illetve egymás gyermekének örökbefogadása] útján jöhetne létre. Ennek kizárásával a jogalkotó számukra nem kívánja elősegíteni a jogi értelemben vett családdá válást.” (ABH 2008, 1203, 1220–1221.)
- [29] Úgyszintén kimondta az Alkotmánybíróság a házasság és a család intézménye vonatkozásában, hogy ha az alkotmányban „rögzített jogintézmény és egy törvénnyel védett intézmény azonos helyet foglalhatna el, akkor az »alkotmányi védelem« azonosná válna a »törvényi védelemmel«. Az Alkotmány azonban a legmagasabb szintű jogforrás a jogrendszerben, törvényi szinten tehát nem lehet alkotmányos intézményekkel azonos, új intézményeket létrehozni. Ez a megállapítás összhangban áll az Alkotmánybíróság korábbi határozatával, amely szerint »[a]z egyetlen szakaszban tömörített két intézmény közül az Alkotmány első helyen a házasság intézményét védi, ugyanakkor ilyen védelmet az élettársi kapcsolatnak nem biztosít« (1097/B/1993. AB határozat, ABH 1996, 456, 464.). Az Alkotmány 15. §-ában írt védelem magá-

ban foglalja továbbá azt a követelményt is, hogy az állam ne csupán a fennálló házasságokat védje, hanem olyan jogi környezetet teremtsen (pl. a házasságban élőknek olyan előnyöket nyújtson), amely arra ösztönzi polgárait, hogy a lehetséges együttélési formák közül a házasságot válasszák és családot alapítsanak." (ABH 2008, 1203, 1222–1223.) A különböző neműek életközösségéhez képest az azonos neműek jogi lehetőségeit vizsgálva az Alkotmánybíróság rámutatott, hogy ők nem léphetnek házassági kötelékbe. „Hangsúlyozva tehát, hogy bár a házasságon kívüli párkapcsolati formák védelmének kötelezettsége sem a különböző neműek, sem pedig az azonos neműek vonatkozásában nem vezethető le az államnak [...] a házasság és család védelmét előíró »intézményvédelmi kötelezettségéből«, az azonos neműek tartós párkapcsolata számára azonban az elismerés és a védelem igénye – mivel ők házasságra nem léphetnek – az emberi méltósághoz való jogból [...] és az abból származtatott önrendelkezési jogból, az általános cselekvési szabadságból, illetve a személyiség szabad kibontakoztatásához való jogból [...] levezethető.” (ABH 2008, 1203, 1224.)

- [30] 3.2. A Ptk. korábban hatályos élettárs-fogalmát – amely csak férfi és nő házasságkötés nélkül, közös háztartásban érzelmi és gazdasági közösségben együttélését ismerte el – alkotmányellenesnek minősítő 14/1995. (III. 13.) AB határozat már a rendelkező részében kiemelte, hogy „ellentétes az Alkotmánnyal, hogy azok a jogszabályi rendelkezések, amelyek az érzelmi, szexuális és gazdasági közösségben házasságon kívül együtt élő, és kapcsolatukat nyilvánosan vállaló személyekre nézve jogokat és kötelezéseket állapítanak meg, csakis a Polgári Törvénykönyv fogalom-meghatározása szerinti élettársi viszonyhoz fűznek jogkövetkezményeket.” (ABH 1995, 82.) Az indokolásban pedig kifejtette, hogy: „A házasság intézményét az állam arra tekintettel is részesíti alkotmányos védelemben, hogy elősegítse a házastársak számára a közös gyermekkel is rendelkező család alapítását. Ez a magyarázata annak, hogy az Alkotmány [...] együtt említi a védelem két tárgyát [...].[...] A hagyományos és a jelenleg kivételes életközösségek számára az állam különböző jogi lehetőségeket kínálhat, amellyel elismeri és a különböző életviszonyokba integrálja őket. Eközben nem kell az egyes életközösségek önértelmezését követnie, hanem fenntarthat és támogathat hagyományos intézményeket, mint ahogy az új jelenségek elismerésére létrehozhat új jogi formákat is, s ezzel egyszersmind a közfelfogás számára a »normalitás« határait tágíthatja. [...] Ezen jogintézmények kialakításánál az érintetteknek nem arra van joguk, hogy ugyanazon intézményt vehesse mindenki igénybe, hanem az az alkotmányos követelmény, hogy az érintetteket

egyenlőkként, azonos méltóságú személyként kezeljék [...].[...] Két személy tartós életközössége megvalósíthat olyan értékeket, hogy az érintettek személyi méltóságának egyenlő figyelembevétele alapján az együttélő személyek nemétől függetlenül igényt tarthat jogi elismerésre.” (ABH 1995, 82, 83–84.)

- [31] E határozatában az Alkotmánybíróság az egyenlő elbánás követelményének érvényesítéséhez is meghatározott szempontokat: „Az azonos elbánás mindig a jogi szabályozás tárgyát képező életviszonytól függően mérlegelendő; különös tekintettel arra, van-e szerepe a szabályozásban az együttélésből származó gyermeknek, vagy egy előző illetve utólag kötött házasságnak, avagy magát a szoros személyes kapcsolatot értékeli-e a jog.” (ABH 1995, 82, 84–85.) Így a védett jogi tárgyra, a védett társadalmi viszonyra tekintettel a védelem erőssége az alkotmányi szintű elismeréstől a vagyoni viszonyok rendezésén és a közös lakáshasználat kérdésén keresztül a különböző hivatali összeférhetlenségi szabályokig, illetve büntetőjogi könnyítésekig – vagy szigorításokig – terjedhet; amely skálán nyilván az alaptörvényi védelem a legerősebb jogi elismerés, és ennek a szintje fokozatosan lehet alacsonyabb.
- [32] A jelen ügyben vizsgálandó, a Csvt. 7. §-ában meghatározott család-fogalomra is irányadónak tekinthető, amit az Alkotmánybíróság e határozatában az élettársak jogi fogalmáról kimondott, vagyis, hogy „[e]nnek alkotmányellenessége nem bírálható el önmagában, hanem attól függ, hogy az elosztandó jogok és köteleességek szempontjából hasonló helyzetben lévő személyek között ezt az elosztást az emberi méltósághoz való jog tiszteletben tartásával, azaz a személyek egyenlőkként kezelésével, mindegyikük szempontjainak hasonló körültekintéssel, figyelemmel, elfogulatlansággal és méltányossággal való értékelése alapján végzik-e el.” (ABH 1995, 82, 86.)
- [33] 3.3. A 21/1996. (V. 17.) AB határozatban absztrakt alkotmányértelmezés keretében azt vizsgálta az Alkotmánybíróság, hogy a gyermekek megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz való joga szempontjából, erre alapítva korlátozható-e tagságuk homoszexualitással kapcsolatos egyesületben. Az Alkotmánybíróság itt az államnak a gyermekek védelmével kapcsolatos kötelezettségét vizsgálva kimondta: „Az államnak a gyermeket az olyan kockázatvállalásoktól is meg kell óvnia, amelyekkel kapcsolatban életkoránál (az ettől függően feltételezett testi, szellemi, erkölcsi és társadalmi érettségénél) fogva nem képes megismerni és értékelni sem a választható lehetőségeket, sem pedig választása következményeit saját személyiségére illetve későbbi életére és társadalmi beilleszkedésére nézve.” (ABH 1996,

- 74, 80.) Azonban rámutatott az Alkotmánybíróság arra is, hogy „[a] homoszexuálisok diszkriminációjára vonatkozó (alkotmány)bíróági ítéletek nemzetközi összehasonlításából az a következtetés adódik, hogy ezekben a »közvéleményben élő erkölcsi megítélés« egyre kevésbé játszik meghatározó szerepet.” (ABH 1996, 74, 82.) „Az azonos neműek közötti kapcsolatot – tartós és megvallott formájában és egyes életviszonyokra korlátozva – maga az Alkotmánybíróság ismerte el jogilag védendőnek [14/1995. (III. 13.) AB határozat, ABH 1995, 82, 84.], de nem azért, mert a kapcsolat homoszexuális, hanem mert olyan kapcsolat, amelyhez hasonló tényállásokat a jog másutt is elismer, és a megkülönböztetésnek nem volt alapja. A homoszexualitás eddigi [...] megítélésénél is megmaradt tehát az Alkotmánybíróság a közerkölcs minősítését mellőző, semleges úton. [...] A homoszexualitás különböző értelmezései más-más jogi követelményeket támasztanak. Az emberi jogi megközelítés leginkább a »semleges másság« elméletéhez illik: anélkül, hogy a homoszexualitást értékelnék, számtalan vonatkozásban meg lehet állapítani, hogy az annak alapján való megkülönböztetés az alkotmányos tesztek alapján igazolhatatlan. [...] Nehezebb megkerülni a homoszexualitás értékelését a homoszexuális szülő szülői jogainak gyakorlása korlátozása esetén és az ugyancsak korlátozó örökbefogadási szabályok vizsgálatánál. Legnehezebb a büntetőjogban. Azaz: a nem szerinti (nemi szerep szerinti) megkülönböztetés valóban megengedhetetlen ott, ahol a nemi szerep az illető életviszony lényegét tekintve közömbös, de legalábbis nincs alkotmányosan igazolható súlya. Ahol viszont épp ez adja az illető életviszony lényegét, nagyon nehéz valamely más érveléssel kikerülni a homoszexualitásról való állásfoglalást.” (ABH 1996, 74, 84–85.)
- [34] 3.4. Az Alkotmánybíróság a gyermekek jogai, a gyermekek mindenképp felett álló érdeke szempontjából vizsgálva a család intézményét, az 1097/B/1993. AB határozatban megállapította, hogy: „A család alkotmányos védelme nemcsak a házasságon alapuló családra, hanem a szociológiai értelemben vett családi életre is vonatkozik [...]. Ez pedig azt jelenti, hogy a hagyományos értelemben vett, de nem házassági köteléken alapuló családok és az abban élő kiskorú gyermekek lakáshasználati jogosultságát éppúgy megfelelően figyelembe kell venni, mint a házastársakkal élő kiskorú gyermek »lakásjogát.«” (ABH 1996, 456, 466.)
- [35] 3.5. A 32/2010. (III. 25.) AB határozat – amely immáron csak az azonos neműek számára igénybe vehető bejegyzett élettársi kapcsolat intézményét vizsgálta, és azt nem találta alkotmányellenesnek – rámutatott: „A házasság értékékként tételezése [...] nem zárja ki, hogy a jogalkotó – figyelemmel a társadalmi tendenciákra, igényekre, a hagyományos családformák változására, egyszersmind elismerve a személyek jogát arra, hogy egyéni boldogságukat az általuk szabadon megválasztott kapcsolati keretben keressék – más, a házassághoz hasonló funkciójú kapcsolati formákat is védelemben részesítsen. [...] Az intézményvédelmi kötelesség egy nyitott és demokratikus társadalomban nem lehet akadály *jogok kiterjesztésének*, az ezzel ellentétes értelmezés ellentmondásban állna az Alkotmány szellemiségével.” (ABH 2010, 194, 208.)
- [36] Kifejtette az Alkotmánybíróság azt is, hogy „[a]z azonos neműek vonatkozásában [...] a jogi értelemben vett közös gyermek vállalásának a kizártsága a házasság és a BÉK eredete és társadalmi rendeltetése közötti érdemi eltérést rögzíti. A házasság »tipikusan a közös gyermekek születését és a családban való felnevelését célozza«, így a házasság intézményét az állam arra is tekintettel részesíti alkotmányos védelemben, hogy »elősegítse a házastársak számára a közös gyermekkel is rendelkező család alapítását« [14/1995. (III. 13.) AB határozat, ABH 1995, 82, 83.] Ettől eltérően a BÉK, bár ez szintén a véglegesség szándékával létrehozott párkapcsolat, amely két azonos nemű személy kölcsönös gondoskodásban élésének kerete, de e kapcsolatot nem a családalapítás [és így nem a társadalmi reprodukció] lehetőségére tekintettel védi a törvényalkotó: azonos nemű pároknak természetes úton közös gyermeke nem lehet, és [...] a jogalkotó a BÉK-ben élők számára a jogi értelemben vett családdá válást sem kívánja lehetővé tenni. Mindez azt jelenti, hogy a jogalkotó [...] valóban nem kezeli, természetüknél fogva nem is kezelheti azonos módon a házasságban és a BÉK-ben élőket. [...] [A] tesztület az azonos neműek vonatkozásában megállapítja, hogy a házasság és a BÉK szabályozása között érdemi különbség van arra tekintettel, hogy a közös gyermek vállalását a Békmtv. kizárja.” (ABH 2010, 194, 212–213.)
- [37] 4. Az Alkotmánybíróság korábbi releváns határozatainak a család alkotmányos intézményével kapcsolatban tett megállapításait a Csvt. 7. §-ának család-fogalmával összevetve az alábbi megállapítások tehetők.
- [38] 4.1. A Csvt. 7. § (1) bekezdése a családot a természetes személyek érzelmi és gazdasági közösségét megvalósító olyan kapcsolatrendszerként határozza meg, amelynek alapja egy férfi és egy nő házassága vagy egyenesági rokoni kapcsolat, vagy a családbafogadó gyámság. A (2) bekezdés az egyenesági rokoni kapcsolatról mondja ki, hogy az leszármaszással vagy örökbefogadással jön létre. Az Alaptörvény L) cikke a házassággal egy mondatban, de külön fordulatban, önállóan „védi” a családot, mint

„a nemzet fennmaradásának alapját”, és a két fogalmat nem kapcsolja össze. Mind az Alaptörvény L) cikkéből, mind a Csvt. 7. § (1) bekezdéséből következően a házasság tehát a család – egyik, de nem kizárólagos – alapja lehet; annak fogalmába beletartozik úgy a férfi és nő közötti szoros személyes, érzelmi és gazdasági kapcsolat-jellege miatt, mint az élet továbbadására alkalmas – ennek lehetőségét magában hordozó – társadalmi alapintézmény-jellege miatt (akkor is, ha abból közös gyermek ténylegesen nem származik). E részében tehát a Csvt. 7. §-a összhangban áll az Alaptörvényben kifejezésre juttatott család-képpel.

[39] 4.2. Mind az Alaptörvény L) cikkének a „nemzet fennmaradásának alapjára” vonatkozó fordulatóból, mind pedig az Alkotmánybíróság korábbi döntéseinek azon megállapításából, amely szerint a házassághoz kapcsolódó állami intézményvédelmi kötelezettség indoka is az, hogy elősegítse a közös gyermekkel is rendelkező család alapítását, valamint, hogy a család alkotmányos védelme nemcsak a házasságon alapuló családra, hanem a szociológiai értelemben vett családi életre is vonatkozik [14/1995. (III. 13.) AB határozat, ABH 1995, 82, 83.; ABH 1996, 456, 466.; 154/2008. (XII. 17.) AB határozat, ABH 2008, 1203, 1210.; 32/2010. (II. 25.) AB határozat, ABH 2010, 194, 212.], az következik, hogy a családokat megillető alaptörvényi védelem kiterjed azokra a tartós jellegű társkapcsolatokra is, amelyekből közös gyermek származik. Ebben az esetben az intézményvédelmi kötelezettségnek az a vonása került előtérbe, amely a keletkezett új életet hivatott oltalmazni attól függetlenül, hogy az a jogalkotó által milyen szinten szabályozott, vagy esetlegesen nem szabályozott együttélési formából származik; pusztán arra tekintettel, hogy a nemzet (a társadalom) az Alaptörvényben is kifejezésre juttatott módon a saját fennmaradását, így az életet magát is védendő értéknek tekinti. Ezt juttatja kifejezésre a Csvt. 7. §-ának „vagy egyenesági rokon kapcsolat, vagy a családbafogadó gyámság” fordulata is, amelynél fogva a családoknak járó állami intézményvédelem megilleti a közös gyermekkel rendelkező, de házasságra nem lépő együtt élő élet-társakat is. Az indítványban foglaltakkal szemben ezért a Csvt. 7. §-a nem zárja ki a család fogalmából azokat a közös gyermekkel rendelkező különmű párokat, akik nem házasságban, hanem más társkapcsolati formában kívánnak élni, így ebben az elemében is összhangban áll az Alaptörvény L) cikkével.

[40] 4.3. Az azonos neműek tartós párkapcsolatai szempontjából vizsgálva a támadott rendelkezést, rá kell mutatni az Alaptörvény L) cikkének első fordulatóra, amely a házasságot mint férfi és nő között, önkéntes elhatározás alapján létrejött életközösséget

rendeli védeni, valamint az Alkotmánybíróság által a 154/2008. (XII. 17.) AB határozatban tett azon megállapításokra, amelyek szerint azonos nemű bejegyzett élettársak esetében jogi értelemben vett család kizárólag közös örökbefogadás (illetve egymás gyermekének örökbefogadása) útján jöhetne létre; ennek kizárásával pedig a jogalkotó számukra nem kívánja elősegíteni a jogi értelemben vett családdá válást (ABH 2008, 1203, 1220–1221.). Itt emelte ki az Alkotmánybíróság azt is, hogy az azonos neműek tartós párkapcsolatának védelme nem a házasság és a család védelmét előíró intézményvédelmi kötelezettségből vezethető le, az elismerés és a védelem igénye esetükben az emberi méltósághoz való jogból, az abból származtatott önrendelkezési jogból, az általános cselekvési szabadságból, illetve a személyiség szabad kibontakoztatásához való jogból következik. (ABH 2008, 1203, 1224.)

[41] Az indítványozó azon álláspontjával szemben, amely szerint a Csvt. 7. §-a a magán- és családi élet tiszteletben tartásához, valamint az emberi méltósághoz való jog tekintetében (szexuális irányultságon, mint egyéb helyzetben alapuló) hátrányos megkülönböztetést okoz azzal, hogy a bejegyzett élettársakra nem terjed ki, az a megállapítás tehető, hogy a támadott törvényhely ezzel nem teremt alaptörvény-ellenes helyzetet. Amint arra a 30/1997. (IV. 29.) AB határozat is rámutatott, „az Alkotmánybíróság más mércét alkalmazott az alkotmányos alapjogokat érintő diszkriminációra (a szükségesség/arányosság tesztjét), s más mércét arra az esetre, ha a [...] diszkrimináció-tilalmat az alapjogokon kívül egyéb jogokra terjesztette ki. Itt akkor állapít meg az Alkotmánybíróság alkotmányellenes megkülönböztetést, »ha a megkülönböztetésnek ... nincs tárgyilagos mérlegelés szerint ésszerű indoka, vagyis önkényes.« [35/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994, 197.]”. (ABH 1997, 130, 139–140.) A 881/B/1991. AB határozat kimondta, hogy „[n]em minősül azonban megengedhetetlen megkülönböztetésnek, ha a jogi szabályozás eltérő jogalanyi körre vonatkozóan állapít meg eltérő rendelkezéseket. Az egyenlőség követelménye tehát a jog általi egyenlőként való kezelésre irányuló alkotmányos elv, amely az azonos (homogén) szabályozási körbe vont jogalanyoknak a jogokból való egyenlő részesedését védi.” (ABH 1992, 474, 477.) Más megfogalmazásban a 191/B/1992. AB határozat szerint ez azt jelenti, hogy „[a]lkotmányellenes megkülönböztetés, ha a jogszabály a szabályozás szempontjából azonos csoportba tartozó (egymással összehasonlítható) jogalanyok között tesz különbséget anélkül, hogy annak alkotmányos indoka lenne.” (ABH 1992, 592, 593.) {Összefoglalóan legutóbb a 3009/2012. (VI. 21.) AB határozatban, (Indokolás [54])} Kifejezetten a vizsgálni kért törvényhely szempontjából, nem a bármilyen szexuá-

lis orientáció alapján párt választók képeznek egy homogén csoportot, és nem a bármilyen társ kapcsolatban élőket kell a törvényhozónak ez alapján családként elismernie; ebből következően jelentőséggel bír az a körülmény, hogy különböző neműek vagy azonos neműek társ kapcsolatáról van-e szó. Az ezzel ellentétes álláspont figyelmen kívül hagyása, hogy – ahogy azt az Alkotmánybíróság többek között a fent idézett 154/2008. (XII. 17.) AB határozatban is kifejtette, és ahogy ez az Alaptörvény L) cikkének „a nemzet fennmaradásának alapját” szövegrészéből is következik – az állam az élet továbbadásának potenciális lehetősége miatt, e célhoz kötötten védi a családot. Alaptörvényi kiemelés e védett intézmény tekintetében, az egyenlő elbánás alkotmányos követelménye alapján az ettől eltérő jellegű vagy e cél szolgálatára nem képes kapcsolatok (amelyek az emberi méltósághoz való jog, az önrendelkezési jog, az általános cselekvési szabadság, illetve a személyiség szabad kibontakoztatásához való jog alapján szabadok, és többnyire a törvényhozó által bizonyos elemekben szabályozottak is) nem igényelhetnek, ezzel ugyanis nem azonos társadalmi hatású kapcsolatokat kívánának tévesen egyenlővé minősíteni.

[42] 4.4. A hivatkozott 154/2008. (XII. 17.) és 32/2010. (III. 25.) AB határozatok a fentiek szerint kimondták, hogy a jogalkotónak lehetősége van a házasságon kívüli együttélési formákat is elismerni és törvényi szintű védelemben részesíteni (ABH 2008, 1203, 1214.), illetve, hogy az intézményvédelmi kötelezettség egy nyitott és demokratikus társadalomban nem lehet akadálya *jogok kiterjesztésének* (ABH 2010, 194, 208.). E megközelítésből vizsgálva, és figyelembe véve az államnak az Alaptörvény L) cikkében szereplő család fogalmához kapcsolódó intézményvédelmi kötelezettségét, valamint az Alkotmánybíróság következetes gyakorlatát – amely a különböző tartós érzelmi és gazdasági életközösségi formák típusainak az egymástól való megkülönböztetését nem olyan módon ismeri el, hogy valamely ideáltípus preferálása érdekében más életközösségi típusokat korlátoz vagy tilt, hanem úgy, hogy az azonos védelem kötelezettségének érvényesítése mellett az Alaptörvénnyel összhangban elismeri az állam előnyököt juttató, különböző családtámogatási intézményekben megnyilvánuló eszközrendszerét, miközben arra is felhívta a figyelmet, hogy a család alkotmányos védelme a szociológiai értelemben vett családi életre is vonatkozik –, megállapítható, hogy a Cstv. 7. §-a a család lehető legszűkebb törvényi fogalmát adja.

[43] 4.5. E fogalom alkotmányossági vizsgálatánál lényeges szempont az is, hogy a törvényhozó jelen esetben úgy élt egy Alaptörvényben nevesített intézmény – alacsonyabb jogforrási szinten történő –

újra-definiálásának lehetőségével, hogy az ilyen szűken meghatározott család-definíció mellett még ettől elkülönítve, esetleg más elnevezéssel sem (ha már a „család” fogalmát a törvényhozó nem kívánta tágítani) törekedett felsorolni azokat a törvény által elismert egyéb társas együttélési formákat, amelyeket az állami intézményvédelmi kötelezettségből fakadóan ugyanazoknak a támogatásoknak kell megilletniük, ami a családokat megilleti. Ha a törvényhozó azt a megoldást is választja, hogy absztrakt jogszabályi fogalom-meghatározással egy általa választott életközösségi formát ki kíván emelni és mintául állítani, az intézményvédelmi kötelezettségből fakadóan akkor is köteles a törvény által elismert egyéb társas együttélési formáknak is meg egyező szintű védelmet garantálni. Az Alaptörvény L) cikkéből ugyanis nem következik az, hogy például az egymás gyermekeiről gondoskodó, és őket felnevelő élettársak, a közös gyermeket nem vállaló, vagy olyan különmű élettársak, akiknek egyéb körülmények miatt közös gyermeke nem lehet (így például az idősebb vagy meddő, egymással életközösségben élő személyek), az özvegyek, a testvérükről vagy testvérük, esetleg más rokonuk gyermekéről gondoskodó személyek, az unokájukat felnevelő nagyszülők, a nem egyenesági idősebb rokonokról gondoskodó személyek, és számos más, a tágabb, dinamikusabb szociológiai család-fogalomra beletartozó, azonos célra irányuló, kölcsönös gondoskodáson alapuló, tartós érzelmi és gazdasági életközösségekre ne vonatkozna ugyanúgy az állam objektív intézményvédelmi kötelezettsége, nevezze ezeket bárhogyan is a törvényhozó. A más jogági normákban kifejeződő jogvédelmi (intézményvédelmi) szintet a jogalkotó nem szállíthatja le (burkoltan sem) olyan módon, hogy megadja az Alaptörvényben is szereplő család általános, ez esetben erősen leszűkített fogalmát.

[44] Ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróság arra is rámutat, hogy egyéb jogterületeken, más hatályos jogszabályokban, más és más kontextusban (önálló, az adott jogszabályra nézve irányadó meghatározás nélkül) számos helyen fellelhető a család-kifejezés, vagyoni viszonyok rendezésével, támogatások elosztásával, kedvezmények juttatásával, közös lakáshasználat kérdéseivel, különböző hivatali összeférhetetlenségi szabályokkal, büntetőjogi könnyítésekkel vagy szigorításokkal stb. kapcsolatban. Ez az állapot pedig – főleg, ha a jogalkalmazó megkísérli e szerteágazó jogszabályok család-kifejezéseit a Cstv. által adott család-fogalommal összhangban interpretálni – párhuzamos vagy éppen egymással ütköző értelmezésekhez, és ebből kifolyólag bizonytalan, kiszámíthatatlan jogalkalmazási gyakorlathoz vezet.

[45] 4.6. Az Alaptörvény L) cikkében szereplő, a családhoz, mint a nemzet fennmaradásának alapjához

kapcsolódó állami intézményvédelmi kötelezettségből, valamint a VI. cikk (1) bekezdésében szereplő magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jogból fakad az a követelmény, hogy ha a jogalkotó a családokra nézve kíván jogokat és kötelezéseket megállapítani, akkor azoktól a személyektől, akik a családalapítást a házasságkötést megelőző vagy mellőző más – a jogalkotó által legalább egyes elemeiben szabályozott és elismert – tartós érzelmi és gazdasági életközösségben kívánják megvalósítani, a már megadottakhoz képest jogokat nem vonhat vissza, a társkapcsolati forma meglévő védelmi szintjét nem csökkentheti, és különösen a gyermekek mindenképp felett álló érdeke szempontjából az intézményvédelmi kötelezettségét azonos módon kell érvényre juttatnia. Ezzel összefüggésben az Alaptörvényből fakadó követelmény az is, hogy a házasságot és a családot érintő intézményvédelmi kötelezettség nem eredményezheti a gyermekek bármilyen, közvetlen vagy közvetett jellegű hátrányos megkülönböztetését azon az alapon, hogy szüleik házasságban, vagy más típusú életközösségben nevelik őket.

[46] A fent kifejtettek alapján a Csvt. 7. §-áról megállapítható, hogy az abban foglalt család-fogalom az Alaptörvény L cikkével nem azonos, az abban foglaltakhoz képest leszűkítő definíciót ad, így nem képes eleget tenni az e cikkből fakadó szélesebb körű állami intézményvédelmi kötelezettségnek. Az Alkotmánybíróság ezért a Csvt. 7. §-át megsemmisítette.

[47] 5. Mivel az Alkotmánybíróság a Csvt. 7. §-ának alaptörvény-ellenességét megállapította az Alaptörvény L cikkének sérelme alapján, az indítványban említett nemzetközi szerződésbe ütközést érdemben nem bírálta el. [44/1995. (VI. 30.) AB határozat, ABH 1995, 203, 205.; 4/1996. (II. 23.) AB határozat, ABH 1996, 37, 44.; 61/1997. (XI. 19.) AB határozat, ABH 1997, 361, 364.; 15/2000. (V. 24.) AB határozat, ABH 2000, 420, 423.; 16/2000. (V. 24.) AB határozat, ABH 2000, 425, 429.; 29/2000. (X. 11.) AB határozat, ABH 2000, 193, 200.; 164/2011. (XII. 20.) AB határozat, ABH 2011, 440, 463.]

IV.

[48] 1. Az Alkotmánybíróság korábban hivatkozott végzésével a Csvt. 8. §-ának hatályba lépését felfüggesztette.

[49] 1.1. Az a tény, hogy az öröklési jogot nem külön törvény, hanem a Ptk., mint nemzeti magánjogi kódex szabályozza egységes rendszerben, összhangban van magánjogunk történeti fejlődésével. Magyarország magánjogi hagyományait vizsgálva

megállapítható, hogy már a középkori országos szokásjogot összefoglaló *Tripartitum* tartalmazta az örökléssel kapcsolatos – a maga idejében természetesen rendi jellegű – szabályokat. A nemesi rend jogviszonyai lényegüket tekintve 1848-ig változatlanok maradtak. Az ősiség eltörléséről rendelkező 1848:XV. tc. ígéretet tett „polgári törvénykönyv” kidolgozására. Az Osztrák Polgári Törvénykönyv (OPTK) kényszerű bevezetését követően az Országbírói Értekezlet megalkotta Ideiglenes Törvénykezési Szabályok (ITSZ) és az 1928. évi „Magyarország Magánjogi Törvénykönyvének Törvényjavaslata” (Mtj.) is tartalmazta az öröklési joggal kapcsolatos szabályozási anyagot.

[50] 1.2. Az Alkotmánybíróság megvizsgálta a törvényes öröklés jelenleg hatályos szabályozását. A Ptk. III. cím III. fejezete tartalmazza az öröklésre, ezen belül a törvényes öröklés rendjére vonatkozó alapvető szabályokat. A Ptk. 607. § (1) bekezdése alapján „törvényes örökös elsősorban az örökhagyó gyermeke”, a 607. § (4) bekezdése ugyanakkor előírja, hogy „ha leszármazó nincs, a házastárs vagy a bejegyzett élettárs örököl”. A Ptk. 615. § (1) bekezdése – a nem általa örökölt vagyont tekintetében – özvegyi jogot biztosít a házastárson túlmenően a bejegyzett élettársnak is, továbbá a bejegyzett élettársat kötelesrész is megilleti, ha az öröklés megnyíltakor az örökhagyó törvényes örököse, vagy végintézkedés hiányában az lenne a Ptk. 661. § alapján. A Ptk. ezen rendelkezései összhangban vannak a Békmtv. 3. § (1) bekezdésével.

[51] A Ptk. és a Békmtv. tehát lehetővé teszik, hogy végrendekezés hiányában az azonos nemű párok esetében – figyelemmel arra, hogy esetükben nincs lehetőség házasságkötésre – a bejegyzett élettárs örököljön élettársa után, továbbá a túlélő házastárshoz képest azonos özvegyi jog és kötelesrész is megilleti. A citált hatályos szabályozás összhangban van az alkotmánybírói gyakorlattal, elsősorban a 32/2010. (III. 25.) AB határozatban (ABH 2010, 194.) és a 154/2008. (XII. 17.) AB határozatban (ABH 2008, 1203.) lefektetett elvekkel. Az Alkotmánybíróság az indítványozó által is többször idézett 32/2010. (III. 25.) AB határozatában több korábbi elvi élű megállapítását is összefoglalta: „[...] az azonos nemű személyek számára azonban, akik az Alkotmány alapján házasságot nem köthetnek, a jogalkotónak az Alkotmány korlátai között biztosítania kell egymás irányában a házastársakéhoz hasonló olyan jogállást, amely az egyenlő méltóságú személyként kezelésüket biztosítja.” [9/1990. (IV. 25.) AB határozat, ABH 1990, 46, 48–49.] „Egy ilyen új jogintézmény nem sérti, nem is veszélyezteti a házasság Alkotmány által kiemelten védett helyzetét (az Alkotmány 15. §-át), illetve a különböző neműeknek szintén az Alkotmány 54. § (1) bekezdéséből levezetett házasságkötéshez való jogát.

[...] A hagyományos forma, a különeműek házassága nem kerül hátrányosabb helyzetbe azért, hogy az azonos nemű bejegyzett élettársak – az ilyen kapcsolat természetéből adódó különbségek fenntartása mellett – a házastársakéhoz hasonló pozícióba kerülnek.” (ABH 2008, 1203, 1224–1225.)

[52] 1.3. A fentiekhez képest a Csvt. 8. § (1) bekezdése előírja, hogy „végintézkedés hiányában történő öröklés (a továbbiakban: törvényes öröklés) esetében öröklésre elsősorban törvényben meghatározott rokonsági fokig az egymással egyenesági vagy oldalági rokonságban, illetve az örökbefogadási kapcsolatban állók és a házastárs jogosult”. A Csvt. 8. § (2) bekezdése alapján pedig „az állam és más személyek törvényes öröklésének csak az (1) bekezdésben említett személyek hiányában lehet helye”. A (3) bekezdés szól az özvegyi jogról, mely szerint „az örökhagyó házastársát pedig külön törvényben szabályozottak szerint özvegyi jog illeti meg”. A Csvt. 8. § (4) bekezdése a kötelesrészrel kapcsolatos szabályokat rögzíti: „kötelesrész illeti meg az örökhagyó leszármazóját, házastársát, továbbá szülőjét, ha az öröklés megnyíltakor az örökhagyó törvényes örököse vagy végintézkedés hiányában az lenne. A kötelesrész mértékét, alapját, számítását, kiadását, továbbá a kötelesrészből való kitagadás részletes szabályait külön törvény tartalmazza.”

[53] 1.4. A Ptk. és a Csvt. idézett törvényhelyeinek összevetése után megállapítható, hogy a Ptk. és a Csvt. párhuzamosan tartalmaz a törvényes öröklésre vonatkozó szabályokat, azonban a párhuzamoságon túlmenően megállapítható az is, hogy a Csvt. vizsgált 8. §-a nincs összhangban, és szűkebb körű, mint a Ptk. törvényes öröklésre, özvegyi jogra és kötelesrésze vonatkozó rendelkezései.

[54] 1.5. Törvény törvénnyel való kollízióját, a jogforrási rendszerben azonos szinten szereplő jogszabályok összeütközését vizsgálva az Alkotmánybíróság a 35/1991. (VI. 20.) AB határozatban kijelentette, hogy „meghatározott életviszonyok, illetőleg tényállások ellentétes – vagy az értelmezéstől függően ellentétes – törvényi rendezése önmagában nem jelent alkotmányellenességet. Az ilyen rendelkezés alkotmányellenessé csak akkor válik, ha az egyben az Alkotmány valamely rendelkezésének a sérelmével is együtt jár, vagyis ha az ellentétes tartalmú szabályozás anyagi alkotmányellenességhez vezet, tehát például ha a rendelkezések valamelyike meg nem engedett diszkriminációt, egyéb alkotmányellenes helyzet megteremtését, vagy alkotmányos alapjog korlátozását eredményezi. [...] A jogállamiság elvéből nem következik, hogy az azonos szintű jogszabályok közötti normakollízió kizárt.” (ABH 1991, 175, 176.) E megállapítást a 21/2001.

(VI. 21.) AB határozat azzal pontosította, hogy kimondta: abban az esetben sérül a jogállamiság alkotmányos alapértékből fakadó jogbiztonság követelménye, ha az ellentétes tartalmú törvényi rendelkezések „[...] között fennálló kollízió jogalkalmazói jogértelmezéssel a jogbiztonság sérelme nélkül nem oldható fel.” (ABH 2001, 231, 235.)

[55] 1.6. Az Alkotmánybíróság a Csvt. és a Ptk., valamint ezen keresztül a Békmtv. vizsgált szabályozása közötti kollízió megállapítása után azt vizsgálta meg, hogy az ellentmondás feloldható-e akkor, ha a jogértelmezés szempontrendszerét kibővítjük azzal, hogy az időrendben később elfogadott Csvt. sarkalatos törvény, míg a nála korábban született Ptk. és Békmtv. nem az. Az Alaptörvény hatálybalépése óta ilyen összefüggésben az Alkotmánybíróság nem vizsgálta a sarkalatos törvény szerepét a jogforrási hierarchiában, azonban – mivel a korábbi kétharmados törvények és a jelenlegi sarkalatos törvények jellegükben (elnevezésüket leszámítva) semmiben sem különböznek, és mivel megfelel az értelmezés szabályainak is – irányadónak tekinti a kétharmados törvények kapcsán kialakított korábbi alkotmánybírósági gyakorlatot.

[56] A 4/1993. (II. 12.) AB határozat (ABH 1993, 48.) indokolása rámutatott: az, hogy mely alapjogokat rendel az alkotmány kétharmados törvényben szabályozni, és melyeket nem, „nem állapít meg [...] az alapjogok között elvileg megalapozott hierarchiát; pusztán politikai fontosságukat jelzi”. (ABH 1993, 48, 60.) Kimondta továbbá azt is, hogy: „A kétharmados törvényeket az Alkotmány csupán eljárási szempontból, a meghozatalukhoz szükséges minősített többséggel különbözteti meg az alapvető jogokra vonatkozó egyéb törvényektől; a minősített törvény a jogforrási hierarchiában nem áll a többi törvény felett.” [ABH 1993, 48, 63–64. Hasonlóan: 53/1995. (IX. 15.) AB határozat, ABH 1995, 238, 239.]

[57] A minősített többséggel elfogadott törvények témakörében a korábbi gyakorlatot összegző 1/1999. (II. 24.) AB határozat (ABH 1999, 25.) rendelkező része a következőket mondta ki: „A minősített többség követelménye nemcsak az adott [...] törvény megalkotására vonatkozik, hanem e törvény módosítására (rendelkezéseinek megváltoztatására, kiegészítésére) és hatályon kívül helyezésére is. Az Alkotmány rendelkezése alapján minősített többséggel elfogadott törvényt egyszerű többséggel elfogadott törvénnyel nem lehet módosítani vagy hatályon kívül helyezni.” Ez az AB határozat is idézi a 4/1993. (II. 12.) AB határozat indokolásából azt, hogy: „A parlamentarizmus lényegével ellenkező azonban az olyan értelmezés, amely kizárná az egyszerű többséget abból, hogy az illető alapjogokra vonatkozóan – a kétharmados törvényre tartozó koncepcionális kérdéseken kívül – politikai elkép-

- zeléseinek megfelelően rendelkezék: végrehajtásukat szabályozza, további garanciákat építsen ki, saját koncepciója szerint igazítsa érvényesülésüket az adott körülményekhez. Az alapjogok védelme és érvényesülése szenvedne a parlamentáris elveken nyugvó Alkotmány alapján megindokolhatatlan korlátozást, ha minden változás és továbbfejlesztés, illetőleg a szabályozási koncepciót nem meghatározó részgarancia kétharmados többséghez lenne kötve.” (ABH 1999, 25, 37.; ABH 1993, 48, 61–62.) Rámutatott arra is, hogy: „az Országgyűlésnek van jogköre annak eldöntésére, hogy az adott törvényhozási tárgyat milyen részletesen szabályozza az ún. kétharmados törvény útján. Az Alkotmánybíróság ugyanakkor fenntartja az [...] idevonatkozóan tett megállapításokat, amelyek szerint az Alkotmány szövegéből és szerkezetéből nem következik, hogy csakis ún. kétharmados törvénnyel lehetne rendelkezni azon alapjogok minden vonatkozásáról, amelyekről szóló törvényhez az Alkotmány minősített többséget ír elő” (ABH 1999, 25, 39.).
- [58] A fenti megállapításokat tovább konkretizálta a 31/2001. (VII. 11.) AB határozat: „a minősített többség alkotmányossági megítélése során alapvető jelentőségű: az alkotmányi felhatalmazás alapján megalkotott alapjogi vagy intézményi tárgykörök szabályozó kétharmados törvény tartalmát az Országgyűlés miként alakítja ki (a szabályozási köre mire terjed ki, milyen kérdéseket rendez a minősített többség igényével). Ezt követően azonban – amelyet a formális jogállamiság elveinek a megtartása is megkövetel – a törvényhozás korábbi döntéséhez kötve van. [...] [A]z egyszerű többséggel elfogadható törvénynek »a kétharmados törvényre tartozó koncepcionális kérdéseken kívül«-i körben van helye.” (ABH 2001, 258, 262.) Ebben a döntésében, amikor az Alkotmánybíróság azt vizsgálta, hogy egy adott témakör minősített többséggel elfogadott törvényre tartozik-e, azt a mércét alkalmazta, amely szerint az adott szabályozási tárgykörnek a szabályozási koncepció lényeges elemének, önálló, egységes, körülhatárolható tárgykörnek kell lennie (ABH 2001, 258, 266).
- [59] A 27/2008. (III. 12.) AB határozat kimondta: „Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint a kétharmados törvények nem állnak a többi törvény felett a jogforrási hierarchiában, s az Alkotmány alapján minden – bármilyen szavazati aránnyal meghozandó – törvény »egyenrangú«” [ABH 2008, 289, 294. Hasonlóan: 22/2008. (II. 12.) AB határozat, ABH 259, 264.; 20/2008. (III. 12.) AB határozat, ABH 241, 246.].
- [60] Az Alkotmánybíróság arra a megállapításra jutott, hogy a Ptk. és rajta keresztül a Békmtv., valamint a Csvt. vizsgált rendelkezései közötti kollízió a jogalkalmazás során nem oldható fel arra való hivatkozással, hogy a Csvt. sarkalatos törvény, míg a Ptk. és a Békmtv. nem az.
- [61] 1.7. A Ptk. hatályos öröklési rendje szerint, a Békmtv. 3. § (1) bekezdésének megfelelően, a bejegyzett élettárs a házastárssal azonos szinten örököl. A Csvt. 8. §-a ezzel szemben következetesen mellőzi a bejegyzett élettársra való utalást, így kizárja a törvényes örökösök köréből. A törvényes öröklés rendjének egyértelműnek kell lennie abban, hogy – ha a végrendelkezés elmarad – ki és mikor tekinthető törvényes örökösnek.
- [62] Előfordulhat, hogy – leszármazó hiányában – a Ptk. és a Békmtv. alapján a bejegyzett élettársi kapcsolatban élő örökhagyó élettársa, míg a Csvt. alapján az örökhagyó testvére tekinthető törvényes örökösnek. Egy ilyen esetben a jogalkalmazó eljárhat a Ptk. és a Békmtv. szabályai szerint, azonban akkor megsérti a Csvt. szabályait, ugyanakkor eljárhat a Csvt. szabályai szerint is, ekkor viszont a Ptk. és a Békmtv. szabályait sérti meg, tehát mindenképpen jogszabálysértő döntést fog hozni.
- [63] Az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján a jogállami minőségnek nélkülözhetetlen eleme a jogbiztonság. Az Alkotmánybíróság a 21/2001. (VI. 21.) AB határozatában (ABH 2001, 231, 235.) megállapította: ha a törvények közötti kollízió jogalkalmazói jogértelmezéssel a jogbiztonság sérelme nélkül nem oldható fel, az sérti a jogállamiság elvéből folyó jogbiztonság követelményét. A jogbiztonság követelményével kapcsolatosan a 9/1992. (I. 30.) AB határozat továbbá arra is rámutatott, hogy „az állam – s elsősorban a jogalkotó – kötelességévé teszi annak biztosítását, hogy a jog egésze, egyes részterületei és az egyes jogszabályok is világosak, egyértelműek, működésüket tekintve kiszámíthatóak és előreláthatóak legyenek a norma címzettjei számára. Vagyis a jogbiztonság nem csupán az egyes normák egyértelműségét követeli meg, de az egyes jogintézmények működésének kiszámíthatóságát is.” (ABH 1992, 59, 65.)
- [64] 1.8. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a vizsgált rendelkezések – fentiekben részletezett – elmentmondásai olyan súlyúak, amelyek jogalkalmazói jogértelmezéssel nem oldhatók fel, így azok nem felelnek meg a jogállamiság követelményeinek.
- [65] Mindezeket figyelembe véve az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Csvt. 8. §-a sérti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését, ezért azt megsemmisítette.
- [66] 2. Az, hogy az Alkotmánybíróság érdemben nem bírálta el a Csvt. 7. §-ának indítványozó által állított nemzetközi szerződésbe ütközését – mivel alaptörvény-ellenességét már megállapította –, nem jelenti azt, hogy az indítványban felhozott ezzel kapcsolatos érvek ne képezték volna érdemi vizsgálat tárgyát a határozat meghozatala során. Épp ellenkezőleg, az Alkotmánybíróság eljárása során megvizs-

- gálta az indítványban hivatkozott, a Bíróság által meghozott ítéleteket. A Csvt. 7. §-a nemzetközi szerződésbe ütközésének vizsgálatát az indítványozó a számára az Abtv. 32. § (2) bekezdésében biztosított jog alapján kezdeményezte. Véleménye szerint a támadott rendelkezés annak alaptörvény-ellenességén túlmenően, ellentétes az Egyezmény 8. cikkével, és nem egyeztethető össze a Bíróság ehhez kapcsolódó ítélkezési gyakorlatával sem. Az Alkotmánybíróság az ebben a körben felhozott érvek érdemi vizsgálata során észlelte, hogy az indítványozó által hivatkozott bírósági precedensek agályokat ébresztenek a Csvt. 8. §-ával összefüggésben is.
- [67] 2.1. Az Egyezmény 8. cikkének és az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésének normaszövege a megfogalmazásában kevés eltérést mutat egymáshoz képest, azonban az Alkotmánybíróság a 166/2011. (XII. 20.) AB határozatában kimondta: „az Egyezmény adott rendelkezései tartalmának értelmezéséhez és tisztázásához – eddigi gyakorlatához híven – az Egyezmény hiteles (autoritatív) értelmezésének jogával az Egyezményben a részes államok által felruházott Bíróság joggyakorlatát veszi alapul. Ez az alapulvétel mindenekelőtt a Bíróságnak azon *dictumai* (átvitt értelemben vett »precedensei«) alapján történik, amikor a Bíróság magát az Egyezményt, annak egyes fordulatait értelmezi, amikor rámutat arra, mi egyeztethető az Egyezmény követelményeivel össze és mi nem”. (ABH 2011, 557.) Az Alkotmánybíróság ezért külön vizsgálta meg az indítvány által hivatkozott bírósági ítélkezési gyakorlatot.
- [68] 2.2. Az Alkotmánybíróság a Csvt. 8. §-a alaptörvény-ellenességének megállapításakor figyelembe vette, hogy a Bíróság több döntésében is kifejtette, hogy a házasság a többi együttélési formához képest kiemelkedő védelmet élvez, az Egyezmény 8. cikkéhez képest a 12. cikk *lex specialis*: a házasságkötéshez és a családalapításhoz fűződő jogot deklarálja. A házasság intézményének kiemelt védelmén túlmenően azonban a valós és változó társadalmi folyamatokat is követi a Bíróság: „[...] amikor arról döntünk, hogy egy kapcsolat családi életnek minősül-e, számos tényező releváns lehet, beleértve annak vizsgálatát, hogy a pár együtt él-e, kapcsolatuk hosszát és hogy demonstrálták-e egymás felé való elkötelezettségüket gyermekvállalással vagy bármilyen egyéb módon.” (X., Y. és Z. kontra Egyesült Királyság, 1997. április 22., 36. §, App. no.: 21830/93), egy újabb döntésében kimondta továbbá, hogy „a 8. cikk szempontjából irányadó családi élet létezése vagy nem létezése elsősorban ténykérdés, amely közeli személyes kapcsolatok meglététől függ” (K. és T. kontra Finnország, 2011. július 12., 150. §, App. no.: 25702/94).
- [69] A Bíróság többször rámutatott arra, hogy az Egyezmény élő instrumentum, melyet az aktuális körülményeknek megfelelően kell értelmezni. Ennek is köszönhetően 2010-ben a Bíróság változtatott az elsődlegesen a Mata Estevez kontra Spanyolország ügyben kialakított korábbi gyakorlatán, és kiterjesztette a házasságot kötni nem tudó, azonos nemű élettársak kapcsolatára a családi élet tiszteletben tartásához való jogot. A Bíróság megállapította, hogy immár „mesterkéltnak lenne fenntartania azt az álláspontot, hogy a heteroszexuális párokkal ellentétben [az Egyezmény 8. cikkében foglalt] családi élet fogalma eleve ne foglalhatná magába az azonos neműek közötti párkapcsolatokat. Következésképpen e stabil *de facto* kapcsolatban együtt élő azonos nemű pár életközössége a családi élet fogalma alá tartozik, ugyanúgy, mint ahogy egy azonos helyzetben lévő különemű pár esetében történne” (Schalk és Kopf kontra Ausztria, 2010. június 24., 94. §, App. no.:30141/04; továbbá P.B. és J.S. kontra Ausztria, 2010. október 22., 30. §, App.no.: 18984/02).
- [70] 2.3. Egyelőre még csak pár európai állam (példának okáért Hollandia, Belgium, Norvégia, Portugália és Spanyolország) teszi lehetővé az azonos neműek házasságát, azonban több, mint húsz európai állam biztosítja az azonos nemű pároknak a házasság intézményéhez hasonló, az állam által regisztrált, bejegyzett élettársi kapcsolat megkötésének lehetőségét. A bejegyzett élettársi kapcsolat joghatása államonként akár jelentősen is eltérő lehet, azonban ezek a joghatások három, jól elkülöníthető főcsoportot alkotnak: vagyoni joghatások, szülői jogokkal kapcsolatos joghatások és egyéb, az előzőekbe nem sorolható joghatások. A bejegyzett élettársi kapcsolat egyik vagyoni joghatása az örökléssel kapcsolatos jogosultságok megszerzése. Magyarország a hatályos Ptk. és a Békmtv. szabályai szerint, a korábban ismertetett módon biztosítja a bejegyzett élettársi kapcsolatban élők számára a házastársakkal azonos szintű törvényes öröklés lehetőségét. „A tagállamok többségében, a fivérek és a nővérek kevésbé kedvező helyzetben vannak, mint a túlélő házastárs, de kedvezőbbben, mint a túlélő bejegyzett élettárs” (Burden kontra Egyesült Királyság, 2008. április 29., 26. §, App.no.: 13378/05). A már hivatkozott Schalk és Kopf kontra Ausztria ügyben a Bíróság azt is megállapította, hogy „az államoknak meghatározott keretek között van bizonyos mozgásterük azzal kapcsolatban, hogy egy, a házassághoz hasonló jogi státusz elismerésével milyen jogokat biztosít az azonos neműeknek” (Schalk és Kopf kontra Ausztria, 2010. június 24., 108. §, App. no.:30141/04).
- [71] „Az Egyezmény által biztosított jogok és szabadságok tekintetében védelmet biztosít az Egyezmény 14. cikke, mely tiltja az azonos helyzetben lévő

- személyek hátrányos megkülönböztetését, ha az objektív vagy ésszerű igazolás nélkül történik” (Kozak kontra Lengyelország, 2010. március 2., 91. §, App.no.: 13102/02; továbbá egyebek mellett: Odişvre kontra Franciaország, 2003. február 13., 55. §, App.no.: 42326/98; Salgueiro da Silva Mouta kontra Portugália, 1998. december 1., 29. §, App.no.: 33290/96). Nem minden különbségtétel tiltott azonban a Bíróság gyakorlata alapján sem: „A hagyományos értelemben vett család védelme általánosságban egy nyomós és legitim érv, amely adott esetben alátámaszthatja a hátrányos megkülönböztetést” (Kozak kontra Lengyelország, 2010. március 2., 98. §, App.no.: 13102/02; Karner kontra Ausztria, 2003. július 24., App.no.: 40016/98). Ugyanebben a döntésében azonban a Bíróság a család védelmével kapcsolatosan azt is kimondta, hogy „az állam a család védelmére alkalmas eszközök megválasztása, valamint a 8. cikk által megkívánt családi élet tiszteletben tartása során szükségszerűen köteles figyelembe venni a társadalomban végbement változásokat és a szociális, polgári jogi és kapcsolati kérdésekkel összefüggő fejleményeket, ideértve a tényt, hogy nem csupán egy út vagy egy választási lehetőség van, amikor a családi életünkről vagy magánszféránkról döntünk” (Kozak kontra Lengyelország, 2010. március 2., 98. §, App.no.: 13102/02).
- [72] „Az azonos nemű párok ugyanolyan igényt tarthatnak a jogi elismerésre és védelemre, mint a különemű párok” (Kopf kontra Ausztria, 2010. június 24., 99. §, App. no.:30141/04), azonban a részes államok különböző társadalmi és jogi berendezkedése kapcsán a Bíróság többször rámutatott arra, hogy „azokon a szabályozási területeken ahol nem tapasztalható igazi egységesedés – ilyennek tekinthető az azonos nemű párokra vonatkozó jogi szabályozás –, ott a részes államok jelentős mozgásszabadságot élveznek, azonban ha a megkülönböztetés csak a szexuális irányultságon alapul, úgy a részes államok mozgásszabadsága a szabályozás terén lecsökken” (Alekseyev kontra Oroszország, 2011. április 11., 108. §, App.nos.:4916/07, 25924/08, 14599/09; Genderdoc-M kontra Moldova, 2012. szeptember 12., 51. §, App.no.: 9106/06). „Kétséget kizáróan a szexuális irányultság az egyik legbensőbb része az egyén személyes életének, mely az Egyezmény 8. cikkének védelme alá esik” (S. L. kontra Ausztria, 2003. január 9., 37. §, 45330/99; Kozak kontra Lengyelország, 2010. március 2., 983. §, App.no.: 13102/02).
- [73] 3. Magyarország a korábban részletezett módon és mértékben, – megfelelően az Alkotmánybíróság gyakorlatának is – biztosította a jogi védelmet és elismerést az azonos nemű élettársaknak, ehhez európai mércével is megfelelő és előremutató joghatásokat biztosított. Ehhez képest a Csvt. 8. §-a nem korlátozza, hanem megfosztja a törvényes örökös

lehetőségétől a bejegyzett élettársakat, e hátrányos megkülönböztetést eredményező jogmegvonás bármilyen, legitim igazolása nélkül.

- [74] Az Alkotmánybíróság e határozatának a Magyar Közlönyben történő közzétételét az Abtv. 44. § (1) bekezdése alapján rendelte el. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 45. §-a alapján rendelkezett úgy, hogy az e határozatában megsemmisített Csvt. 7. §-a az Alkotmánybíróság megsemmisítéséről szóló határozatának a Magyar Közlönyben való közzétételét követő napon veszti hatályát, és e naptól nem alkalmazható, míg a Csvt. 8. §-a nem lép hatályba.

Budapest, 2012. december 17.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovic Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévy Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévy Miklós alkotmánybíró
párhuzamos indokolása

- [75] A határozat rendelkező részével teljes mértékben egyetértek, annak indokolásához az alábbiak hozzáfűzését viszont fontosnak és elengedhetetlennek tartom.
- [76] 1. Az indítvány alapján az Alkotmánybíróságnak mindenképp azt kellett vizsgálnia, hogy az Alaptörvény L) cikk (3) bekezdés végrehajtásaként megalkotott, a családok védelméről szóló sarkalatos törvény végletesen szűk család-fogalma alkotmányos értelemben elfogadható-e.
- [77] A sarkalatos törvény összesen 4 rövid fejezetből áll; ezek meghatározzák a törvény céljait és alapelveit, szólnak a családi jogállásról és az abból eredő főbb kötelezettségekről, külön kiemelik a család és a

- gyermekvállalás védelmét a foglalkoztatás terén és tartalmazzák az államot terhelő támogatási kötelezettséget. A törvény tartalmáról összegzően megállapítható, hogy szabályozási céljának megfelelően sommás, részletszabályoktól mentes és utaló jellegű. Ez utóbbi annyit jelent, hogy a magyar jogrendben sok olyan, már a sarkalatos törvény hatálybalépését megelőzően is hosszú idő óta létező, egyszerű többséghez kötött törvény vagy rendelet található, amelyek részben vagy egészben a családhoz, a családi jogálláshoz kötődnek. Ezek azok a jogszabályok, amelyek az egyes jogintézményeket részletesen szabályozzák, a jogalkalmazó szervek mindennapi gyakorlatában jelen vannak, és alapjául szolgáltak és szolgálnak szerzett jogot származtató egyedi jogviszonyok millióinak. Közülük mindenképpen kiemelésre való a házasságról, a családról és a gyámságról szóló törvény, a Polgári Törvénykönyvnek a törvényes öröklésre vonatkozó normatartalma, valamint az élettársi viszonyt, illetőleg a bejegyzett élettársi kapcsolatnak a magyar jogrendbe történő beillesztését szolgáló számos törvényi rendelkezés.
- [78] Az Alkotmánybíróság által vizsgált szabályozás a sarkalatos törvény II. Fejezetében, vagyis a családi jogállásról és az abból eredő főbb kötelezettségekről és jogokról szóló részben található, mint a családi jogállás keletkezését meghatározó rendelkezés. A törvény preambuluma leszögezi: „[a] család Magyarország legfontosabb nemzeti erőforrása. A társadalom alapegységeként a család a nemzet fennmaradásának biztosítója és az emberi személyiség kibontakozásának természetes közege, amit az államnak tiszteletben kell tartania”.
- [79] A törvényalkotó szándéka ebben az általános megfogalmazásban még nem tért el az alaptörvényi fel fogástól. Ez ugyanis nyilvánvalóvá teszi, hogy a családban éléshez való jog gyakorlása nem lehet a törvényalkotó által meghatározott követelmény teljesítése, hanem csakis a személyiségi jog kibontakoztatása, és mint ilyen, alapjogi védelemben részesül minden ezt szűkítő vagy korlátozó jogszabállyal szemben. Alapjogi természete azonban nem zárja ki a társadalmi összefüggés fontosságát, sőt, ez utóbbi még külön erősíti is a családban éléshez való jog tartalmát. A családban, mint az egyik legkisebb és feltétlenül legintimebb társadalmi csoportban való élés az egyes családtagok személyiség-kibontakozásán túl csoport-szolidaritáson, egymás védelmén alapul. Együttal védi és erősíti az egész társadalmat (a nemzetet) nemcsak amiatt, hogy az egymáshoz érzelmileg vagy – legáltalánosabban fogalmazva: emberileg – kötődő személyek nincsenek magukra hagyatva, hanem azért is, mert terheket vesz át a társadalmi ellátórendszerektől. A családon belüli támogatás és egymásról való gondoskodás hiányában teljesíthetetlen mértékben nőne meg a magukra maradó elesett, netán beteg vagy
- magatehetetlen emberek miatti állami költségvetési kiadás.
- [80] Az Alkotmánybíróság által megsemmisített rendelkezés éppen ezeket az összefüggéseket hagyta figyelmen kívül: az egy férfi és egy nő házasságán, egyenesági rokonin kapcsolaton és a családbafogadó gyámságon alapuló kapcsolatrendszer csak a lehetséges és létező családi kötelékek egy részét fogja át. Az Alaptörvény a családot ezzel szemben széles kontextusba helyezi, mert minden olyan kapcsolati formát védelemben részesít, amely a nemzet fennmaradásához hozzájárul. A családnak ebből fakadóan nemcsak a gyermekek születésében és felnevelésében van szerepe, hanem ennél jóval több mindenben. A család az élet komplex közege. Ebbe beletartozik a testi-lelki gondoskodás, az együttérzés kifejezése, a családtagért való helytállás is. Az emberek számára szimbolikus jelentőségén túlmutató hatása van annak, hogy akár a sarkalatos törvény, akár a részletszabályokat megállapító más törvények, illetve rendeletek együttélésük számos formáját családnak ismerik el, s ezt érvényesítve jogokat és kötelezettségeket állapítanak meg hátrányos megkülönböztetés nélkül.
- [81] Kétségtől a nemzet (a társadalom) fennmaradásának mint fogalomnak szerves része a gyermekek születése és felnevelése, de a nemzet (a társadalom) egészét kitevő egyes emberek „fennmaradás”-a fogalmi körébe beletartozik az is, hogy személyes döntésüknek megfelelően kialakított családjuk segítségét életük során bármikor megkapják. Ezzel együtt bárki maradhat egyedül, család nélküliként körülményeinél vagy döntésénél fogva, de ebbe a helyzetbe a jogalkotó azáltal senkit nem kényszeríthet, hogy alapjogot korlátozó módon állapítsa meg a család törvényi fogalmát.
- [82] 2. Az Alkotmánybíróság által vizsgált és megsemmisített másik rendelkezés az öröklési jogból kizárta volna a bejegyzett élettársat. A Polgári Törvénykönyv ezzel szemben nemcsak az öröklési jogot, hanem ehhez kapcsolódóan számos jogosítványt – a házasságban élőkével egyező tartalommal – biztosít a házasságkötési joggal nem rendelkező azonos nemű élettársaknak. Az indítványnak megfelelően, ahhoz kötötten az Alkotmánybíróság a két törvény egymásnak ellentmondó tartalmára tekintettel, a jogállamiság (jogbiztonság) sérelme miatt állapította meg az alaptörvény-ellenességet.
- [83] Ugyanakkor a döntéshez fűzött indoklás rámutat a pusztán kollíziót meghaladó, tényleges alapjogi összefüggésre; idézem: „Magyarország [...] – megfigyelve az Alkotmánybíróság gyakorlatának is – biztosította a jogi védelmet és elismerést az azonos nemű élettársaknak, ehhez európai mércével is megfelelő és előremutató joghatásokat biztosított. Ehhez képest a Csvt. 8. §-a nem korlátozza, hanem megfosztja a törvényes öröklés lehetőségétől a be-

jegyzett élettársakat, e hátrányos megkülönböztetést eredményező jogmegvonás bármينemű, legitim igazolása nélkül”.

- [84] Ez a megállapítás túlmutat a most vizsgált sarkalatos törvény szabályozási tartalmán: irányadó minden más jogi normára is, akár hatályos jogszabályról, akár a jövőben megalkotandó szabályozásról is legyen szó. Ehhez az iránymutatáshoz szorosan kapcsolódik a határozat indokolásának 4.6. pontja, amely két alkotmányos követelményt határoz meg a jogalkotó számára: az egyik a családban éléshez való jog körében a szerzett jogok megvonásának tilalmára mutat rá, a másik pedig a gyermekek azon az alapon történő bármilyen hátrányos megkülönböztetését zárja ki, hogy szüleik házasságban vagy más típusú életközösségben nevelik őket.
- [85] A szerzett jogok védelme a bejegyzett élettársi kapcsolatban élőkre nézve az öröklési jog körében is értelemszerűen releváns. Minden olyan jogi norma, amely ezt elvonná, az adott társkapcsolati forma meglévő védelmi szintjét csökkentené. Az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésében meghatározott magán- és családi élet tiszteletben tartásához való alapvető jog érvényesítésétől a jogalkotó nem tekinthet el.

Budapest, 2012. december 17.

Dr. Lévy Miklós s. k.,
alkotmánybíró

A párhuzamos indokoláshoz csatlakozom:

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Balsai István alkotmánybíró
különvéleménye

- [86] Nem értek egyet a többségi határozatnak a Csvt. 7.-§-a, valamint 8. §-a terén az alaptörvény-ellenesség kimondásához vezető indoklás több pontjával, és így a megsemmisítéssel sem, ezért a határozathoz az alábbi különvéleményt csatolom.
- [87] 1. A Csvt. 7. §-a tekintetében a határozat felidézi a jelentősebb alkotmánybírói döntéseket, melyek e tárgykörben korábban születtek, majd ezeket a Csvt. 7. §-ának család-fogalmával összevetve arra a végső következtetésre jut, hogy az Alaptörvény L) cikkében szereplő intézményvédelmi kötelezettség szemszögéből nézve a Csvt. 7. §-a a „család lehető leghatározottabb törvényi fogalmát adja”, s így nem alkalmas az intézményvédelmi kötelezettség megvalósítására. Álláspontom szerint azonban az intézményvédelmi kötelezettség nem kérhető számon egyetlen jogszabályon. Az intézményvédelem az

állam – és a megvalósítás terén elengedhetetlen módon a jogalkotó – számára nem azt írja elő, hogy egyetlen jogszabályi keretben kell azt megvalósítani, hanem annak az egész jogrendszerre kiható jelleggel kell működni. Ennek megjelenési formája pedig számos különböző jogágba tartozó és eltérő joghatás kiváltására irányuló jogszabály. Önmagában tehát az, hogy a Csvt. nem az Alaptörvény L) cikkével azonosan határozza meg a család fogalmát, nem eredményezi az intézményvédelmi kötelezettség teljesítésének megghiúsulását, és nem indokolja az alaptörvény-ellenesség kimondását.

- [88] A többségi határozat a korábbi alkotmánybírói határozatokat ismertetve azokkal ellentétes következtetésre kíván jutni, amikor is azt hangsúlyozza, hogy – idézve a 32/2012. (III. 25.) AB határozatból – „az intézményvédelmi kötelezettség egy nyitott és demokratikus társadalomban nem lehet akadálya a jogok kiterjesztésének”, és ezen érveléssel támasztja alá az alaptörvény-ellenesség kimondását.
- [89] Álláspontom szerint a jogalkotó szándéka ellenére való jogok kiterjesztésében az Alkotmánybíróság nem vállalhat aktív szerepet, sem a hatalmi ágak megosztásának tiszteletben tartása, sem saját hatáskörének keretei ismeretében nem teheti ezt meg. A többségi határozat viszont ezzel a döntéssel éppen ezt akarja elérni. Véleményem szerint azonban azzal, hogy a jogalkotó az egyes jogosultságok terén eltérő joganyagokban más és más módon közelíti meg a család fogalmát, önmagában nem valósít meg alaptörvény-ellenességet, ugyanakkor nem vezethető le annak kötelezettsége, hogy a Csvt.-ben a létező meghatározások lehető leghatározottabb formáját kellene alkalmazni.

- [90] 2. A Csvt. 8. §-a tekintetében az alkotmánybírói vizsgálat során végig hangoztatott álláspontomat fenntartva, nem tudom elfogadni a jogbiztonság sérelmére alapozott alaptörvény-ellenesség kimondását és a megsemmisítést azon indok alapján, hogy a fennálló kollízió a jogalkalmazás során nem oldható fel. Vallom, hogy amint azt a 35/1991. (VI. 20.) AB határozatában az Alkotmánybíróság kimondta, önmagában a kollízió nem eredményez alkotmányellenességet. Alkotmányellenesség csak akkor merül fel, ha az ellentétes szabályozás anyagi alkotmányellenességhez, illetve alkotmányos alapjog sérelméhez vezet. Bár a 21/2001. (VI. 21.) AB határozatában az Alkotmánybíróság ezt kiegészítette azzal, hogy a jogalkalmazás során fel nem oldható ellentét végül is a jogbiztonságot sértheti, álláspontom szerint ennek kimondásához elengedhetetlenül szükséges lett volna a kollízió feloldására szolgáló lehetséges módok áttekintése. A többségi határozat azonban csupán a sarkalatos törvényi jelleg kérdésével foglalkozik, és e körben arra a követ-

keztetésre jut, hogy a sarkalatos törvény a kollízió tekintetében is egyenrangúnak tekintendő a nem sarkalatos törvénnyel. Ugyanakkor nem vizsgálta, hogy a Ptk. érintett diszpozitív szabályai és a Csvt. „*lex specialis*” jellege támpontot adhat a jogalkalmazó számára, ahogyan annak vizsgálata is elmaradt, hogy az időben később született joganyag általános jogelméleti elvként „lerontja” a korábbi jogszabályi rendelkezést. Ezen hivatkozással tehát nem áll meg a jogbiztonság sérelmére alapozott alaptörvény-ellenesség, tekintve, hogy önmagában a törvényi kollízió, azaz egyes társadalmi viszonyok párhuzamos szabályozása nem teremt alkotmányellenességet. (Ennek jelen határozat szerinti kimondása súlyos következményekkel járhat a jelenleg is számos területen létező kollíziót illetően, melyek önmagukban tehát értelemszerűen nem eredményeznek alaptörvény-ellenességet.)

[91] Végezetül meg kell jegyezni, hogy a vonatkozó nemzetközi precedensek álláspontom szerint éppen azt támasztják alá, hogy az adott államok bizonyos keretek között, viszonylagos szabadsággal szabályozhatják az azonos neműek párkapcsolatának jogállását, azonban a beidézett döntésekből sem vonható le olyan kötelezettség, mely szerint ugyanazon jogintézmények biztosítása lenne elvárható a különnemű és az azonos nemű párok esetében. Pusztán az került kimondásra, hogy „ugyanolyan igényt tarthatnak a jogi elismerésre és védelemre” (pl. a határozatban is megemlített *Kopf v. Ausztria*, 30141/04. sz. ügy). Éppen ezért nem tudom elfogadni a többségi határozatnak az alaptörvény-ellenesség alátámasztásául szolgáló azon állítását, mely szerint a Csvt. 8. §-a „megfosztja” a törvényes öröklés lehetőségétől a bejegyzett élettársakat és ezzel hátrányos megkülönböztetést eredményező jogmegvonás történt volna legitim igazolás nélkül. Túl azon, hogy az Alaptörvény alkotmányos jogként az örökléshez való jogot rögzíti, a törvényes öröklés pedig nem tekinthető alkotmányos alapjognak, egyértelműen el kell különíteni a „jogi védelem és elismerés” jogintézményét a tulajdon átszállásának – halál esetére szóló – egyik szabályozási kérdésétől. Tehát ki kell jelentenem, hogy az azonos nemű párok jogi védelmét és elismerését a jelen ügyben sérelmezett jogszabályi rendelkezések nem érintik.

[92] Összegezve tehát a fentieket: határozottan álláspontom, hogy sem a Csvt. 7. §-a, sem 8. §-a tekintetében nem áll fenn olyan alaptörvény-ellenesség, amely indokolná és szükségessé tenné ezen szakaszok megsemmisítését.

Budapest, 2012. december 17.

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon alkotmánybíró
különvéleménye

[93] Nem értek egyet a határozat rendelkező részével és indokolásának a megsemmisítéshez vezető következtetéseivel és megállapításaival.

I.

[94] 1. A határozat rendelkező részének 1. pontja a családok védelméről szóló 2011. évi CCXI. törvény (a továbbiakban: Csvt.) 7. §-át alaptörvény-ellenesnek minősíti, ezért ezt a rendelkezést megsemmisíti.

[95] a) E rendelkezés annak ellenére minősíti a Csvt. 7. §-át alaptörvény-ellenesnek, hogy az indokolásnak a házasság és a család kapcsolatát az Alaptörvény L) cikkéből kiindulva elemző részét azzal a teljességgel helyeselhető összegző mondattal zárja: „a Csvt. 7. §-a összhangban áll az Alaptörvényben kifejezésre juttatott családképpel”. (Indokolás III/4.1. pontja)

[96] Ugyancsak egyetértek a fenti összegzés megalapozását szolgáló azon részmegállapításokkal, amelyek az indokolás III/4.2–4.3. pontjaiban találhatóak. A főbb megállapítások a következők:

– a házasság a család olyan alapja, amely „az élet továbbadására alkalmas társadalmi alapintézmény”, következésképpen az állam ezen alapintézmény jellege és „az élet továbbadásának potenciális lehetősége miatt e célhoz kötötten védi a családot”;

– ugyancsak az L) cikkéből is „következik, hogy a családokat megillető alaptörvényi védelem kiterjed azokra a társkapcsolatokra is, amelyekből közös gyermek származik”;

– az Alaptörvény L) cikkének első fordulatával és az Alkotmánybíróság korábbi megállapításával összhangban az azonos neműek tartós párkapcsolatai tekintetében „a jogalkotó nem kívánja elősegíteni a jogi értelemben vett családdá válást”.

[97] b) Az itt hivatkozott és részben idézett, szerintem helyes megállapításokból azonban az indokolás további részében (III.4.4–4.6) téves és ellentmondásos következtetéseket von le, illetve azokhoz általam nem osztott további megállapításokat fűz. Így:

– kifogásolja azt, hogy az Alaptörvény L) cikkének „újra-definiálása” lehetőségével élve a szűken meghatározott család-fogalom mellett a törvény meg sem említi az egyéb társas együttélési formákat, és számon kéri a jogalkotótól, hogy a hatályos jogrendszerben több helyen megtalálható család kifejezéssel nem számol;

– a rendelkező részben nem szereplő alkotmányos követelményként fogalmazza meg, hogy a család kifejezést alkalmazó normák „jogvédelmi (intézményvédelmi) szintjét a jogalkotó nem szállíthatja le (burkoltan sem) olyan módon, hogy megad-

ja az Alaptörvényben is szereplő család általános, ez esetben erősen leszűkített fogalmát”. E szűkítésnél fogva a Csvt. 7. §-a nincs összhangban a szociológiai család-fogalommal, „így nem képes eleget tenni az e cikkből fakadó szélesebb körű állami intézményvédelmi kötelezettségnek.”

- [98] 2. Az indokolásnak a különvéleményem előző pontjában hivatkozott megállapításaival, továbbá a végkövetkeztetésével nem tudok egyetérteni, következőképpen a Csvt. 7. §-a megsemmisítésével sem.
- [99] Mindenekelőtt azt kell megemlíteni, hogy a Csvt. ezen rendelkezése elsősorban deklaráció. A törvény egészének és az egyes rendelkezéseknek önállóan is az a célja, hogy az Alaptörvény végrehajtásáról az Alaptörvény L cikk (3) bekezdése alapján törvényi szinten irányt mutasson a preambulumban kiemelték (az állam, az önkormányzatok, a civil szervezetek, a médiaszolgáltatók és a gazdasági élet, valamint az egyházak szereplői) számára a családdal kapcsolatos – elsősorban a családok védelmét és jólétük erősítését szolgáló – feladataik elvégzéséhez.
- [100] A Csvt. célja és alapelvei tehát törvényi rendelkezésekbe foglalt segítségnyújtásnak tekinthetők az említett szervezetek családdal kapcsolatos napi tevékenységének végzéséhez, ehhez jelölik meg azt a család-fogalmat, amelynek mint a nemzet fennmaradása alapját képező társadalmi intézménynek a tekintetében az állam alkotmányos intézményvédelmi kötelezettsége vitathatatlan. Mindebből egyáltalán nem következik, hogy – más jogcímen és keretek között – az állam ne kívánna támogatni a szociológiai család-fogalom körébe tartozó társas együttélési formákat, csökkenteni kívánna azok támogatási szintjét.
- [101] Nem vet számot a határozat azzal a ténnyel, hogy az Alaptörvény hatálybalépésével a vizsgált körben az Alkotmánybíróság korábbi határozatai csak korlátozottan, a megváltozott Alaptörvény rendelkezéseinek és értékrendszerének fényében használhatók. Vonatkozik ez elsősorban azokra a tartós érzelmi és gazdasági kapcsolatokra, amelyek önmagukban a nemzet fennmaradását biztosító emberi élet továbbadására nem alkalmasak, amelyek esetében az anyagi lehetőségek határozzák meg az állam intézményvédelmi szerepének kötelezettségét és annak terjedelmét. A házasságon alapuló család minden lehetséges eszközzel való támogatásának stratégiai célja és kötelezettsége azonban záloga az ország fenntartható fejlődése biztosításának és a nemzet fennmaradásának. Így érthetően ez az intézmény – hasonlóan a többi velünk azonos kulturális és civilizációs körhöz tartozó európai állam alkotmányához és államcéljaihoz – előnyben részesítést, preferált elbánást kell élvezzen. Közvetve, az L) cikkel való összevetésben, illetve azzal kiegészít-

ve ezt támasztja alá az Alaptörvény preambulumnak, a Nemzeti hitvallásnak az a fordulata is, amely szerint: „Valljuk, hogy együttélésünk legfontosabb keretei a család és a nemzet összetartásának alapvető értékei a hűség, a hit és a szeretet.”

- [102] Megítélésem szerint tehát a Csvt. 7. §-a nem kirekesztő abban az értelemben, hogy kizárná a jogrendszer által elismert társas együttélési formákat bármely létező vagy jövőbeni család-támogatási jellegű állami kedvezményből. Ilyen támogatásokból kizáró jogszabályok létrehozására konkrétan nem utal az indokolás, amennyiben lennének, akkor is csak mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet lehetne (lehetett volna) megállapítani.

II.

- [103] A határozat rendelkező részének 2. pontja a Csvt. 8. §-át is megsemmisíti és – e rendelkezésnek a 31/2012. (VI. 29.) AB határozattal történt felfüggesztésére tekintettel – úgy rendelkezik, hogy az nem lép hatályba.
- [104] 1. Egyetértek a határozat indokolásának az 1. pontjában összegzett azon állásponttal, hogy a bejegyzett élettárs a Csvt. 8. §-a és a jelenleg hatályban lévő Polgári Törvénykönyv (a továbbiakban: Ptk.) 607. §-a között olyan összhanghiány áll fenn, amely a jogalkalmazói gyakorlatban feloldhatatlan bizonytalanságot okozhat. Megjegyzem, hogy ezért függesztette fel ez év júniusában az Alkotmánybíróság hivatkozott határozata e rendelkezés hatálybalépését 2013. június 29. napjáig.
- [105] 2. Nem értek egyet ugyanakkor azzal, hogy a már felfüggesztett rendelkezés időelőtti megsemmisítését mondja ki a többségi határozat.
- [106] Alapvetően a Ptk.-ra tartozó kérdés az, hogy miként kívánja szabályozni a jogalkotó a bejegyzett élettársak vagyoni viszonyait, köztük a törvényes öröklés rendje szempontjából való figyelembe vételüket. (A bejegyzett élettársakról szóló törvény rendelkezéseinek természetesen a Ptk.-val összhangban kell lennie, ami a hatályos jog szerint fennáll. Ezzel összefüggésben megjegyzem: a leghatározottabban elfogadhatatlannak tartom azt az álláspontot, amelyből az következne, hogy az Emberi Jogok Európai Egyezménye 8. cikkéből a jogalkotásra nézve olyan kötelezettség származik, hogy biztosítani kell a bejegyzett élettársaknak a törvényes öröklés rendjében való szereplését. Egy ilyen követelmény egyébként számos részes államnak a több százéves hagyományokat e tekintetben őrző és ápoló alkotmányos elveivel is szemben állna.)
- [107] A szerkezetében is újszerű, a széles értelemben vett magánjogi viszonyokat (köztük a családjogon túlmenően pl. a társasági jogot) inkorporáló új Polgári

Törvénykönyvet várhatóan még ebben az évben elfogadja az Országgyűlés. A módosító javaslatok között vannak olyanok, amelyek alapvetően befolyásolják azt, hogy az indítványban támadott és itt tárgyalt kérdés sorsa miként rendeződik. Célszerű lett volna ezért az Alkotmánybíróságnak megvárnia az új Ptk. elfogadását, és – ha szükséges – hatályba lépéséig meghosszabbítani a Csvt. 8. §-ának felfüggesztését.

- [108] Ilyen körülmények között azzal semmiképpen nem tudok egyetérteni, hogy a határozat a Csvt. 8. §-ának megsemmisítésével a törvényhozói szándékot a hatályban lévő, egymással versengő jogszabályok közötti választással kívánja befolyásolni. Ezt ellentétnek tartom a hatáskörök megosztására vonatkozó elvekkel. Amennyiben a Csvt. 8. §-ának felfüggesztése ellenére bármely általam nem ismert ok az új Ptk. létrehozása előtti végleges alkotmánybíróági határozatot indokolt volna, úgy mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenességet kellett volna kimondani, és annak kiküszöbölésére a Ptk. hatálybalépésének időpontját kellett volna megadni.

Budapest, 2012. december 17.

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla alkotmánybíró
különvéleménye

- [109] Nem értek egyet sem a többségi határozat rendelkező részében foglalt megsemmisítésekkel, sem az indokolások egyes részeivel.
- [110] 1. A családok védelméről szóló 2011. évi CCXI. törvény 7. §-ának megsemmisítését az indokolás III. részének 3–4. pontjai igyekeznek alátámasztani. Ezek alapvetően a már nem hatályos, korábbi Alkotmányon alapuló régi alkotmánybíróági határozatok érveit tartalmazzák, azzal a feltevéssel, hogy a már nem hatályos Alkotmány és az Alaptörvény szabályozása e téren egybevág. Ez azonban nem felel meg a tényleges helyzetnek. Míg a korábbi Alkotmány 15. §-a pusztán csak deklarálta a család és a házasság intézményének alkotmányos védelmét, az Alaptörvény L) cikke a házasságot a férfi és a nő életközösségeként tartalmilag meghatározva veszi alaptörvényi védelem alá. Ugyanígy a családot is funkciójának megadásával, meghatározott irányba konkretizálva emeli be az alaptörvényi intézmények közé: a családot, mint a nemzet fennmaradásának alapját rendeli az Alaptörvény védelme alá. Ez a változás a család gyermeknemző és gyermeket nevelő funkcióját erőteljesebben kiemeli, mint az ezt nélkülöző korábbi Alkotmány deklarációja, és

ez igazolja a törvényalkotónak azt a célkitűzését a vitatott 7. § családfogalmával kapcsolatban, hogy a szociológiai tapasztalatok szerint is kisebb gyerekszámot eredményező, pusztán élettársi közösség rováására a házasságon alapuló életközösséget privilegizálja. A többségi határozatnak az a praktikus álláspontja, hogy a ténylegesen terjedőben levő élettársi kapcsolatok nagy száma mint szociológiai értelemben vett család korlátozza a demokratikus törvényhozási többséget a jogi értelemben vett család házasságra alapozásának előírásában, megítélés szerint nem vezethető le az Alaptörvényből. A demográfiai aggodás, amely az elmúlt negyven évben zuhanásszerűen csökkent gyerekszám miatt a legkomolyabban felveti a nemzet fennmaradásának kérdését, az Alaptörvény szűkebb családvédelmi előírása mellett a társadalom nemzetre alapozását is az alaptörvény-értelmezés középpontjába hozza: „Valljuk, hogy együttélésünk legfontosabb keretei a család és a nemzet [...]” – rögzíti az Alaptörvény Nemzeti Hitvallás című bevezető része, és ezzel összefüggésben a tartósabb együttélést illetve, ezért a nagyobb gyerekszámot eredményező házasságon alapuló együttélés privilegizálása a családfogalom erre szűkítésével az Alaptörvény igazolását is meg kell, hogy szerezze.

- [111] A házasság és a család összefüggését az Alaptörvény L) cikkében való közös szabályozásuk is alátámasztja. A nemzetközi kitekintés és az összehasonlító alkotmányjogi irodalom tanulmányozása mutatja, hogy az alkotmányértelmezésben bevett módszer az együttszabályozás tényéből az intézményi összefüggés levezetése, mint ahogy pl. az alkotmányi szabályozás helyéből, az egyes szabályozási tárgyak sorrendjéből hierarchikus elsőbbséget, vagy hátrébsorolást kiolvasni. A házasság és a család közös szabályozása így nem teszi lehetővé, hogy a többségi határozat értelmezését követve, mint teljesen független intézményekre tekintünk egyfelől a házasságra, másfelől a családra. Az Alaptörvény közös szabályozása inkább annak indoklását követelné meg, ha a családvédelmi sarkalatos törvény elszakítaná a két intézményt.
- [112] Kifogásolom a többségi határozat rendelkező részén túl az indokolás egyes részeit is. Ez ugyanis nem veszi kellőképpen figyelembe, hogy a korábbi Alkotmányon alapuló alkotmánybíróági határozatokhoz képest az Alaptörvényben már más értelmezési előírások kötik az alkotmánybírákat. Így azok a korábbi érvelések és normatív álláspontok, melyek a mai Alaptörvény deklarációival, elveivel és értelmezési előírásaival szemben állnak, nem vehetők át, és nem idézhetők meg. A szembenállások érzékeltetésére nézzünk egy példát: az Alaptörvény 28. cikkének második mondata így szól: „Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgál-

nak.” Ehhez képest a mostani, vitatott megsemmisítést alátámasztó legfőbb, korábbi alkotmánybíróvási határozat egyik érvelése 1996-ból így szól: „A homoszexualitás eddigi [...] megítélésénél megmaradt tehát az Alkotmánybíróság a közkerölcs minősítését mellőző, semleges úton.” (ABH 1996, 74, 84.) Álláspontom szerint nem maradhatott volna meg ma már az Alkotmánybíróság a közkerölcsöt félretelőlő, korábbi határozat mellett, mert az Alaptörvény ennek újragondolását teszi kötelezővé.

[113] Összességében tehát azt a döntési technikát is elutasítom, amely az Alaptörvény vonatkozó szabályozásának és értelmezési elveinek eltérése ellenére a vitatott megsemmisítést egyszerűen a régi alkotmánybíróvási határozatok felidézésével végzi el. Ezzel az Alaptörvény új szabályozása és az értelmezési elvei, illetve deklarációi egyszerű papírrjoggá süllyednek le. Azt lehet mondani, hogy noha 2011 nyarán az Alkotmánybíróság az Alaptörvény egészének megsemmisítését célzó indítványt többségi határozatban elutasította, e döntési technikával részenként és fokról-fokra végül az akkori kisebbségi véleményben maradtak megsemmisítő álláspontja válik dominálónak, és az Alaptörvény ténylegesen pusztán papírrjoggá válik formális megsemmisítés nélkül is.

[114] 2. A 2. pont indokolása a IV. rész 1.6. pontjában, mely a 2011. évi CCXI. törvény 8. §-ának megsemmisítését indokolja, szintén visszanyúl a korábbi alkotmánybíróvási határozatokhoz, és azt a vitatható álláspontot teszi irányadóvá, hogy a minősített többséget kívánó törvények és az egyszerű többséggel meghozott törvények között nincs jogforrási szintbeli eltérés, így az Alkotmánybíróságnak ezeket azonos szintűnek kell felfognia. Ezzel szemben ki kell emelni, hogy a demokratikus legitimitás különböző szintjeit a két szabályozás között az Alkotmánybíróságnak észlelnie kell, és ellentmondás esetén mindig a magasabb konszenzussal legitimált szabályozásnak kell elsőbbséget adnia. A családvédelmi sarkalatos törvény minősített demokratikus legitimitációja és az egyszerű törvényhozási többségen alapuló polgári törvénykönyvbéli szabályozás esetleges ütközésénél így a demokratikus akaratképzést tisztelő alkotmányvédők esetében nem kérdéses a megfelelő döntési irány: az erősebb demokratikus legitimitációval rendelkező sarkalatos törvény szabályozása privilégiummal bír, és szembenállás esetén az alacsonyabb legitimitációval rendelkezőt kell megsemmisíteni, vagy legalábbis előírni harmonizálását a sarkalatos törvény megoldásával. Az ezzel szembenálló, régi alkotmánybíróvási gyakorlat álláspontja jól tükrözi az első hazai alkotmánybíróvási többségeknek a demokratikus legitimitással rendelkező törvényhozás felé megmutató leértékelő beállítódását – mely legtisztábban az Országgyűlés írott Alkotmányával szembeni

„láthatatlan alkotmány” koncepcióban öltött testet –, amit ma már nem lehet elfogadni.

[115] E gondolatmenet lezárásánál fel kell még vetni, hogy az új Ptk. vonatkozó rendelkezéseinek vitája az elfogadás előtti záró szakaszban épp most van törvényhozási vita alatt, így célszerű lett volna várni a jelenlegi alkotmánybíróvási döntéssel ennek megszületéséig.

Budapest, 2012. december 17.

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybíróvási ügyszám: II/3012/2012.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2012. évi 175. számában.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 44/2012. (XII. 20.) AB HATÁROZATA

a telepengedély, illetve a telep létesítésének bejelentése alapján gyakorolható egyes termelő és egyes szolgáltató tevékenységekről, valamint a telepengedélyezés rendjéről és a bejelentés szabályairól szóló 358/2008. (XII. 31.) Korm. rendelet alaptörvény-ellenességének megállapításáról és megsemmisítéséről

Az Alkotmánybíróság teljes ülése jogszabály alaptörvény-ellenességének utólagos vizsgálatára és mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenesség megállapítására irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a telepengedély, illetve a telep létesítésének bejelentése alapján gyakorolható egyes termelő és egyes szolgáltató tevékenységekről, valamint a telepengedélyezés rendjéről és a bejelentés szabályairól szóló 358/2008. (XII. 31.) Korm. rendelet alaptörvény-ellenes, ezért azt 2013. február 28-i hatállyal megsemmisíti.

2. Az Alkotmánybíróság a telepengedély, illetve a telep létesítésének bejelentése alapján gyakorolható egyes termelő és egyes szolgáltató tevékenységekről, valamint a telepengedélyezés rendjéről és a bejelentés szabályairól szóló 358/2008. (XII. 31.) Korm. rendelet vonatkozásában a mulasztásban

megnyilvánuló alaptörvény-ellenesség megállapítására irányuló indítványt visszautasítja.

Ezt a határozatát az Alkotmánybíróság a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

- [1] A jövő nemzedékek országgyűlési biztosa jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára és mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megszüntetésére irányuló indítványt terjesztett elő az Alkotmánybíróságnál.
- [2] Az indítványozó jövő nemzedékek országgyűlési biztosa 2009. szeptember 22-én benyújtott indítványában jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálata és mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megszüntetése iránt terjesztett elő kérelmet a telepengedély, illetve a telep létesítésének bejelentése alapján gyakorolható egyes termelő és egyes szolgáltató tevékenységekről, valamint a telepengedélyezés rendjéről és a bejelentés szabályairól szóló 358/2008. (XII. 31.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm.r.) egésze vonatkozásában. Álláspontja szerint a Korm.r. sérti az Alkotmány 18. §-át, 36. §-át és a 70/D. §-át, valamint ellentétes a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Kvt.) 43. § (1) és (2) bekezdésében és a 44. § (1) és (2) bekezdésében foglaltakkal.
- [3] Az Alkotmánybíróság 2012. január 18-án kelt, XX/782-1/2012. AB végzésében (a továbbiakban: AB végzés) az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 73. § (1) bekezdése alapján felhívta az indítványozó jogutódját, az alapvető jogok biztosát az indítvány 2012. március 31-ig történő kiegészítésére azzal, hogy az indítványban érintett Korm.r. az Alaptörvény mely rendelkezéseit és miért sérti.
- [4] Az alapvető jogok biztosja az AB végzésben foglaltak alapján az indítványt 2012. február 21-én kiegészítette, álláspontja szerint a Korm.r. sérti az Alaptörvény XX. cikk (1) és (2) bekezdését és a XXI. cikk (1) bekezdését. Tekintettel arra, hogy az Alaptörvény hivatkozott rendelkezései az Alkotmány korábbi szövegével tartalmilag megegyeznek, a jogelőd országgyűlési biztos által benyújtott indítványt – annak indokolásával együtt, az Alkotmány 36. §-ába ütközésre vonatkozó érvelés kivételével – fenntartotta.
- [5] A fenntartott indítvány formai jellegű alkotmányossági aggályként kifejti, hogy a Kvt. 44. § (2) bekezdése alapján közhatalmi jellegű Országos Környezetvédelmi Tanács (a továbbiakban: Tanács) mint javaslattevő, véleményező szerv biztosítja a környezetvédelem széles körű társadalmi, tudományos és szakmai megalapozását, és egyik fő feladata, hogy a jogalkotásban aktívan közreműködve elősegítse az egyes előterjesztések környezetre, ezáltal egyben a fenntarthatóságra gyakorolt hatásainak alaposabb elemzését, így biztosítva azt, hogy a jövő generációk létfeltételeit befolyásoló szempontok ne csak a klasszikus értelemben vett jogalkotó szervek részéről, hanem a társadalom oldaláról is kellő súllyal kerüljenek értékelésre. Az indítványozó álláspontja szerint, mivel a Tanács, mint jogszabály által kifejezetten és konkrétan megnevezett, egyetértési, illetve véleményezi jogkörrel rendelkező szervezet véleményét a Korm.r. megalkotása során a jogalkotó nem kérte ki, és a Korm.r. e garancia megkerülésével került megalkotásra és lépett hatályba 2009. március 31-én, a Korm.r. megalkotásakor a jogalkotó olyan súlyú alkotmányellenességet idézett elő, amely a Korm.r. közjogi érvénytelenségét eredményezi.
- [6] A fenntartott indítvány tartalmi jellegű alkotmányossági aggályként fejti ki, hogy az Alkotmány 18. §-ára és 70/D. §-ára, illetve az Alaptörvény XX. cikkére és XXI. cikk (1) bekezdésére hivatkozással, hogy az e rendelkezésekből folyó követelmények nem kizárólag a természetvédelemre, hanem a környezetvédelemre is irányadóak, így tehát a környezetvédelmen belül az épített környezetre is. Az épített környezet védelméhez pedig hozzátartozik a települési környezet védelme, ami kiterjed a lakóterületekre is. A telepengedélyre vonatkozó szabályozás alkotmányos háttere ilyen tekintetben komplex, a Korm.r. mellékletében szereplő tevékenységek egyaránt terhelik a természeti környezetet, a települési környezetet, ideértve az esetek nagy többségében az emberi egészséget is, továbbá az épített környezetet. A korábban hatályos, a telepengedély alapján gyakorolható ipari és szolgáltató tevékenységekről, valamint a telepengedélyezés rendjéről szóló 80/1999. (VI. 11.) Korm. rendelet az engedélyezés jogintézményének kizárólagosságánál fogva számos olyan garanciális, környezetvédelmi szabályt tartalmazott, amelyek a Korm.r. bejelentési eljárással kapcsolatos rendelkezései között nem szerepelnek, de az engedélyezési eljárás vonatkozásában is csökkentve jelennek meg a hatályos szabályozásban. E garanciális rendelkezések törlése a bejelentési eljárással kapcsolatos előírások közül koncepcionálisan áll ellentétben a megelőzés elvével. Hivatkozik az indítványozó a 28/1994. (V. 20.) AB határozatra, ahol az Alkotmánybíróság kifejtette a környezetvédelmi *status quo* értelmezésekor, hogy a környezethez való jog érvényesítése a védelem elért szintjének fenntartásán belül azt is megkívánja, hogy az állam a preventív védelmi szabályoktól ne lépjen vissza a szankciókkal biztosított védelem felé, és a követelménytől is csak elkerülhetetlen szükségesség esetén és csak arányosan lehet eltérni. Az indítványozó szerint nem kizárólag az

Alkotmány 18. §-ának sérelmét, de a jogbiztonság és ezáltal a jogállamiság elvét deklaráló Alkotmány 2. § (1) bekezdésének sérelmét is jelenti az a jogi megoldás, miszerint a jegyző a Korm.r. 7. § (1)–(2) bekezdése alapján a bejelentés nyilvántartásba vételekor a helyi építési szabályzat, szabályozási terv, az övezeti terv, illetve egyéb építésjogi követelményeknek megfelelést köteles vizsgálni, nem pedig általánosságban a jogszabályi követelményeknek való megfelelést, ahogy azt az engedélyköteles tevékenységek esetében kimondja a jogszabály. Álláspontja szerint az eljárások egyszerűsítése, gyorsítása, a vállalkozások és beruházások támogatása és egyéb gazdasági megfontolások nem szolgálhatnak alapul az alkotmányos alapjogok korlátozásához. Szintén a védelmi szint csökkenését veti fel az a jogalkotói megoldás, hogy amíg az engedélyezésnél komplexen a jogszabályoknak, így a környezetvédelmi előírásoknak való megfelelést is kell vizsgálni, addig a bejelentés esetében csak az építésjogi követelményeket, mindezt úgy, hogy a nyilvántartásba vétel ellen a jogalkotó nem biztosít jogorvoslatot. A védelmi szint csökkenése mellett szól az is, hogy a 89/1999. (VI. 11.) Korm. rendelet az egységesen figyelembe veendő szempontok között konkrétan nevesítette a szomszédjogi, birtokvédelmi és környezetvédelmi aspektusokat.

- [7] Az alapindítványban továbbá az indítványozó kérte az Alkotmánybíróságot, hogy az Alkotmány 57. § (5) bekezdésében meghatározott jogorvoslati jog sérelme miatt az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 49. §-a alapján állapítson meg mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet, mivel a jogalkotó – álláspontja szerint – elmulasztotta megalkotni azon szabályokat, amelyeknek a Korm.r. hatálya alá tartozó tevékenységeknél a bejelentési eljárással kapcsolatos jogorvoslatot kellene szabályoznia. Az indítványkiegészítésben az alapvető jogok biztosa nem hivatkozott meg e vonatkozásban alaptörvényi rendelkezést, de úgy nyilatkozott, hogy „a jogelőd országgyűlési biztos által benyújtott indítványt – annak indokolásával együtt, az Alkotmány 36. §-ába ütközésre vonatkozó érvelés kivételével – fenntartom”.

II.

- [8] 1. Az Alkotmány – Korm.r. megalkotásakor hatályos – indítvánnyal érintett rendelkezései:

„35. § (1) A Kormány

[...]

b) biztosítja a törvények végrehajtását; [...]”

„36. § Feladatának ellátása során a Kormány együttműködik az érdekelt társadalmi szervezetekkel.”

- [9] 2. Az Alaptörvény indítvánnyal érintett rendelkezései:

„XX. cikk (1) Mindenkinek joga van a testi és lelki egészséghez.

(2) Az (1) bekezdés szerinti jog érvényesülését Magyarország genetikailag módosított élőlényektől mentes mezőgazdasággal, az egészséges élelmiszerekhez és az ivóvízhez való hozzáférés biztosításával, a munkavédelem és az egészségügyi ellátás megszervezésével, a sportolás és a rendszeres testedzés támogatásával, valamint a környezet védelmének biztosításával segíti elő.”

„XXI. cikk (1) Magyarország elismeri és érvényesíti mindenki jogát az egészséges környezethez.”

- [10] 3. A Kvt. indítványban hivatkozott rendelkezései:

„43. § (1) A környezetvédelemmel összefüggő törvényjavaslat és más jogszabály, valamint országos és regionális jelentőségű koncepciók előkészítője – a (4) bekezdés hatálya alá tartozó tervek, illetve programok kivételével – köteles az intézkedés környezetre gyakorolt hatásait vizsgálni és értékelni, és azt vizsgálati elemzésben (a továbbiakban: vizsgálati elemzés) összefoglalni.

(2) A (1) bekezdés alkalmazásában a környezetvédelemmel összefüggő jogszabály az a törvény, kormányrendelet, miniszteri rendelet, illetőleg döntés, amely

a) a környezeti elemekre,

b) a környezet minőségére, vagy

c) a környezettel összefüggésben az emberi egészségre hatást gyakorol.”

„44. § (1) A vizsgálati elemzésnek különösen a következőkre kell kiterjednie:

a) a tervezett előírások, intézkedések mennyiben befolyásolják, illetőleg javíthatják a környezet állapotát;

b) a tervezett intézkedések elmaradása esetén milyen kár érheti a környezetet, illetőleg a lakosságot;

c) a hazai feltételek mennyiben adottak a tervezett intézkedések bevezetéséhez;

d) a közigazgatási szervek mennyiben felkészültek a tervezett intézkedések végrehajtására;

e) a tervezett intézkedések megvalósításához az állami, pénzügyi, szervezeti és eljárási feltételek rendelkezésre állnak-e;

f) a javaslat mennyiben jelent eltérést a nemzetközileg általánosan elfogadott megoldásoktól.

(2) Az Országos Környezetvédelmi Tanácsnak meg kell küldeni véleménynyilvánítás céljából

a) a 43. § (1) bekezdésében meghatározott tervezeteket és a vizsgálati elemzést a döntésre jogosult szervhez történő benyújtás előtt,

b) a 43. § (4) bekezdésében meghatározott, környezeti értékelést tartalmazó terv, illetve program

tervezetét, – amennyiben a kidolgozó központi államigazgatási szerv – az elfogadásra jogosult közigazgatási szervnek történő, illetve országgyűlési elfogadás esetén a Kormánynak történő előterjesztés előtt.

A véleménynyilvánításra – a tervezet kézbesítésétől számított – legalább harminc napot kell biztosítani.”

„15. cikk (3) Feladatkörében eljárva a Kormány törvényben nem szabályozott tárgykörben, illetve törvényben kapott felhatalmazás alapján rendeletet alkot.”

III.

[11] Az indítvány részben megalapozott.

[12] 1. Az Alkotmánybíróság a jelen eljárása során a kifogásolt tartalmi alkotmányossági szempontokat megelőzően a jogszabály-alkotási formai hiányosságokat vizsgálta meg.

[13] Az Alkotmánybíróság számos határozatában foglalkozott a Korm.r. megalkotásakor hatályos Alkotmány 36. §-a szerint a jogalkotót terhelő egyeztetési kötelezettséggel. E töretlen gyakorlat során az Alkotmánybíróság a jogalkotó szervek egyeztetési kötelezettségét a Korm.r. megalkotásakor hatályos, a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény (a továbbiakban: Jat.) rendelkezéseire figyelemmel vizsgálta, mivel a formai alkotmányellenesség vizsgálata során a jogszabály meghozatalakor érvényes és hatályos alkotmányi rendelkezésekkel kell összevetni a jogszabályt. [Az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy a hatályos, jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény 19. § (1) bekezdése is tartalmazza a jogszabály előkészítője vonatkozásában, hogy köteles gondoskodni arról, hogy az érintett szerv e jogával élhessen, ha törvény valamely állami, helyi önkormányzati vagy más szervezet számára kifejezetten jogot biztosít arra, hogy a jogállását vagy a feladatkörét érintő jogszabályok tervezeteit véleményezhesse.] „Az Alkotmánybíróságnak az Alkotmány 36. §-ával kapcsolatos, de a Jat. rendelkezéseire figyelemmel kialakított, a jogszabály-alkotási követelményeket meghatározó állandó gyakorlata, hogy »a közhatalmi jogosítványokkal nem rendelkező társadalmi, érdek-képviselési szervek véleményének beszerzése a jogszabály közjogi érvényességének nem feltétele«. (...)

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a véleményező szerv »közhatalmi jellegének« tisztázása a Jat. szerinti általános egyeztetési kötelezettség alkalmazása esetén azért szükséges, mert a Jat. rendelkezései alapján az egyeztetési körbe bevonandó intézményi-személyi kör bizonytalan. A véleményező szerv »közhatalmi jellege« irányadó arra vonatkozóan, hogy a jogszabály-előkészítés során a

jogalkotóval szemben a Jat. által támasztott általános jellegű egyeztetési, együttműködési elvárás alapján megállapítható-e az adott szerv véleményének beszerzésére vonatkozó speciális jogalkotói kötelezettség. Ha ugyanis a Jat. szerinti általános egyeztetési kötelezettségnek minden egyes társadalmi, érdek-képviselési szervvel szemben való megtartása a jogalkotásra vonatkozó formai alkotmányossági kritérium lenne, akkor a Kormány gyakorlatilag semmilyen rendeletet nem alkothatna, törvényjavaslatot nem készíthetne, hiszen mindig akadhatna újabb, magát érdek-képviselésiként meghatározó szervezet, amelynek véleményét ki kellene kérnie.

A 16/1998. (V. 8.) AB határozatában az Alkotmánybíróság »közhatalmi elemet tartalmazó közfeladatnak minősíti az államigazgatási eljárásban gyakorolt egyetértési jogot, a tanácsadói közreműködést, a közigazgatási feladatok ellátását és a normaalkotást.« (ABH 1998, 140, 145.)

Minderre tekintettel az Alkotmánybíróság arra az álláspontra helyezkedett, hogy a jogszabály által kifejezetten és konkrétan megnevezett, egyetértési, illetve véleményezési jogkörrel rendelkező szervezetek – a demokratikus döntéshozatali eljárásban betöltött szerepük miatt az egyeztetési kötelezettség vonatkozásában – közhatalminak, így a jogalkotó számára megkerülhetetlennek minősülnek.” [30/2000. (X. 11.) AB határozat (a továbbiakban: ABhat.), ABH 2000, 202, 205–206.]

[14] Az indítványozó által hivatkozott Országos Környezetvédelmi Tanács közhatalmi jellegének vizsgálatára nem volt szükség, mivel az Alkotmánybíróság az ABhat.-ban azt már a Kvt. 44. § (2) bekezdése alapján megállapította (ABH 2000, 202, 206.).

[15] A jogalkotó szervek általános egyeztetési kötelezettségével kapcsolatban az Alkotmánybíróság a 39/1999. (XII. 21.) AB határozatában ismételtén utalt arra a korábbi megállapítására, hogy »a jogalkotási törvény rendelkezéseinek figyelmen kívül hagyása csak akkor eredményezheti a jogszabály alkotmányellenességének megállapítását, ha az adott jogszabály egyben az Alkotmány valamely rendelkezését is sérti.« (ABH 1999, 325, 349–350.) Ebből az a következtetés vonható le, hogy a Korm.r. megalkotásakor hatályos Alkotmány 36. §-ával kapcsolatos, a Korm.r. megalkotásakor hatályos Jat. szerinti általános egyeztetési kötelezettség be nem tartása önmagában nem eredményez alkotmány-sértést. A jogszabály alkotmányellenessége csak akkor következik be, ha az általános egyeztetési kötelezettség figyelmen kívül hagyása esetén egyúttal más alkotmányi rendelkezés is megsérül.

[16] Az Alkotmánybíróság jelen eljárásában azt vizsgálta, hogy a Kvt. szerinti véleményeztetési kötelezettség Kormány általi figyelmen kívül hagyása egyúttal sértette-e a Korm.r. megalkotásakor hatályos Alkotmány valamely rendelkezését.

- [17] A jogszabály akkor érvényes – és határolható el más, nem jogi normáktól – ha megfelel az ún. érvényességi kritériumoknak: e nélkül ugyanis érvényességről nem lehet beszélni. „A jogszabály-előkészítés a jogalkotási folyamat nélkülözhetetlen, jelentős szakasza. A jogszabály-előkészítés, illetve a szakmai szempontok figyelembe vételét biztosító véleményeztetési eljárás szabályos lefolytatása fontos szerepet játszik abban, hogy a – jogszabály-előkészítő által létrehozott javaslattal általában lényegileg azonos – jogszabály szükséges és alkalmas legyen a kitűzött cél elérésére, összhangban álljon más jogszabályokkal és beilleszkedjen az egységes jogrendszerbe. Ezért a jogszabály-előkészítés előírt rendben, a szakmai szempontok figyelembevételével történő lefolytatása a demokratikus jogállamiság megszilárdítása szempontjából garanciális jelentőségű.” (1098/B/2006. AB határozat, ABH 2007, 2088, 2109.) Mindezek alapján a Korm.r. egésze alkotmánybíróági felülvizsgálatának ki kell terjednie arra, hogy annak megalkotása, s ezen belül a jogszabály-előkészítés megfelelt-e az Alkotmány 2. § (1) bekezdéséből fakadó követelményeknek.
- [18] Az Alkotmánybíróság a 11/1992. (III. 5.) AB határozatában rámutatott arra, hogy a „jogállamiság és jogbiztonság elvéből fakadnak az eljárási garanciák. Ezek alapvető jelentőségűek az egyes jogintézmények működésének kiszámíthatósága szempontjából. Csak a formalizált eljárás szabályainak követésével keletkezhet érvényes jogszabály.” (ABH 1992, 77, 85.). Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata alapján megsemmisíti a jogszabályt, ha a jogalkotási eljárás során olyan súlyos eljárási szabálytalanságot követtek el, amely a jogszabály közjogi érvénytelenségét idézte elő, illetőleg, amely másként nem orvosolható, mint a jogszabály megsemmisítésével.
- [19] Az Alkotmánybíróság gyakorlata folyamatosan nagy hangsúlyt helyezett az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezésre, mely szerint „a Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam”. Az Alkotmánybíróság az ABhat.-ban elvi jelentőséggel megállapította, hogy a „jogállamiság részét képező döntéshozatali eljárási szabályok megsértése a döntés közjogi érvénytelenségét eredményezheti. Ellenkező esetben maga a demokratikus rendszer veszíti el legitimitását, hiszen a különböző társadalmi részérdekek megjelenítésére és összehangolására nem nyílik mód, így a konszenzus elérése eleve lehetetlen. Amennyiben pedig külön törvény ír elő konkrét és intézményesített véleménykérelmi kötelezettséget, akkor annak elmulasztása olyan, a jogalkotási eljárásban elkövetett súlyos szabálytalanságnak minősülhet, amely adott esetben a jogállamiság alkotmányos követelményét közvetlenül veszélyezteti, és a törvénysértő módon alkotott jogszabály közjogi érvénytelenségét eredményezheti. Azt a kérdést, hogy a külön törvényekben meghatározott jogalkotási eljárási szabály megszegése súlyosságánál fogva adott esetben elér-e az alkotmánysértés szintjét, az Alkotmánybíróságnak eseti mérlegeléssel kell eldöntenie.” (ABH 2000, 202, 207.)
- [20] Az Alkotmánybíróság a jelen esetben – az ABhat.-ban foglaltakkal összhangban – ismételt megállapította, hogy a Kvt. hivatkozott rendelkezései egyértelműen meghatározzák a Kormánynak az érintett szerv – az Országos Környezetvédelmi Tanács – véleményének beszerzésére vonatkozó kötelezettségét. Konkrét törvényi előírás, nevezetesen a Kvt. 44. § (2) bekezdésében foglalt, jól körülhatárolt és félreérthetetlen rendelkezése tartalmazza a Kormány véleményeztetési kötelezettségét. A véleményeztetési kötelezettség alá eső jogszabályok körét és az eljárási szabályokat a Kvt. 43. és 44. §-ai világosan rögzítik. Az egyeztetési kötelezettség nem a Kormány eseti döntésén, hanem törvényi előírás alapján alapul. A Kvt. ezen rendelkezései az Alkotmány és a Jat. fenti általános – minden jogalkotásra kiterjedő – egyeztetési kötelezettségéhez képest a környezetvédelmi jogalkotásra vonatkozó speciális és erősebb érvényességi követelményt jelentenek, annál is inkább, mivel az Országos Környezetvédelmi Tanács nem is érdekvédelmi feladatokat ellátó, hanem a környezetvédelem széles körű társadalmi, tudományos és szakmai megalapozását biztosítani hivatott társadalmi szervezet [Kvt. 45. § (1) és (2) bekezdés]. Az Országos Környezetvédelmi Tanács véleményének kikérése azért is garanciális jelentőségű lett volna – mint ahogy ezt korábban az ABhat.-ban az Alkotmánybíróság már megjegyezte (ABH 2000, 202, 208.) –, mert az egészséges környezethez való jog alkotmányos követelménye (Alkotmány 18. §) betartásának megítélése egy ténykérdésre vezethető vissza: vizsgálandó, hogy a környezetvédelem jogszabályokkal biztosított szintje változik-e a jogalkotás következtében. A társadalmi és szakmai szervezeteket, valamint a tudomány képviselőit tömörítő, a környezetvédelemmel kapcsolatos szaktudást megjelenítő Országos Környezetvédelmi Tanács törvényben megállapított feladata a környezetvédelem széles körű társadalmi és tudományos, szakmai megalapozása.
- [21] Az Alkotmánybíróság rámutat arra, hogy a Kvt. jelzett szabályai alapján köteles a Kormány a törvényi rendelkezéseket betartva, a törvényben feljogosított és pontosan megjelölt szervezetet a normatervezet véleményeztetése végett megkeresni, mert közhatalmi jellegű feladatnak minősül a törvényben kijelölt szerv feladatkörében véleménynyilvánítási jog gyakorlása a feladatkörét érintő jogszabályok tervezetével kapcsolatosan [16/1998. (V. 8.) AB határozat, ABH 1998, 140, 145.]. A törvényben kijelölt szerv – a közhatalmi jellegű (ABhat., ABH 2000, 202, 206.) Országos Környezetvédelmi Tanács – meghatározott határidőn belül köteles véleményét a Kormánnyal közölni, tehát a jogalkotási folyamat

- nem szenved tartós késedelmet. Jelen esetben tehát a Kormány nem szabadulhat a véleményeztetés konkrét törvényi kötelezettsége alól. Az Alkotmánybíróság mindezzel összefüggésben hangsúlyozza, hogy a törvények betartása és betartásuk biztosítása a Kormánynak a Korm.r. megalkotásakor hatályos Alkotmány 35. § (1) bekezdés *b*) pontján alapuló általános kötelezettsége.
- [22] Mivel a közhatalmi jogosítványokkal rendelkező társadalmi, érdek-képviselői szervek véleményének beszerzése a jogszabály közjogi érvényességének feltétele, és a Korm.r. a Kvt. kifejezett rendelkezéseinek figyelmen kívül hagyásával született, valamint alkotmányossági szempontból nem fogadható el az, hogy a Kvt., mint magasabb szintű jogszabály előírásait a Korm.r., mint alacsonyabb szintű jogszabály megalkotásakor a jogalkotó nem tartotta meg, ezért a Alkotmánybíróság – figyelemmel az ABhat. III/3. pontjában foglaltakra is (ABH 2000, 202, 208–209.) – megállapította, hogy a törvényben előírt véleményeztetési kötelezettség elmulasztása közvetlenül sérti a jogállamiság követelményét. Így a Korm.r.-t az Alkotmánybíróság a jogállamiság [Alkotmány 2. § (1) bekezdés] követelményére figyelemmel, annak formai alkotmányellenessége miatt az Abtv. 45. § (4) bekezdése alapján *pro futuro*, 2013. február 28. napjával megsemmisítette. Az Alkotmánybíróság már a 13/1992. (II. 25.) AB határozatában is hangsúlyozta: „A jogszabály alkotmányellenessége következményeit ugyanis úgy kell rendezni, hogy az ténylegesen a jogbiztonságra vezessen. A jövőbeni megsemmisítés lehetősége azáltal szolgálja a jogbiztonságot, hogy lehetővé teszi a törvényhozó számára új, immár alkotmányos jogszabály meghatározott időn belüli megalkotását anélkül, hogy az adott szabályozási területen – akár átmenetileg is – joghézag keletkezzék. A jogbiztonság alkotmányos szempontja ugyanis adott esetben, adott szabályozási körben egyáltalán nem tűri el a joghézagot.” Az Alkotmánybíróság ezért – a joghézag elkerülése céljából – a *pro futuro* megsemmisítéssel időt hagyott a jogalkotónak az új szabályozás megalkotására és lehetőséget kívánt nyújtani, hogy alkotmányos egyeztetési kötelezettségének eleget téve alkosson új jogszabályt, biztosítva azt, hogy a jövő generációk létfeltételeit befolyásoló szempontok ne csak a klasszikus értelemben vett jogalkotó szervek részéről, hanem az Országos Környezetvédelmi Tanács véleménynyilvánítása útján a társadalom oldaláról is kellő súllyal kerüljenek értékelésre.
- [23] Az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy az Alaptörvény rendelkezései szerint is megállapítható lehetett volna a Korm.r. alkotmányellenessége, figyelemmel arra, hogy az Alkotmány hatályon kívül helyezését követően a jogállamiság követelményét az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése, az egészséges környezethez való jogot az Alaptörvény XXI. cikke, a Kormány részéről a törvények betartása és betartásuk biztosításának általános kötelezettségét a
- Alaptörvény 15. cikk (3) bekezdése is a hatályon kívül helyezett Alkotmány rendelkezéseinek megfelelő tartalommal mondta ki.
- [24] 2. Tekintettel arra a körülményre, hogy a formai alkotmányértés az indítvánnyal érintett jogszabály megsemmisítését önmagában indokoltta tette, az Alkotmánybíróság a Korm.r.-nek az Alaptörvény XX. cikkével és a XXI. cikk (1) bekezdésével való összefüggésére vonatkozó bővebb tartalmi értékelést mellőzte.
- [25] 3. Az alapvető jogok biztosa indítványkiegészítésében a Korm.r. vonatkozásában a jogelőd jövő nemzedék országgyűlési biztosa mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására vonatkozó indítványát is fenntartotta.
- [26] Az Abtv. 51. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság az Alaptörvény, valamint az Abtv. szerint az arra jogosult indítványa alapján jár el. Az Alaptörvény és az Abtv. rendelkezései alapján mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenesség megállapítása nem indítványozható, ezért az Alkotmánybíróság az indítványt e vonatkozásban az Abtv. 64. § *b*) pontja alapján, az indítványozó jogosultságának hiánya miatt visszautasította.
- [27] A határozat Magyar Közlönyben történő közzététele az Abtv. 44. § (1) bekezdésén alapul.

Budapest, 2012. december 17.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévy Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: II/782/2012.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2012. évi 175. számában.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TANÁCSAINAK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉ NEM TETT HATÁROZATAI ÉS VÉGZÉSEI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3380/2012. (XII. 30.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában – *Dr. Bragyova András* és *Dr. Szívós Mária* alkotmánybírók különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az ügyvédekről szóló 1998. évi XI. törvény 13. § (3) bekezdés *d)* pontja és (7) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

[1] A Fejér Megyei Ügyvédi Kamara 1559/2011/04.21./E.h.sz. számú határozatával elutasította az indítványozó ügyvédi kamarai felvétel iránti kérelmét, e határozatot a Magyar Ügyvédi Kamara 971/2011. határozatával helyben hagyta. Az indítványozó a Fejér Megyei Bíróságon támadta meg a kérelmét jogerősen elutasító határozatot, a bíróság 8.K.21.444/2011/9. számú ítéletével – amely ellen további fellebbezésnek nincsen helye – a felperes keresetét elutasította. Az indítványozó felperes már az eljárás folyamán kérte, hogy az eljáró bíróság az alkotmányellenességet észlelve forduljon az Alkotmánybírósághoz, de e kérelmének a bíróság nem tett eleget, egyebekben pedig a kamarai határozatok tekintetében törvénysértést nem észlelt.

[2] A panasz előterjesztője 2011. december 15-én nyújtotta be eredeti alkotmányjogi panaszát. Az Alkotmánybíróság IV/893-1/2012. számú végzésére hivatkozással, 2012. január 26-án benyújtott indítványában az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (1) bekezdése szerinti alkotmányjogi panaszként megújította korábbi beadványát és indítványozta az ügyvédekről szóló 1998. évi XI. törvény (a továbbiakban: Ütv.) 13. § (3) bekezdés *d)* pontja és (7) bekezdése megsemmisítését.

[3] Az indítványozó előadta, hogy az Ütv. támadott rendelkezései alapján – amelyeket az ügyvédekről szóló 1998. évi XI. törvény módosításáról szóló 2010. évi CXXXVI. törvény (a továbbiakban: Ütm.) iktatott be – el van zárva az ügyvédi hivatástól, mivel a kamarai tagságnak – mások mellett – legalább egy éves ügyvédjelölti, alkalmazott ügyvédi gyakorlat elvégzése a feltétele. Ez a rendelkezés az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdése sérelmére hátrányosan megkülönbözteti a jogi szakvizsgával rendelkező jogászokat aszerint, hogy milyen területen szereztek joggyakorlatukat, és kizárólag azokat engedi az ügyvédi kamara tagjai közé felvenni, akik az ügyvédi pályán szereztek legalább egy éves gyakorlatot. A rendelkezés az ügyvédi kamarai tagságra pályázók foglalkozás szabad megválasztásához való jogát [Alaptörvény XII. cikk (1) bekezdés] is sérti az indítványozó álláspontja szerint, mert elzárja az ügyvédi hivatás választása elől azokat a szakvizsgázott jogászokat, akik az egyéb képzettségi feltételeknek megfelelnek. Hivatkozott még az indítványozó az Alaptörvény T) cikk (3) bekezdésére, amely szerint jogszabály nem lehet ellentétes az Alaptörvénnyel; valamint az I. cikk (1)–(3) bekezdéseire, amelyek az alapvető jogok tiszteletben tartását írják elő.

[4] Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt befogadta, erről az indítványozót és az ügyében eljáró bíróságot értesítette. Az Alkotmánybíróság megkezdte a Magyar Ügyvédi Kamarát is, amely a megkezdésre válaszolva a támadott jogszabály alkotmányossága mellett érvelt.

II.

[5] 1. Az Alaptörvénynek az indítványban érintett rendelkezései:

„T) cikk (3) Jogszabály nem lehet ellentétes az Alaptörvénnyel.”

„I. cikk (1) AZ EMBER sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait tiszteletben kell tartani. Védelmük az állam elsőrendű kötelezettsége.

(2) Magyarország elismeri az ember alapvető egyéni és közösségi jogait.

(3) Az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg. Alapve-

tő jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.”

„XII. cikk (1) Mindenkinek joga van a munka és a foglalkozás szabad megválasztásához, valamint a vállalkozáshoz. Képességeinek és lehetőségeinek megfelelő munkavégzéssel mindenki köteles hozzájárulni a közösség gyarapodásához.”

„XV. cikk (2) Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.”

[6] 2. Az Ütv. támadott rendelkezése:

„13. § (3) A kamarába – kérelmére – ügyvédként fel kell venni azt, aki megfelel a következő feltételeknek:

[...]

d) legalább egy évig ügyvédi, ügyvédjelölti vagy alkalmazott ügyvédi joggyakorlatot folytatott,

[...]

(7) A (3) bekezdés d) pontjában foglalt joggyakorlatok időtartamát együttesen kell figyelembe venni.”

III.

[7] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.

[8] 1. Az indítványozó által támadott rendelkezést az Ütm. 1. § (1) és (3) bekezdése iktatta be az Üt. szabályai közé. A módosítás 2011. január 1-jén lépett hatályba, a Ütm. hatályba léptető rendelkezése nem tartalmazott külön szabályt a folyamatban lévő ügyekre nézve.

[9] Az Ütm.-hez fűzött indokolás általános része szerint: „Az ügyvédekről szóló 1998. évi XI. törvény (a továbbiakban: Üt.) módosításával elérni kívánt cél az ügyvédi kamarai tagság megszerzéséhez szükséges feltételek szigorítása. A törvény alapján a kamarai tagság további feltétele legalább egy év ügyvédi, ügyvédjelölti vagy alkalmazott ügyvédi joggyakorlat a korábban hatályban levő kritériumok mellett. A jelenleg hatályban levő törvény alapján a jogi szakvizsga megszerzését követően a kamarába fel lehet venni ügyvédként azt is, aki ténylegesen nem szerzett gyakorlatot az ügyvédi hivatásban. A tapasztalatok szerint szükség van az ügyvédek iránti magasabb szakmai elvárásokra, ezért írja elő a törvény ezt a speciális joggyakorlatot. Az ügyvédi hivatás magas szintű végzéséhez elengedhetetlen a

komplex tudás, amit csak a gyakorlati készségek megszerzésével lehet elsajátítani. A törvény új feltételének meghatározása közérdek, ugyanis az ügyvédekkel szembeni közbizalom fenntartása változatlan feltételekkel már nem biztosítható.” Az Ütm. 1. §-ához fűzött részletes indokolás pedig a következőképpen szól: „A törvény az általános indokolásban meghatározott célok elérése érdekében az ügyvédi kamarai tagság megszerzéséhez szükséges követelmények szigorítását tartalmazza.”

[10] Az Országgyűlés a törvényjavaslatot 2010. november 29-én 258 igen szavazattal, 60 nem ellenében, 44 tartózkodás mellett elfogadta. Az Ütm.-et 2010. december 7-én hirdették ki a Magyar Közlönyben, a módosított szabályok 2011. január 1-jén léptek hatályba.

[11] 2. Az indítványozó érvelése egyrészt a foglalkozás szabad megválasztásához való jog sérelmére támaszkodott. Korábbi alkotmánybíróági határozatokra való hivatkozással azt kívánta alátámasztani, hogy a foglalkozás választásának szabadságát leginkább sértő, az ügyvédi szakmába való belépést elzáró eredményre vezetett az Ütv. támadott rendelkezése.

[12] A 22/2012. (V. 11.) AB határozat szerint: „Az előző Alkotmányon alapuló alkotmánybíróági döntésekben kifejtett elvi jelentőségű megállapítások értelemszerűen irányadók az Alaptörvényt értelmező alkotmánybíróági döntésekben is. Ez azonban nem jelenti az előző Alkotmányon alapuló határozatokban kifejtettek vizsgálódás nélküli, mechanikus átvételét, hanem az előző Alkotmány és az Alaptörvény megfelelő szabályainak összevetését és gondos mérlegelést kíván. Ha az összevetésnek az az eredménye, hogy az alkotmányjogi szabályozás változatlan vagy jelentős mértékben hasonló, az átvételnek nincs akadálya. Másrészt az előző Alkotmány és az Alaptörvény egyes rendelkezései tartalmi egyezősége esetén éppen nem a korábbi alkotmánybíróági döntésben megjelenő jogelvek átvételét, hanem azok figyelmen kívül hagyását kell indokolni.” {22/2012. (V. 11.) AB határozat, Indokolás [41]} Mivel a foglalkozás szabad megválasztásához való jogot a korábbi Alkotmány 70/B. § (1) bekezdése az Alaptörvény vonatkozó XII. cikk (1) bekezdéséhez hasonlóan tartalmazta, az Alkotmánybíróóság a korábbiakban kialakult és idevágó gyakorlatát megfelelően alkalmazza.

[13] Az Alkotmánybíróóság 21/1994. (IV. 16.) AB határozatában megállapította, hogy „[a] munkához [foglalkozáshoz, vállalkozáshoz] való alapjog a szabadságjogokhoz hasonló védelemben részesül az állami beavatkozások és korlátozások ellen. E korlátozások alkotmányosságát azonban más-más mérce alapján minősítendő aszerint, hogy a foglalkozás gyakorlását vagy annak szabad megválasztását korlátozza-e az állam, s az utóbbin belül is különbözik

a megítélés az adott foglalkozásba kerülés szubjektív, illetve az objektív korlátokhoz kötésének megfelelően. [...] A munkához [foglalkozáshoz, vállalkozáshoz] való jogot az veszélyezteti a legsúlyosabban, ha az ember az illető tevékenységtől el van zárva, azt nem választhatja. [...] A szubjektív feltételek előírása is a választási szabadság korlátozása. Ezek teljesítése azonban elvileg mindenkinek nyitva áll (ha nem, akkor a korlát objektív). Ezért a jogalkotó mozgásteret némileg nagyobb, mint az objektív korlátozásnál. Végül a foglalkozás gyakorlásának korlátai jórészt szakmailag és célszerűségi szempontokból indokoltak, alapjogi problémát háttérben okoznak.” (ABH 1994, 117, 121.)

- [14] Az előzővel azonos napon született egy másik határozatában [22/1994. (IV. 16.) AB határozat] az Alkotmánybíróság vizsgálta az ügyvédek kötelező kamarai tagságának előírását a foglalkozás szabad megválasztásához való jog szempontjából. Itt kifejtette, hogy „A kötelező ügyvédi kamarai tagság a hivatásgyakorlás előfeltétele. Kérdés, hogy a köztestületi tagság megkívánása befolyásolja-e a foglalkozás szabad megválasztását? A szabad választás nem a foglalkozásgyakorlás szabályaitól függ [...], hanem a kamarába való bejutás, kamarai felvétel feltételeitől. [...] Az Alkotmánybíróság véleménye szerint ezek a feltételek az ügyvéddé válás, a foglalkozás választás olyan szubjektív feltételei, amelyek a választási szabadságot korlátozhatják ugyan, de elvileg mindenki által teljesíthető feltételek és elvileg mindenki előtt nyitva állnak. A felvétel feltételei nem állítanak tárgyi korlátot az ügyvéddé válás, a kamarába való bekerülés elé [nem limitálják például az ügyvédek létszámát].” [22/1994. (IV. 16.) AB határozat, ABH 1994, 127, 132.]
- [15] Az ügyvédi hivatás hazai jogi szempontból közjoginak minősülő jellegét vizsgálva fejtette ki az Alkotmánybíróság, hogy az Üt. „rendelkezéseinek alkotmányossági vizsgálatakor figyelembe kell venni az ügyvédnek az Alkotmány kifejezett védelme alatt álló – a büntetőeljárásban érvényesülő, annak nélkülözhetetlen elemét képező – közjogi természetű helyzetét, illetőleg a további alkotmányos alapjogokkal különösen széles körben fennálló, szintén közvetlen kapcsolatot, továbbá az ügyvédség hagyományosan kialakult függetlenségét. Ezek a vonások alkotmányjogi szempontból együttesen adják az ügyvédi tevékenység sajátos jegyeit, noha az ügyvédi tevékenység az Ütv. 5. §-a értelmében szélesebb: a büntetőügyben ellátott védelmen kívül ide tartozik többek között a képviselő, a jogi tanácsadás, szerződés készítés.” (428/B/1998. AB határozat, ABH 2004, 1236, 1242.)
- [16] A 942/B/2001. AB határozatában (a továbbiakban: ABh.) az Alkotmánybíróság az ügyvédi kamarai tagság egyes pozitív és negatív feltételeit vizsgálva a következőket mondta: „A munka és a vállalkozás szabad megválasztása azonban nem jelenti azt,

hogy egyes foglalkozások tekintetében a jogszabályok nem támaszthatnának speciális követelményeket. Az Alkotmány 57. § (1), (3) és (5) bekezdése biztosítja a bírósághoz fordulás, a védelem, a jogorvoslat jogát, amelynek kapcsán az ügyvéd az Ütv. 5. §-ában foglaltak szerint többek között képviselőt, védelmet lát el, jogi tanácsot ad. Jelentős közérdek fűződik tehát ahhoz, hogy e tevékenységeket szakszerűen, a fenti jogok hatékony gyakorlását támogatva lássa el, amelynek elsődleges biztosítéka az adott jogterület ismerete.” (ABh., ABH 2004, 1561, 1569.) A konkrét esetben vizsgált állampolgársághoz kapcsolódó – egyébként Magyarország Európai Uniói tagságára tekintettel azóta megszűnt – „jogszabályi korlátozás így más alkotmányos jogok védelmében szükséges és indokolt, és arányos azzal az elérni kívánt céllal, hogy az ügyfelek Alkotmányban biztosított jogai megfelelően gyakorolhatók legyenek. Az Ütv. 13. § (4) bekezdésében felsorolt, a felvételt kizáró okok ugyancsak azzal állnak összefüggésben, hogy az ügyvédi hivatás sajátosságai folytán – amelyek tekintetében az Alkotmánybíróság több határozatában már elemzést adott, kiemelve annak közjogias jellegét és szabályozottságát és függetlenségét [22/1994. (IV. 16.) AB határozat, ABH 1994, 127, 132.; 428/B/1998. AB határozat, ABK 2004. február, 94, 98.] – szükséges és arányos szigorúbb elvárásokat támasztani az ügyvédekkel szemben.” (ABh., ABH 2004, 1561, 1569.)

- [17] Az Alkotmánybíróság 952/B/2007. AB határozatában alkotmányosnak ismerte el az ügyvédi kamarai tagság egyes kizáró okait, mégpedig az ügyvédi hivatás bizalmi jellegének védelme érdekében. „[M]egállapítható, hogy az ügyvéddé, s így a kamarai taggá válást korlátozó bizonyos szabályok léte alkotmányosan indokolt, sőt, szükségszerű. E korlátozások az ügyvédi hivatás sajátosságaiából fakadnak, különösképpen pedig abból, hogy az ügyvédek az igazságszolgáltatáshoz kapcsolódó tevékenységet folytatnak. Emiatt szükséges az ügyvédi kar tekintélyének megóvása, az ügyfelek bizalmának fenntartása. A 13. § (4) bekezdésében felsoroltak az ügyvédi foglalkozás gyakorlásának olyan korlátjai, melyek célja az Alkotmány 2. § (1) bekezdéséből fakadó jogbiztonság garantálása.” (ABH 2009, 2183, 2193.) Ugyanebben a határozatában az Alkotmánybíróság nem találta alkotmányellenesnek azt a kizáró okot, amely szerint az életmódjánál, magatartásánál fogva közbizalomra érdemtelen személy sem lehet a kamara tagja. „[A]z Alkotmánybíróság megállapította, hogy a támadott szabály célja az ügyvédi kar tekintélyének megóvása, s az ügyfelek védelme. Ezért biztosítja a törvény a kamara számára, hogy a felvételt a jelentkező életmódjára vagy magatartására figyelemmel megtagadja.” Mivel ez a jogállami jogbiztonsággal azonban nem volt érdemi alkotmányossági összefüggés-

- ben, ezért az indítványt e körben elutasította. (952/B/2007. AB határozat, ABH 2009, 2183, 2195.)
- [18] Az Alkotmánybíróság az eddigi gyakorlatát és az Út. vizsgált rendelkezéseinek jogalkotási történetét is figyelembe véve úgy találta, hogy a támadott jogszabályok nem teszik objektíve lehetetlenné az ügyvédi kamarai tagság feltételeinek teljesítését a jelentkezők számára. Éppen ellenkezőleg, az egy éves ügyvédjelölti vagy alkalmazott ügyvédi gyakorlat letöltésének lehetősége minden – egyéb feltételnek megfelelő – személy számára megkülönböztetés nélkül nyitva áll, így a kamarai tagságért folyamodó személy akaratától függ, hogy a feltételeket teljesíteni kívánja-e.
- [19] Az indítványozó azon hivatkozása, amely szerint sem lakóhelyén, sem attól távolabb nem talált olyan ügyvédet, aki őt a megfelelő ideig foglalkoztatta volna, nem befolyásolja az ügyben elfoglalt alkotmányossági álláspontot. Ahhoz ugyanis valóban minden ügyvédnek megvan a joga, hogy az általa szabadon választott ügyvédjelöltet, alkalmazott ügyvédet vegye alkalmazásba, másik oldalról ne kössön munkaszerződést olyan személlyel, akit alkalmazni nem kíván. Az Alkotmánybíróság azonban már a 327/B/1992. AB határozatában rámutatott arra, hogy a korábbi Alkotmány „70/B. § (1) bekezdésébe foglalt alapjogba, mely lényegéből fakadóan csak természetes személyeket illet meg, bármely munka, hivatás, foglalkozás megválasztásának és gyakorlásának szabadsága beletartozik. [...] A munka és a foglalkozás szabad megválasztásához való alapjog azonban nem alanyi jogot garantál meghatározott foglalkozás folytatásához, tevékenység végzéséhez.” (ABH 1995, 604, 609.) Másként megfogalmazva senkinek „sincs abszolút joga a meghatározott foglalkozás, illetve valamely foglalkozásnak az általa kiválasztott formában történő gyakorlásához.” (328/B/2003. AB határozat, ABH 2005, 1434, 1441.).
- [20] Ennek megfelelően alkotmányossági szempontból az a releváns kérdés, hogy az ügyvédi kamarai tagság feltételét, mint valamely foglalkozás választásához való jogot a jogalkotó más alapvető jog vagy alkotmányos érték védelme érdekében a feltétlenül szükséges mértékben és az elérni kívánt céllal arányosan korlátozta-e. Az Alkotmánybíróság a korábbi gyakorlatában elfogadott érvek alapján az ügyvédi hivatás magas szintű szakmai kvalitásainak fenntartását, ezáltal közvetetten az ügyfelek védelmének érdekét olyan értéknek tekinti, amely indokolhatóan megkívánt speciális gyakorlati idő teljesítéséhez kösse a jogalkotó a kamarai tagságot. Az egy éves időtartam pedig nem tekinthető aránytalannak az elérni kívánt céllal összevetve, különös tekintettel arra is, hogy az ügyvédi munkára jellemző egyéni felelősségvállaláson túl mások mellett az elektro-
- nikus ügykezelés állandóan változó és alakuló rendjén át, az etikai szabályok kellő elsajátítására és internalizálására stb. ez az időszak alkalmas. Eképpen biztosítható, hogy a kamara tagjává vált ügyvéd az ügyfél érdekeinek magas szintű képviseléséhez szükséges tárgyi tudáson túl – amelyet a szakvizsga letétele igazol – a gyakorlati ismeretekkel is kellően tisztában van, feladata ellátásának első pillanatától kezdve.
- [21] 3. Az indítványozó hivatkozott a diszkrimináció tilalmára is, az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésére, amely szerint az alapvető jogokat az államnak különbségtétel nélkül kell biztosítani. Érvéle szerint az ügyvédi hivatás választásához való jogot, így a foglalkozáshoz való alapjogot az állam diszkriminatív módon biztosítja, mivel a jogi szakvizsgával rendelkező személyek csoportján belül megkülönbözteti azokat, akik ügyvédi vagy más, de jogi szakvizsgához kötött gyakorlatot folytattak és csak az előbbieik számára engedélyezi (egyéves gyakorlati idő teljesítése feltételével) a pályára való bejutást.
- [22] Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint személyek közötti, alkotmánysértő hátrányos megkülönböztetés akkor állapítható meg, ha valamely személyt vagy embercsoportot más, azonos helyzetben lévő személyekkel vagy csoporttal történt összehasonlításban kezelnek hátrányosabb módon [21/1990. (X. 4.) AB határozat, ABH 1990, 73, 78.; 32/1991. (VI. 6.) AB határozat, ABH 1991, 146, 162.]. A megkülönböztetés akkor alkotmányellenes, „ha a jogszabály a szabályozás szempontjából azonos csoportba tartozó (egymással összehasonlítható) jogalanyok között tesz különbséget anélkül, hogy annak alkotmányos indoka lenne” (191/B/1992. AB határozat, ABH 1992, 592, 593.).
- [23] Az Alkotmánybíróság már számos korábbi határozatában vizsgálta azt a kérdést, hogy a jogász hivatást alkotó különböző foglalkozási ágak képeznek-e ún. homogén csoportot, a megkülönböztetés vizsgálata szempontjából egységes alanyi halmazt. 763/B/1998. AB határozatában az ügyvédi kamarai tagság egyes kizáró feltételeinek vizsgálata kapcsán jelentette ki az Alkotmánybíróság, hogy „megítélése szerint az ügyvédek – tevékenységük és az arra vonatkozó eltérő szabályozás folytán – nem képeznek homogén csoportot más jogász hivatást gyakorló személyekkel, még kevésbé a felsorolt más foglalkozások gyakorlóival.” (763/B/1998. AB határozat, ABH 2005, 814, 819.)
- [24] A 428/B/1998. AB határozat (ABH 2004, 1236, 1242–1243.) az ügyvédi hivatás sajátosságait elemezte, kiemelve különösen annak közjogi jellegét, szabályozottságát és függetlenségét. „Az ügyvédi hivatásnak ezek a sajátosságai az Alkotmánybíróság gyakorlatában megjelenő értékelés szerint sok

tekintetben eltérőek más olyan – hasonlóan feltételezett, az eddigi vizsgálatok során összehasonlítási alapul szolgáló – hivatás, foglalkozás lényeges vonásaitól, mint például a bírói, az ügyészi, a közalkalmazotti, a köztisztviselői, vagy a közjegyzői életpálya. Az ügyvédi hivatás jellemzőinek összessége alapján e hivatásoktól – fennálló hasonlóságai ellenére – alkotmányos szempontból elkülönül. [108/B/1992. AB határozat, ABH 1994, 523, 525–526.; 22/1994. (IV. 16.) AB határozat, ABH 1994, 127, 132.]”

- [25] Az Alkotmánybíróság e gyakorlatát fenntartotta és megerősítette számos későbbi határozatában, így az ügyvédek és közjegyzők fegyelmi felelőssége eltérő jellegének alkotmányossága kapcsán (1176/B/2007. AB határozat, ABH 2008, 2800.), az ügyészek és közjegyzők fegyelmi felelőssége kapcsán (1083/B/2007. AB határozat, ABH 2009, 2222.), az ügyvédek és az igazságügyi szakértők fegyelmi felelőssége tárgyában (634/B/2007. AB határozat, ABH 2010, 1715.). Az Alkotmánybíróság nem látott olyan indokot, amely miatt szilárd korábbi gyakorlatától el kellett volna térnie. Mivel az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésének sérelme a támadott jogszabály alapján nem állapítható meg, az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt e tekintetben is elutasította.
- [26] Mindezek alapján, mivel az Alkotmánybíróság nem állapította meg sem az Alaptörvény XII. cikk (1) bekezdésének, sem a XV. cikk (2) bekezdésének a sérelmét, ezért az alkotmányjogi panaszt teljes terjedelmében elutasította.

Budapest, 2012. december 17.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

<i>Dr. Balogh Elemér s. k.,</i> alkotmánybíró	<i>Dr. Balsai István s. k.,</i> alkotmánybíró
<i>Dr. Bihari Mihály s. k.,</i> alkotmánybíró	<i>Dr. Bragyova András s. k.,</i> alkotmánybíró
<i>Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,</i> alkotmánybíró	<i>Dr. Holló András s. k.,</i> alkotmánybíró
<i>Dr. Kiss László s. k.,</i> előadó alkotmánybíró	<i>Dr. Kovács Péter s. k.,</i> alkotmánybíró
<i>Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,</i> alkotmánybíró	<i>Dr. Lévy Miklós s. k.,</i> alkotmánybíró
<i>Dr. Pokol Béla s. k.,</i> alkotmánybíró	<i>Dr. Stumpf István s. k.,</i> alkotmánybíró
<i>Dr. Szalay Péter s. k.,</i> alkotmánybíró	<i>Dr. Szívós Mária s. k.,</i> alkotmánybíró

Dr. Bragyova András alkotmánybíró
különvéleménye

- [27] A többséggel ellentétben úgy gondolom, hogy a vitatott jogszabály alkotmányellenes, ezért meg kellett volna semmisíteni.
- [28] Az Ügyvédi törvény 13. § (3) bekezdésének *d)* pontja sérti a foglalkozás szabadságának alapvető jogát a következők miatt.
- [29] 1. Az ügyvédi tevékenység a foglalkozás szabadsága alapvető jogának [az Alaptörvény XII. cikk (1) bekezdés első mondata] védelmi körébe esik. Ez az alapjog minden társadalmilag elfogadott, megélhetést – a létfenntartáshoz szükséges jövedelmet – biztosító tevékenység szabadságát biztosítja mindenki számára. A foglalkozáshoz való jog tehát az egyén társadalmi elfogadottságának, a társadalmi munkamegosztásban való részvételének lehetőségét védi. Ezért a foglalkozás szabadsága a munkavégzésre éppúgy kiterjed, mint a vállalkozásokra; miért is a vállalkozás szabadsága a foglalkozás szabadságának része. Az ügyvédi tevékenység ezért jogi formájától függetlenül mindenképpen az Alaptörvényben alkotmányosan védett foglalkozásnak minősül.
- [30] Minden szabadságjog elsődlegesen a védett (a szabadságjog körébe eső) magatartások megengedtségét jelenti: a foglalkozás szabadsága alapján minden, a védett körbe eső magatartás alkotmányosan megengedett. E szabadsággal ellentétes, és ezért alkotmányos igazolásra szorul minden, a fenti értelemben foglalkozásnak tekinthető magatartás tiltása; ezzel egyenértékű a tevékenység végzését feltételhez köti – ezért a feltétel teljesülése hiányában tiltó – szabály. Ilyen a vizsgált jogszabály is, amely az ügyvédi tevékenység (foglalkozás) gyakorlását a szakvizsga mellett további egy évi alkalmazott ügyvédi gyakorlathoz köti – mindezt 2011-től kezdve.
- [31] 2. A foglalkozás szabadságát korlátozó szabályok két alaptípusba tartoznak az Alkotmánybíróság (és más alkotmánybíróságok) gyakorlata szerint. Ezekkel eltérő korlátozások egyeztetetők össze.
- [32] Az Alkotmánybíróság a 21/1994. (IV. 16.) AB határozatában kimondta, hogy „[a] munkához (foglalkozáshoz, vállalkozáshoz) való alapjog a szabadságjogokhoz hasonló védelemben részesül az állami beavatkozások és korlátozások ellen. E korlátozások alkotmányossága azonban *más-más mérce alapján* minősítendő aszerint, hogy a foglalkozás gyakorlását vagy annak szabad megválasztását korlátozza-e az állam, s az utóbbin belül is különbözik a megítélés az adott foglalkozásba kerülés *szubjektív*, illetve az *objektív* korlátokhoz kötésének megfelelően. [...] A munkához (foglalkozáshoz, vállalkozáshoz) való jogot az veszélyezteti a legsúlyosabban, ha az ember az illető tevékenységtől el van

- zárva, azt nem választhatja. Ha nem lenne ez a jog nevesítve, az általános személyiségi jog sérelme alapján lehetne érvényesíteni. [...] Az ilyen tárgyi korlát alkotmányosságát, elsősorban annak szükségességét és elkerülhetetlenségét, azt, hogy a korlátozás valóban a legenyhébb eszköz-e az adott cél elérésére, a legszigorúbban kell vizsgálni. [...] A szubjektív feltételek előírása is a választási szabadság korlátozása. Ezek teljesítése azonban elvileg mindenkinek nyitva áll (ha nem, akkor a korlát objektív). Ezért a jogalkotó mozgástere némileg nagyobb, mint az objektív korlátozásnál. Végül a foglalkozás gyakorlásának korlátai jórészt szakmailag és célszerűségi szempontokból indokoltak, alapjogi problémát határesetekben okoznak.” [ABH 1994, 117, 121. (a továbbiakban: Taxis-határozat)]
- [33] Az Üt. vizsgált szabálya a fenti tárgyalt megkülönböztetés szerint az ügyvédi foglalkozásba belépés korlátozása, amely egyértelműen a pályán belül lévők érdekeit védi a más jogászai foglalkozásokból az ügyvédi pályára belépni kívánókkal szemben. E korlátozás az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint szigorúbb mércével vizsgálandó, mint a foglalkozás gyakorlását korlátozó szabályozás. Az ügyvédi foglalkozás ugyanis a jogászai képzéshez kötött foglalkozások között önálló foglalkozás, amely jelentősen különbözik más jogászai foglalkozásoktól. Ez még az ügyvédi munkához nagyon hasonló szakmai tudást és gyakorlatot kívánó igazságügyi jogászai foglalkozásokra – mint a bíró, ügyész vagy jogtanácsos – is igaz, mert az előbbiekkal ellentétben az ügyvéd nem szolgálati jogviszonyban áll, hanem önálló, szabad foglalkozás.
- [34] A vizsgált korlátozás az Alkotmánybíróság idézett határozata szerint szubjektív korlátozás, amelyben a „törvényhozó mozgástere némileg nagyobb”. A szubjektív elem jelentőségét azonban növeli, hogy az ügyvédi foglalkozás több értelemben is szabad lévén, viszonylag kevés objektív korlátozása van: nincs például, eltérően az idézett határozattól objektív (számszerű korlátozás), amely a foglalkozásba lépést korlátozná. Ezért a foglalkozásba lépés korlátozása, mint a vizsgált esetben is, csak szubjektív kritériumokkal lehetséges.
- [35] 3. A vizsgált jogszabály nem felel meg az alapvető jogok korlátozása feltételeinek [Alaptörvény I. cikk (3) bekezdés], ezért alkotmányellenes.
- [36] Először is a vizsgált korlátozás nem szükséges.
- [37] A korlátozás szükségessége elsősorban is a szabályozás alkotmányosan elfogadható célját jelenti. Ez a cél nem azonos a törvény előterjesztőjének vagy a törvényjavaslat támogatóinak érveivel, vagy esetleg felderíthető szándékával. A cél elfogadhatóságához elegendő, hogy a szabályozásnak objektíve legyen alkotmányosan elfogadható, elgondolható célja, amelyet a korlátozó szabály képes lehet előmozdítani (vagy hátrány esetében enyhíteni). A vizsgált korlátozás alkotmányosan indokolható célja az ügyvédi pályára lépők megfelelő felkészültségének, szakmai képzettségének biztosítása. Ez feltételezi, hogy az ügyvédi pályára lépéshez szükséges, hogy a jövőben önálló ügyvéd – mivel az alkalmazott ügyvéd nem kamarai tag [Üt. 85. § (2) bekezdés] – gyakorlati ügyvédi ismeretekkel rendelkezzen. Ezek az ismeretek a pályára lépő ügyvéd számára fontosak, de az ügyfelek szempontjából (ami indokolható a korlátozást) érdektelen, hogyan és mekkora erőfeszítéssel szervezi az ügyvéd saját munkáját. Az ügyvédi pálya szabad, vállalkozói pálya lévén, ennek lényege, hogy az ügyvéd mint vállalkozó munkáját maga szervezze meg, és maga gondoskodik ennek feltételeiről, ha szükséges pl. a munkaerőpiacon ma már elérhető jogi asszisztens alkalmazásáról. Ezért korlátozás szükségessége nem igazolható.
- [38] Nem lenne alkotmányosan elfogadható, ha a vizsgált szabályozás (mint esetleg feltételezhető) az ügyvédi szolgáltatások piacán a kínálatot – a pályán lévő ügyvédek számát – kívánná korlátozni. Az ügyvédi foglalkozás szabad pálya lévén, a pályán lévő számát a piacnak kell szabályoznia, azaz a piaci versenynek kell eldöntenie, hány ügyvéd és kik képesek megmaradni a pályán. Ennek korlátozása az Alaptörvényben [mint az Alkotmány 9. § (2) bekezdésében] garantált piacgazdasággal és versenyszabadsággal – mint intézményi garanciával – ellentétes lenne. Ezen felül az idézett Taxis-határozat szerint (ABH 1994, 117.) objektív foglalkozási akadálynak számítana, s mint ilyen aligha lenne alkotmányos. A szubjektívnek álcázott objektív korlátozás pedig alkotmányosan éppúgy elfogadhatatlan, mint a nyíltan objektív.
- [39] A tágabb értelemben vett szükségesség-mérce része az *alkalmasság* is. Valamely alapjogkorlátozás akkor alkalmas az alkotmányos cél elérésére, ha a korlátozással meg nem engedetté tett magatartás(típusok) valószínűleg, vagy jobb esetben biztosan, előmozdítják az alkotmányos célt. Nem igazolható, hogy az egyéni ügyvédi pályára lépni kívánó, ügyvédi képzéssel (szakvizsgával) rendelkező, de addig nem ügyvédként működő jogász – bíró, ügyész, jogtanácsos – magasabb színvonalú ügyvédi, azaz jogi szakmai, munkát fog végezni, ha egy évet alkalmazott ügyvédként dolgozik. A fentiek szerint ugyanis a jogi szakmai színvonal és felkészültség az ügyvéd személyes szakmai felkészültségétől és egyéb képességeitől függ. Az ügyvédi munkához szükséges tapasztalatok közé tartozik a bíróságok munkájának és gyakorlatának alapos ismerete, melyet a korábbi bírói vagy ügyészi gyakorlat szolgáltat. Ez az érv nem igazolja, hogy a vizsgált szabály alkalmas lenne az ügyvédi szolgáltatások színvonalának emelésére.
- [40] Ez annál kevésbé fogadható el, mert az ügyvédi foglalkozás önálló üzésére a valamennyi jogi foglalkozás

zásra egységes jogi szakvizsga képesít. Az Üt. 13. § (3) bekezdés *b*) pontja szerint az ügyvédi kamarába fel kell venni azt, aki – egyéb feltételek mellett – magyar *jogi szakvizsgát* tett. Az ügyvédi képesítést tehát a *szakvizsga* adja. Ezt világosan kifejezi az Üt. idézett 13. § (3) bekezdésén kívül az Üt. 95. § (1) bekezdése is, amely szerint „ügyvédjelölt az, aki a külön jogszabályban meghatározott jogi szakvizsga letételéhez szükséges joggyakorlati idejét tölti.” A jogi szakvizsga így – jóllehet rendjét miniszeri rendelet szabályozza – a törvényben hozzá fűzött joghatások miatt a foglalkozásba lépés törvényi szabályaival együtt kezelendő. A jogi szakvizsgáról szóló 5/1991. IM rendelet 1. § (3) bekezdése szerint „a jogi szakvizsga egységes, bármely jogterületen és jogi munkakörben önálló jogi munka végzésére jogosít.” A jogi szakvizsga tehát önálló ügyvédi tevékenységre is jogosít. Ebből arra kell következtetnünk, hogy a jogi szaktudást és gyakorlatot a szakvizsga letétele igazolja. Mivel a szakvizsga egységes, a jogi munkaterületek – az ügyvédi foglalkozáson belül is – pedig változatosak, a szakvizsgán túl külön, speciálisan az ügyvédi tevékenységben eltöltött gyakorlat megkövetelése nem lehet alkalmas arra, hogy az újonnan belépők szakmai színvonalát javítsa. Erre ugyanis a szakvizsga elegendő, a többi minden jogász foglalkozásban önképzés vagy szervezett továbbképzés dolga.

[41] 4. A korlátozás a fentiek mellett még *aránytalan* is. Ha mégis elfogadnánk, hogy az egyéves alkalmazott ügyvédként való működés feltétele szükséges és alkalmas, akkor is aránytalanoknak kellene tartanunk, legalábbis, ami a jogi szakvizsgát tett, de ügyvédként és vagy ügyvédjelöltként korábban nem tevékenykedett jogászokat illeti. Az arányosság mércejével a szükségesnek elfogadott alapjogkorlátozás terjedelmét – itt a tiltott magatartások alanyi és tárgyi körét – mérjük össze a korlátozás céljával. Ha a korlátozás – esetünkben az ügyvédi pályára lépés feltételéhez kötése – túlzottan (aránytalanul) korlátozó, alkotmányellenes lesz.

[42] A foglalkozás szabadságának korlátozást elszenvető alanyai a vizsgált esetben a szakvizsgázott jogászok, pontosabban az a közelebről meg nem határozható csoportjuk, amelybe az ügyvédi pályára lépni kívánók tartoznak. Az aránytalansági vizsgálat elfogadja, hogy a korlátozás alkalmas és szükséges is az alkotmányos szabályozási cél elérésére, de azt kérdezi, hogy a korlátozás nem túlzottan súlyos-e az érintettek számára. Ennek egyik esete, ha a törvényhozó a szabályozási céllal járó (alkotmányosnak elfogadott) korlátozást – ami esetünkben, ismétlem, feltételes tiltás – az alapjog érintett alanyai között a szabályozási célhoz képest aránytalanul, azaz egyenlőtlenül osztotta el. Az itt vizsgált korlátozás egyetlen elfogadható célja az ügyvédi

szolgáltatások színvonalának javítása. Ezzel csak olyan alapjog-korlátozás arányos, amely nem okoz nagyobb alapjogsérelmet, mint amennyi a céllal járó előny. Esetünkben az alapjog korlátozását legfeljebb valamilyen elvont közcél indokolja; ehhez képes a korlátozó feltétel aránytalanul súlyos.

[43] Az önálló jogász munkára képesítettek számára a korlátozás egyenlőtlen és ezért aránytalan, ha a más alapjog-jogosultakkal hasonlítjuk össze a tőlük megkívánt áldozatot. A jogi szakvizsgával rendelkező nem ügyvéd jogásznak egy évi alkalmazotti ügyvédi tevékenység teljesítéséhez egy másik (már legalább egy évvel hosszabb ideje működő) ügyvédi irodára van szüksége, amely alkalmazza. Az alkalmazott ügyvéd munkaviszonyban áll (Üt. 84. §), így természetesen nem egyedül rajta múlik, hogy képes-e teljesíteni az önálló ügyvédi működéshez szükséges feltételt. Felmerülhet, hogy esetenként ez csak úgy teljesíthető, hogy az alkalmazott ügyvéd hoz anyagi áldozatot, azért, hogy alkalmazzák. A feltétel teljesítése aránytalanul terheli az önálló jogász működésre képesített leendő ügyvédet, összevetve azzal, aki hasonló képzettséggel már volt, mondjuk ügyvédjelölt. Ezért megállapítható, hogy a törvény nem egyenlően osztja el a foglalkozás szabadságához való jog az adott szabályozásban érintett jogosultjai között a korlátozás terheit, mert a szakvizsgázott – és így az ügyvédi foglalkozásba lépésre képesített – jogászok közül azok, akik korábban nem voltak alkalmazott vagy önálló ügyvédek (vagy ügyvédjelöltek), szigorúbb feltételekkel léphetnek ügyvédi pályára, mint akik korábban voltak ügyvédek, vagy az ügyvédi pálya közelében voltak (jelöltként). Így az ügyvédi pályán nem érvényesül a jogi szakvizsga egységessége, hiszen a jogi szakvizsga, a többi jogi foglalkozással ellentétben, önálló ügyvédi tevékenységre nem jogosít.

[44] Az Üt. 13. § (3) bekezdés *d*) pontja tehát az ügyvédi foglalkozásba való belépést aránytalanul megnehezíti az ügyvédi képesítéssel rendelkezők egy csoportja számára, miközben ennek megfelelően aránytalanul könnyebbé teszi egy másik csoportjának. Ez még akkor is alkotmányellenességre vezetne, ha a szabályozás célja és eszköze alkotmányos lenne, hiszen ilyenkor is feltétlenül lehetne állítani az ügyvédjelöltek, vagy a korábban ügyvédként működött, a pályára visszatérni kívánó ügyvédek számára is az egy éves alkalmazott ügyvédi működést. Ugyanakkor hasonló terhet hárít az ügyvédi pályára átlépő jogtanácsosok számára is, jóllehet ők az ügyvédihez igen hasonló, jogi tanácsadási és -képviselési tevékenységet folytatnak (1983. évi 3. tvr.).

Budapest, 2012. december 17.

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

A különvéleményhez csatlakozom:

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/893/2012.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3381/2012. (XII. 30.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t :

Az Alkotmánybíróság a Szolnoki Törvényszék jogtalanul igénybe vett támogatás visszafizetésével összefüggő közigazgatási határozat felülvizsgálata tárgyában hozott 11.K.27.013/2012/4. számú ítélete, valamint a Magyar Köztársaság költségvetéséről szóló 2007. évi CLXIX. törvény és a Magyar Köztársaság 2009. évi költségvetéséről szóló 2008. évi CII. törvény 3. számú melléklet, A helyi önkormányzatok normatív hozzájárulásai 17. pont, Szociális juttatások és szolgáltatások Kiegészítő Szabályok 10. c) pontja alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] Az indítványozó önkormányzat alkotmányjogi panaszt terjesztett elő az Alkotmánybíróságnál.
- [2] 1. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján a Szolnoki Törvényszék jogtalanul igénybe vett támogatás visszafizetésével összefüggő közigazgatási határozat felülvizsgálata tárgyában hozott 11.K.27.013/2012/4. számú ítélete, valamint a kapcsolódó közigazgatási határozatok alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését, és az ítélet végrehajtásának felfüggesztését is kérte.
- [3] 2. Az Abtv. 26. §-a és 28. §-a alapján indítványozta továbbá a Magyar Köztársaság költségvetéséről szóló 2007. évi CLXIX. törvény és a Magyar Köztársaság 2009. évi költségvetéséről szóló 2008. évi CII. törvény (a továbbiakban: Kvtv.) 3. számú melléklet, A helyi önkormányzatok normatív hozzájárulásai 17. pont, Szociális juttatások és szolgáltatások Kiegészítő Szabályok 10. c) pontja alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését is.
- [4] Az indítványozó az általa fenntartott oktatási intézmények sajátos nevelési igényű tanulói után állami támogatást vett igénybe 2008-ban és 2009-ben. A Magyar Államkincstár Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Igazgatósága ellenőrzése során vizsgálta az említett években központi költségvetési kapcsolatokból származó források igénybevételeinek és elszámolásának szabályszerűségét. Az ellenőrzés eredményeként a közigazgatási szerv az indítványozót a támogatások visszafizetésére kötelezte.
- [5] Az indítványozó álláspontja szerint a bíróság nem tett eleget az Alaptörvény 28. cikkében előírt kötelezettségének, figyelmen kívül hagyott több alkalmazandó jogszabályi rendelkezést, illetve hibásan értelmezte azokat, nem tárta fel a tényállást, összességében nem orvosolta a törvény és Alaptörvény-ellenes közigazgatási határozat által okozott jogsérelmet.
- [6] Ezért a támadott ítélet sérti az Alaptörvény N) cikkében rögzített kiegyensúlyozott és kiszámítható költségvetési gazdálkodáshoz fűződő jogát, valamint az Alaptörvény 28. cikkében rögzített, a bírósági eljárás alapelveinek betartásához fűződő jogát.
- [7] Az indítványozó előadta, hogy az ítélet következtében nem tud a sajátos nevelési igényű tanulókkal összefüggő kötelezettségeinek eleget tenni, ezért az ítélet sérti az Alaptörvény XV. cikkében biztosított diszkrimináció tilalmához való jogát, illetve – közvetetten az érintett tanulóknak – a XVI. cikkében biztosított gyermekek jogait.
- [8] Az indítványozó egymással – és más jogszabályi rendelkezésekkel – ellentétesnek tartja a támadott jogszabályok egyes rendelkezéseit, amelyek szerinte sértik az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében biztosított jogállamisághoz fűződő, illetve az N) cikkében rögzített kiegyensúlyozott és kiszámítható költségvetési gazdálkodáshoz fűződő jogot is.
- [9] 3. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése előírja, hogy az alkotmányjogi panasz érdemi elbírálása előtt dönteni kell annak befogadásáról. Az alkotmányjogi panasz befogadásáról az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján – figyelemmel az Abtv. 47. § (1) bekezdésére, 50. § (1) bekezdésére, valamint az Alkotmánybíróság Ügyrendjének 5. § (1) és (2) bekezdéseire – tanácsban eljárva dönt. A panaszt akkor lehet befogadni, ha az megfelel a törvényben előírt tartalmi követelményeknek, különösen az Abtv. 26–27. és 29–31. §-aiban foglalt feltételeknek. Ezekon kívül az Abtv. 52. § (1) bekezdésének első mondata értelmében az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia. A kérelem akkor határozott, ha megfelel az Abtv. 52. § (1) bekezdés

a)–f) pontjaiban foglalt kritériumoknak. Ezek alapján az indítványban egyértelműen meg kell jelölni – többek között – az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét, valamint indokolást kell tartalmaznia arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntés, illetve jogszabály miért és mennyiben ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel.

- [10] 3.1. Az Alkotmánybíróság számos határozatában foglalkozott az önkormányzati alapjogok általános értelmezésével és természetével [például: 1/1993. (I. 13.) AB határozat, ABH 1993, 27.; 4/1993. (II. 12.) AB határozat, ABH 1993, 68–73.; 57/1994. (IX. 17.) AB határozat, ABH 1994, 316, 331.; 77/1995. (XII. 21.) AB határozat, ABH 1995, 396.] Az Alkotmánybíróság e határozataiban megállapította, hogy „az Alkotmány 44/A. § (1) bekezdésében szabályozott alapjogok a helyi képviselő-testületek számára biztosított olyan hatáskör csoportok, amelyek a helyi önkormányzás körében az önkormányzatok számára biztosított autonómia alkotmányos garanciáit képezik. Az önkormányzatokat az egyes alapjogok körében megillető autonómia azonban nem feltétlen és korlátozhatatlan. Az alapjogok szabályozása elsősorban a Kormánnyal és az államigazgatással szemben nyújt alkotmányos garanciát az önkormányzatok számára. A törvényhozót az Alkotmányban szabályozott önkormányzati alapjogok annyiban korlátozzák, hogy azokat nem vonhatja el, nem állapíthat meg olyan mértékű korlátozásokat, amelyek valamely önkormányzati alapjog tartalmának kiüresedéséhez, tényleges elvonásához vezetnek. Az Alkotmány 44/A. § (1) bekezdésében meghatározott hatáskör csoportok, önkormányzati alapjogok egy, az állam közhatalmi szervezeti rendszerén belül elhelyezkedő, Alkotmányban szabályozott szervtípus autonómiáját hivatottak garantálni. Így az önkormányzati alapjogokat az Alkotmány nem részesíti a XII. fejezetben szabályozott – az egyén autonómiájának alkotmányos garanciáit jelentő – alapvető jogokat megillető, azokkal azonos alapjogi védelemben. Így az önkormányzati alapjogok korlátozásával szemben nem alkotmányossági követelmény az, hogy arra valamely alkotmányos jog érvényesítése, valamely alkotmányos cél érdekében szükségszerűen és az az arányosan kerüljön sor.” (56/1996. (XII. 12.) AB határozat, ABH 1996, 204, 207–208.)
- [11] Az indítványozó önkormányzat beadványában hivatkozik az Alaptörvény több rendelkezésének sérelmére is, azonban nem jelöli meg, hogy a támadott ítélet, vagy a támadott jogszabályok Jászberény Város Önkormányzatának az Alaptörvényben biztosított mely jogait sértik és miért. Az indítványozó az alkotmányjogi panaszban az Alaptörvény 28. cikkének a sérelmére is hivatkozott. Az Abtv. 27. § a) pontja értelmében alkotmányjogi panasz-

ban az indítványozó valamely Alaptörvényben biztosított jogának a sérelmére kell hivatkozni. Az Alaptörvény 28. cikke azonban a jogalkalmazói tevékenységben alkalmazandó értelmezési szabály, amelynek címzettjei a bíróságok, így az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogának nem tekinthető.

- [12] 3.2. E körben az indítványozó hivatkozott továbbá arra, hogy az ítélet következtében nem tud a sajátos nevelési igényű tanulókkal összefüggő kötelezettségeinek eleget tenni, ezért az ítélet sérti az érintett tanulók az Alaptörvény XV. cikkében biztosított diszkrimináció tilalmához való jogát, illetve a XVI. cikkében biztosított gyermekek jogait. Mivel az indítványozó közigazgatási szerv – önkormányzat – az Alaptörvényben biztosított önkormányzati alapjogok sérelmére hivatkozva kérheti az alkotmányjogi panasz elbírálását.
- [13] 4. Az Abtv. 52. § (1) bekezdés a)–f) pontjai szerint az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia. A kérelem akkor határozott, ha egyértelműen megjelöli az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét, és indokolást tartalmaz arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével. Az indítványozó az Alaptörvény N) cikkének, XV. cikkének, XVI. cikkének, valamint 28. cikkének sérelmét megemlíti, de az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegére, mibenlétére nézve releváns, az alkotmányjogi panasz megalapozásához elegendő alkotmányjogi érvelést nem ad elő, és nem is mutat rá érdemi összefüggésre az önkormányzati alapjogok és a kifogásolt bírói ítélet között.
- [14] A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt nem fogadta be, és azt – figyelemmel az Abtv. 27. § a) pontjára, 52. § (1) bekezdés a), b) és e) pontjaira – az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján a rendelkező részben foglaltak szerint visszautasította.

Budapest, 2012. december 17.

Dr. Holló András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/3362/2012.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3382/2012. (XII. 30.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa utólagos normakontroll, mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenesség, alkotmányjogi panasz, valamint közjogi szervezetszabályozó eszközként való elismerés tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény 66. § (2) bekezdése elleni utólagos normakontroll és a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény 66. § (2) bekezdésével összefüggésben előterjesztett mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenesség megállapításáról szóló indítványt, az Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium és az Országos Választási Iroda által kiadott „Tájékoztató a szavazatszámoló bizottságok részére a 2008. évi országos népszavazáson” közjogi szervezetszabályozó eszközként történő elismerésére irányuló indítványt, valamint az Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium és az Országos Választási Iroda által kiadott „Tájékoztató a szavazatszámoló bizottságok részére a 2008. évi országos népszavazáson” 3.2.3.3. pontjába foglaltak, továbbá a Somogy Megyei Bíróság 3.Kvk.20.405/2008/1. végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: korábbi Abtv.) 48. §-a alapján 2008. április 30-án benyújtott alkotmányjogi panaszában az Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium és az Országos Választási Iroda által kiadott „Tájékoztató a szavazatszámoló bizottságok részére a 2008. évi országos népszavazáson” (a továbbiakban: Tájékoztató) 3.2.3.3. pontjába foglaltak *ex tunc* hatályú alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését, továbbá a Somogy Megyei Bíróság előtt 3.Kvk.20.405/2008. számon folyamatban volt ügyben a Tájékoztató alkotmányellenesnek tartott pontja alkalmazásának kizárását kérte. Indítványozta emellett azt is, hogy mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet állapítson meg az Alkotmánybíróság azért, mert a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 66. § (2) bekezdése, amely szerint a szavazatszámoló bizottság – a személyazonosság és a lak-
- cím megállapítására alkalmas igazolvány alapján – megállapítja a szavazni kívánó személyazonosságát és azt, hogy szerepel-e a névjegyzékben, nem szabályozta, mi minősül személyazonosság és lakcím megállapítására alkalmas igazolványnak.
- [2] 2. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügyben az indítványozó a 2008. évi országos népszavazáson aktív választójogával kívánt élni, ám a szavazatszámoló bizottság – arra való hivatkozással, hogy régi típusú személyi igazolványa lejárt, lakcímkártyával pedig nem rendelkezett – ezt visszautasította. Ugyanezt a döntést hozta akkor is feljegyzési formában, amikor az indítványozó érvényes útlevelével és vezetői engedélyével jelent meg a szavazatszámoló bizottság előtt, hivatkozva arra, hogy a választói névjegyzék és az abba való felvételtől szóló értesítő közokirat. A fellebbezés során eljáró Somogy Megyei Területi Választási Bizottság 4/2008. (III. 9.) számú határozatával jóváhagyta a szavazatszámoló bizottság döntését, utalva arra, hogy a határozat meghozatala helyett feljegyzésben történt visszautasítás olyan eljárási hiba volt, ami érdemben nem befolyásolta az érdemben jogszerű visszautasító döntést. A Területi Választási Bizottság – hivatkozva a Tájékoztató 3.2.3.3. pontjában foglaltakra is – arra az álláspontra helyezkedett, hogy helyesen járt el a szavazatszámoló bizottság, mivel az indítványozó hitelt érdemlően nem tudta igazolni a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény végrehajtásáról szóló 146/1993. (X. 26.) Korm. rendelet 15. § (6) bekezdése szerinti adattartalmú lakcímét. Az indítványozó kérelmére született 3.Kvk.20.405/2008/1. végzésében a Somogy Megyei Bíróság a Somogy Megyei Területi Választási Bizottság 4/2008. (III. 9.) számú határozatát – annak helyes indokai folytán – helybenhagyta.
- [3] Az indítványozó álláspontja szerint a Tájékoztató nem határozhatta meg, hogy egy alapjog gyakorlásának melyek a feltételei, azt a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény (a továbbiakban: Alkotmány) 8. § (2) bekezdése alapján csak törvény rendezhetné, ám a Ve. 66. § (2) bekezdése ezt nem teszi, ami a választójog egyenlőségét sértő, mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet eredményez.
- [4] 3. Mivel 2012. január 1-jén az Alkotmány helyébe az Alaptörvény lépett, az Alkotmánybíróság XX/835-1/2012. számú végzésében felhívta az indítványozót, hogy nyilatkozzon arról, fenn kívánja-e tartani alkotmányjogi panaszát, és ha igen, nyilatkozzon arról is, mely alaptörvényi rendelkezést sért a támadott norma. A végzésre adott válaszában az indítványozó – az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (1) bekezdése, 27. §-a és 73. § (1) bekezdése alap-

ján – részben fenntartotta, részben kiegészítette az eredeti alkotmányjogi panasz eljárás iránti kérelmében foglaltakat.

- [5] 4. Fenntartva a mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenesség iránti kérelmét, kérte – az indítvány tartalma szerint – utólagos normakontroll eljárásban a Ve. 66. § (2) bekezdése, míg az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján a Tájékoztató ügyében alkalmazott rendelkezése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését, mivel azok sértik egyenlő választójog Alaptörvény XV. és XXIII. cikkébe foglalt rendelkezéseit, továbbá az alapjog-korlátozás formai követelményeire vonatkozó I. cikk (3) bekezdését és T. cikkét is. Annak megállapítását is indítványozta, hogy a Tájékoztató – indítvány tartalma szerint – közjogi szervezetszabályozó eszköznek minősül. Kérte továbbá a tájékoztató rendelkezésének kizárását a Somogy Megyei Bíróság előtti 3.Kvk.20.405/2008. számú jogerősen lezárt eljárásában. Másodlagos indítványi kérelemként az Abtv. 27. §-a alapján kérte a fenti bírói döntés alaptörvény-ellenessége megállapítását és megsemmisítését.
- [6] 5. Mivel az indítványozó nem tartozik az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének e) pontja szerinti indítványozói körbe, ezért nem indítványozhatja a (bírói végzésben egyébként nem is alkalmazott) Ve. 66. § (2) bekezdése utólagos absztrakt normakontrollját. Az indítványozói jogosultság hiánya ugyancsak fennáll a mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenességet állító panasz indítványára, mivel az az Abtv. 46. § (1) bekezdése szerint hivatalbóli eljárás. Indítványozói jogosultság hiányában végül azt sem kérheti külön az indítványozó az Alkotmánybíróságtól, hogy állapítsa meg a Tájékoztató közjogi szervezetszabályozó eszköz jellegét. Ezen indítványi kérelmeket az Alkotmánybíróság – az Abtv. 64. § b) pontjára tekintettel – visszautasította.
- [7] 6. Az indítványozó 2008. április 30-án fordult a korábbi Abtv. 48. §-a alapján az Alkotmánybírósághoz a Somogy Megyei Bíróság előtti 3.Kvk.20.405/2008/1. számú végzésével kapcsolatban. A jogerős végzés 2008. március 14-én kelt, így az alkotmányjogi panaszt nyilvánvalóan a régi Abtv. szerinti hatvan napos határidőn belül terjesztették elő. Az Abtv. 73. § (1) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság előtt az Abtv. hatálybalépésekor folyamatban lévő alkotmányjogi panaszok esetében az Alkotmánybíróság eljárását az Abtv. rendelkezései szerint le kell folytatni, ha az ügy az Alaptörvény rendelkezéseivel összefüggésben vizsgálható, és az indítványozó indítványozási jogosultsága az Abtv. rendelkezései alapján fennáll. Az alkotmányjogi panasz kiegészítésére és megújítására 2012. március 31-ig volt lehetősége az indítványozónak. Az indítványozó válaszevele az Alkotmánybíróság XX/835-1/2012. számú végzésére 2012. március 30-án – határidőben – érkezett.
- [8] 7. Az Abtv. 56. § (1) bekezdésében meghatározottak szerint az Alkotmánybíróságnak elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról szükséges döntenie. Ezért az Alkotmánybíróság elsőként azt vizsgálta, hogy az indítvány megfelel-e az alkotmányjogi panasz előterjesztésére vonatkozó, törvényben meghatározott formai és tartalmi követelményeknek.
- [9] 7.1. Az Alkotmánybíróság először az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján benyújtott alkotmányjogi panaszról döntött. Az Abtv. 26. § (1) bekezdésében szabályozott panasz esetében a panasz benyújtásának feltétele, hogy az alapjogselemnek a támadott jogszabályi rendelkezés bírói alkalmazása révén kell bekövetkeznie. Az indítványozó ügyében megállapítható, hogy a Tájékoztató támadott szabályát nem alkalmazta az ügyében eljáró bíróság. Az alkotmányjogi panasz e formai feltételnek nem felel meg, ezért ezt az indítványi kérelmet az Alkotmánybíróság – az Abtv. 64. § d) pontja alapján – visszautasította.
- [10] 7.2. Az indítványozó másodlagos indítványi kérelemként kérte alkotmányjogi panaszának Abtv. 27. § szerinti elbírálását és a Somogy Megyei Bíróság előtti 3.Kvk.20.405/2008/1. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az Abtv. 74. §-ából az következik, hogy a jogalkotó csak az Abtv. hatálya lépését (2012. január 1-jét) követően nyitotta meg a valódi alkotmányjogi panasz előterjesztésének lehetőségét, az azt megelőzően jogerősen lezárt eljárások tekintetében nem, így az indítványozó indítványozói jogosultsága e vonatkozásban sem állapítható meg, ezért az Alkotmánybíróság – az Abtv. 64. § b) pontja alapján – ezt az indítványi kérelmet is visszautasította.

Budapest, 2012. december 17.

Dr. Holló András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/835/2012.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3383/2012. (XII. 30.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a bányászatról szóló 1993. évi XLVIII. törvény 50/C. § (2) és (5) bekezdései, az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény 48. § (12) bekezdése, a Fejér Megyei Bíróság 10.K.21.125./2011/5. számú ítélete, a Veszprémi Bányakapitányság VBK 5226/2/2009. számú határozata és a Magyar Bányászati és Földtani Hivatal 249/4/2010. számú határozata alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó 2011. február 8-án érkezett utólagos normakontroll indítványában a bányászatról szóló 1993. évi XLVIII. törvény (a továbbiakban: Btv.) 50/C. § (2) és (5) bekezdései, valamint az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Étv.) 48. § (12) bekezdése alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte. Kérte ezen kívül a Magyar Bányászati és Földhivatal 249/4/2010. számú jogerős határozatának felülvizsgálata iránt indult közigazgatási perben a támadott normák kizárását is. Álláspontja szerint a támadott normák sértik a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény (a továbbiakban: Alkotmány) 2. § (1) bekezdésébe foglalt jogállamiságból következő jogbiztonság elvét, továbbá a 13. § (1) bekezdése által biztosított tulajdonhoz való alapvető jogot.
- [2] Az indítványozó tulajdonában álló ingatlanán – gázelosztó vezeték fennmaradásának engedélyezése miatt – szolgalmi jogot (vezetékjogot) jegyeztek be. Az indítványozó szerint az ügyben eljáró közigazgatási hatóságok az ingatlana vonatkozásában nem vizsgálták a tulajdonkorlátozás szükségességét és arányosságát, különös tekintettel arra, hogy a szolgalmi jog alapítása lehetséges lett volna állami, illetve önkormányzati tulajdonban levő ingatlanokon. Ezen kívül vitatta a korlátozás mértékét (a biztonsági sáv szélességének és az utólagos meghatározás módját) is és határozatlan időtartamát. A határozatlan ideig tartó tulajdonkorlátozás – álláspontja szerint – nem egyeztethető össze a jogbiztonság követelményével.
- [3] Az indítványozó hivatkozik arra is, hogy a tulajdonhoz való jogot sértő korlátozást valósít meg a Btv. 50/C. § (2) bekezdése, amely az 50/C. § (1) bekezdésétől eltérően nem jogerős építési és használatbavételi engedélyhez köti az idegen ingatlan korlátozását, és úgy rendelkezik, hogy abban az esetben, ha nem lelhető fel a földgáz-elosztó vezetékre kiadott használatbavételi engedélyhatározat, a bányafelügyelet az érintett vezetékek tekintetében (utólagosan) vezetékjogot állapít meg. Ezzel összefüggésben a Btv. 50/C. § (5) bekezdése pedig kizárja a kártalanítási igény érvényesítését a vezetékjog utólagos megállapítása és bejegyzése esetén. Az indítványozó nézete szerint a Btv. 50/C. § (2) bekezdése szerinti eljárásban a bányafelügyelet nem köteles figyelembe venni a szakhatósági állásfoglalásokban foglaltakat, nincs kötve a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) kártalanítási szabályaihoz, továbbá az Alkotmány tulajdonvédelmi klauzulájából eredő követelményekhez sem. A normaszöveg homályosságából eredően, utalva a 6/1999. (IV. 21.) AB határozatra, nem világos, milyen szintű hatóság, milyen eljárás során jár el a fennmaradási engedélyezési eljárásban. Hivatkozik arra is, hogy a Btv. megsemmisíteni kért normája előre nem látható módon, visszamenőleges hatállyal ír elő kötelezettséget az ingatlantulajdonosnak, ami ugyancsak ellentétes az Alkotmánybíróság jogállamiság-értelmezésével.
- [4] Nézete szerint az Étv. támadott rendelkezése, amelyet a fennmaradási engedélyezési eljárásban alkalmazni kell, ellentétes a Ptk. általános elévülésre vonatkozó szabályaival, kizárólag az építendő szempontjait veszi figyelembe akkor, amikor az építmény létesítését követően tíz éven túl is lehetőséget ad az építmény fennmaradására. Álláspontja szerint nem világos az Étv. támadott szabályából, hogy kinek a kérelmére és melyik hatóság jár el ezekben az ügyekben.
- [5] 2. 2011. december 1-jén érkezett indítvány-kiegészítésében az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: korábbi Abtv.) 48. §-a alapján benyújtott alkotmányjogi panaszként kérte elbírálni indítványát, tekintettel arra, hogy az indítványában megsemmisíteni kért jogerős közigazgatási határozat felülvizsgálata iránti perben jogerős döntés született: a Fejér Megyei Bíróság 10.K.125/2011/5. számú ítéletével elutasította az indítványozó keresetét. Fenntartva a korábbi indítványában foglaltakat, indítvány-kiegészítésében előadta: a Btv. 50/C. § (2) bekezdése lehetőséget ad a vezeték tulajdonosának/üzemeltetőjének arra, hogy engedély hiányában is bejegyeztesse a szolgalmi jogot az ingatlan-nyilvántartásba. Az indítványozó szerint a fenti szabály ellentétes a

- közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) 121. § (1) bekezdésébe foglalt semmisségi szabályaival is. Ennek indoka az, hogy az ügyben alkalmazott, a bányafelügyelet hatáskörébe tartozó sajátos építményekre vonatkozó egyes építésügyi hatósági eljárások szabályairól szóló 96/2005. (XI. 4.) GKM rendelet, amely döntően a Ket. szabályait rendelte alkalmazni az eljárásban, megkívánta volna egyes szakhatósági vélemények és hozzájárulások kikérését, ám a Btv. 50/C. § (2) bekezdése lehetőség ad arra, hogy ezek nélkül adjon ki a bányafelügyelet fennmaradási engedélyt. Ellentmondásosnak találta végül a Btv. 50/C. § (5) bekezdését is, mely szerint a szolgálmi vagy vezetékjog utólagos bejegyzése nem keletkeztethet utólagos jogokat és kötelezettségeket az ingatlanl kapcsolásban. Ez – álláspontja szerint – ellentétes a Ptk. 324. §-ába és 325. § (1) bekezdésébe foglalt elvülési szabályokkal is.
- [6] 3. Mivel 2012. január 1-jén az Alkotmány helyébe az Alaptörvény lépett, az Alkotmánybíróság a XX/879-1/2012. számú végzésében felhívta az indítványozót, hogy nyilatkozzon arról, fenn kívánja-e tartani alkotmányjogi panaszát, és ha igen, nyilatkozzon arról is, mely alaptörvényi rendelkezést sért a támadott norma. A végzésre adott válaszában az indítványozó – az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (1) bekezdése és 27. §-a alapján fenntartva az alkotmányjogi panasz eljárás iránti kérelmét és korábbi indítványaiban felhozott indokokat – kiegészítette az eredeti alkotmányjogi panasz indítványban előadottakat.
- [7] 4. Álláspontja szerint a fent hivatkozott eljárásokban alkalmazott normák az Alaptörvény I. cikkének (2) és (3) bekezdéseivel, II. cikkével, XIII. cikk (1) és (2) bekezdéseivel, XV. cikkével, XXIV. cikk (1) bekezdésével, továbbá a XXVIII. cikk (1) bekezdésével ellentétesek. A panasz-kiegészítés lényege szerint sem a közigazgatási, sem az ügy bírósági szakában nem érvényesült a törvény előtti egyenlőség követelménye, továbbá az eljáró állami szervek diszkriminatívan, a vezetékjog jogosultjának érdekeit szem előtt tartva jártak el. Az indítványozó szerint sérült a tisztességes eljáráshoz való jog követelménye is, mivel az eljáró bíróság olyan jognyilatkozatra is alapította az ítéletét, amelyet ő korábban nem ismerhetett meg. Álláspontja szerint az eljáró bíróság ezen túlmenően figyelmen kívül hagyta az irányadó alkotmánybírósági határozatok *erga omnes* karakterét is, azokat nem alkalmazta az eljárás során, ezáltal ellentétbe került az Alaptörvény 28. cikkébe foglalt alaptörvény-konform értelmezést előíró értelmezési szabállyal. Kérte továbbá a kifogásolt bírósági döntés végrehajtásának felfüggesztését is az Abtv. 61. § (1) bekezdése alapján.
- [8] 5. Az indítványozó utólagos normakontroll indítványát 2011. december 1-én kérte a korábbi Abtv. 48. §-a szerinti alkotmányjogi panaszként elbírálni. A Fejér Megyei Bíróság 10.K.125/2011/5. számú jogerős ítéletét, amely 2011. szeptember 21-én kelt a tértivevény-másolat tanulsága szerint a panaszos 2011. december 1-én vette kézhez, így az alkotmányjogi panaszt a korábbi Abtv. szerinti hatvan napos határidőn belül terjesztették elő. Az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 73. § (1) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság előtt az Abtv. hatálybalépésekor folyamatban lévő alkotmányjogi panaszok esetében az Alkotmánybíróság eljárását az Abtv. rendelkezései szerint le kell folytatni, ha az ügy az Alaptörvény rendelkezéseivel összefüggésben vizsgálható, és az indítványozó indítványozási jogosultsága az Abtv. rendelkezései alapján fennáll. Az alkotmányjogi panasz kiegészítésére és megújítására 2012. március 31-ig volt lehetősége az indítványozónak. Az indítványozó válaszevele az Alkotmánybíróság XX/879-1/2012. számú végzésére 2012. március 30-án – határidőben – érkezett.
- [9] 6. Az indítványozó nem ügyvédként bejegyzett jogi képviselővel, hanem jogtanácsossal jár el. Az Abtv. 51. § (3) bekezdése alapján az alkotmánybírósági eljárásban csak a jogi személy és egyéb gazdálkodó szervezet jogtanácsosát illeti meg az ügyvéd jogállása, a természetes személyt nem. Az indítványozó nem hivatkozott és nem bizonyította azt sem, hogy olyan jogi szakvizsgával rendelkező személy lenne, aki saját ügyében jogi képviselő nélkül is eljárhat az Alkotmánybíróság előtt. Emiatt az alkotmányjogi panasz nem felel meg az Abtv. 51. § (3) bekezdése szerinti formai feltételnek.
- [10] Erre tekintettel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt, mint a törvényi feltételeknek nem megfelelőt az Abtv. 64. § d) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2012. december 17.

Dr. Holló András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/879/2012.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3384/2012. (XII. 30.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t :

Az Alkotmánybíróság a Kúria felülvizsgálati eljárásban hozott Pfv.I.21.959/2011/4. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, kérve a Kúria felülvizsgálati eljárásban hozott Pfv.I.21.959/2011/4. számú ítélete vizsgálatát és megsemmisítését.
- [2] Az indítványozó mint felperes hagyatéki tartozás megfizetése iránt indított pert az alperes ellen. A peres eljárás tárgya az volt, hogy a felperes csak a hagyatéki eljárás befejeződését követően szerzett tudomást arról, hogy elhunyt édesanyja az alperes pénzügyintézetnél is vezetett folyószámlát, így az ezen szereplő összeg az alaphagyatéki eljárásnak tárgya nem volt. A felperes póthagyatéki eljárást kezdeményezett, a közjegyző a póthagyatéki eljárás során póthagyatéki átadó végzést hozott, amelyben a póthagyatéki vagyon részeként tüntette fel az alaphagyatéki eljárásban nem szereplő, az örökgyógyó neve alatt nyilvántartott betéti lekötést is. A közjegyző a póthagyatéket a felperesnek, mint törvényes örökösnek adta át.
- [3] A felperes a jogerős póthagyatéki átadó végzés birtokában az alpereshez fordult a póthagyatéki vagyon kifizetése érdekében, azonban az alperes a kérelmet elutasította azzal, hogy az örökgyógyó számláján adminisztratív hiba folytán került a betétösszeg jóváírásra. A felperes ezért kérelmet intézett a Fejér Megyei Békéltető Testülethez a póthagyatéki vagyon alperes általi kifizetése érdekében. A Fejér Megyei Békéltető Testület határozatában megállapította, hogy az alperes a póthagyatéki végzés szerinti bankszámlaegyenlegen szereplő hagyatéki vagyont annak kamataival együtt a felperes részére 15 napon belül megfizetni köteles, valamint, hogy az felperes kártérítési igényével nem élhet. Ezután a felperes több ízben felszólította az alperest a póthagyatéki vagyon kifizetésére, amely felszólításoknak az alperes nem tett eleget. Ezt követően a felperes keresetet nyújtott be a Pesti Központi Kerületi Bíróságra, amelyben kérte az alperes kötelezését a póthagyatéki eljárásban szereplő betéti lekötés, valamint annak 2004. október 29. napjától a kifizetés napjáig járó, a Ptk. 301. § (1) bekezdése szerinti kamatai megfizetésére.
- [4] A Pesti Központi Kerületi Bíróság a felperes keresetét, mint megalapozatlant a 8.P.87.982/2010/9. számú ítéletével elutasította. Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy az alaphagyatéki eljárásnak nem volt tárgya az örökgyógyó az alperesnél vezetett lakossági folyószámláján szereplő forint összeg, illetőleg az alperes által kezelt egyéb lekötött betét sem. Minden kétséget kizárólag megállapítható volt a periratokból az is, hogy az örökgyógyó neve alatt nyilvántartott betét az örökgyógyó halálát, 2002. október 17-ét követően 2003. december 30-án került lekötésre az alperesi pénzügyintézetnél, így az örökgyógyó nevében nyilvántartott betét nem lehetett az örökgyógyó pénzeszköze. A felperes által csatolt írásos dokumentáció által is bizonyított volt, hogy az örökgyógyó halálának időpontjában nem rendelkezett a kereseti kérelem tárgyát képező betét forint ellenértékével, a közjegyző téves tartalommal hozta meg póthagyatéki átadó végzését, amikor is a hagyatéki vagyon részévé tette az örökgyógyó számlájára adminisztratív okból tévesen könyvelt összeget.
- [5] Az ítélet ellen a felperes fellebbezett, és a Fővárosi Bíróság mint másodfokú bíróság a 43.Pf.640775/2010/3. számú ítéletében az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, és kötelezte az alperest a lekötött betét és annak kamatai felperes részére történő megfizetésére. A másodfokú bíróság ítéletében megállapította, hogy az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg, érdemi döntésével és az azt alátámasztó jogi okfejtésével azonban a másodfokú bíróság nem értett egyet. A másodfokú bíróság álláspontja szerint mind a jogerős közjegyzői póthagyatéki átadó végzés, mind a Fejér Megyei Békéltető Testület határozata közokirat, amelyből következően mindkét okirat teljes bizonyító erővel bír. Ennek megfelelően a felperes örökös, akit a számlán lévő lekötött betét tulajdonjoga is megillet. Az alperes csak hivatkozott rá, de nem bizonyította, hogy az örökgyógyó nevében az alperesnél nyilvántartott számlán az örökgyógyó halálának időpontjában nem volt pénzkövetelés, vagy hogy ez az összeg 2003. december 30-án, az örökgyógyó halála után banki adminisztrációs hiba miatt került a számlán feltüntetésre, és az örökgyógyó halála után a felperes címére küldött banki egyenlegértesítők postázása is téves volt. Az alperes azt sem kísérelte meg bizonyítani, hogy mely alkalmazottja követte el azt a mulasztást, ami alapot adott az alperesnek arra, hogy a jogerős póthagyatéki eljárásban megjelölt összeg kifizetését megtagadja a felperes részére.

- [6] A jogerős másodfokú ítélet ellen az alperes felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő. A Kúria a Pfv.I.21.959/2011/4. számú ítéletében a Fővárosi Bíróság 43.Pf.640775/2010/3. számú ítéletét hatályon kívül helyezte és a Pesti Központi Kerületi Bíróság 8.P.87.982/2010/9. számú ítéletét helybenhagyta. A Kúria az ítélet indokolásában megállapította, hogy tartós betétlekötésre az alperes üzletszabályzata szerint csak a banknál vezetett folyószámla terhére lett volna lehetőség és ezzel kapcsolatban csak a jogosult rendelkezhetett volna. Maga a felperes sem állította, hogy az örökgyógy halálát követően a részéről, vagy más által a folyószámlára befizetés történt volna, ezért nyilvánvalóan ügyintézési hiba folytán került sor arra a banki műveletre, amely szerint az örökgyógy folyószámlája terhére 2003. december 30-án forint lekötésére került sor. A téves banki művelet ténye utóbb magából az öröklés megnyíltakor, 2002. október 17-én és a téves betét lekötéskor, 2003. december 30-án kiállított banki értesítőkből is megállapítható. Ezért a Kúria álláspontja szerint a póthagyaték-átadó végzéssel mint közokirattal szemben is sikeres volt az alperes ellenbizonyítása, és a másodfokú bíróság megalapozatlanul jutott arra a következtetésre, hogy az alperes az eljárás során az általa becsatolt okiratokkal nem bizonyította, hogy az örökgyógy valójában soha nem rendelkezett a perbeli összeggel. Ezzel szemben az elsőfokú bíróság ítélete tényleg megalapozott volt, döntése megfelelt az alkalmazott jogszabályoknak.
- [7] A felperes ezt követően alkotmányjogi panaszt terjesztett elő az Alkotmánybíróságnál, kérve a Kúria Pfv.I.21.959/2011/4. számú ítéletének megsemmisítését, és ezáltal a másodfokú bíróság ítélete jogszerűségének (alkotmányosságának) megállapítását. Az indítványozó álláspontja szerint a Kúria eljárása, illetve döntése sérti az Alaptörvény XXIV. cikkében lefektetett tisztességes eljáráshoz fűződő alapvető jogát, tekintettel arra, hogy a Kúria tisztességtelen és jogsértő döntéssel jutott arra a következtetésre, hogy az alperes a jogerős póthagyaték-átadó végzéssel, továbbá a Fejér Megyei Békéltető Testület határozatával mint közokiratokkal szemben sikeresen bizonyította az adminisztrációs tévedést, és ezzel a közokiratokban foglaltakat megdöntötte.
- [8] Az alkotmányjogi panasz az Abtv.-ben meghatározott befogadhatósági formai feltételeknek megfelelt.
- [9] Az indítvány az Abtv. 29. §-ben foglalt feltételeket nem teljesíti. Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság tartalmi feltételeként határozza meg, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet tartalmazzon, vagy

alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. Az alkotmányjogi panaszban megjelölt tisztességes eljáráshoz való jog alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés, azonban az indítványozó alkotmányjogi panaszában ténylegesen a Kúria eljárását, a bizonyítási eljárás során felmerült bizonyítékoknak a Kúria általi értékelését sérelmezi és lényegében a bizonyítást vitatja. A tényállás tisztázása és a bizonyítékok értékelése ugyanakkor az eljáró bíróság feladata. Az elsőfokú és másodfokú bíróság ítéleteikben a tényállást azonos módon állapították meg, a tényállást kellőképpen feltárták, a szükséges mértékű bizonyítást lefolytatták, valamint a Kúria mint felülvizsgálati bíróság megállapította, hogy az alaposan feltárt tényállásból az elsőfokú bíróság jogszerű következtetést vont le. A tényállás felderítése, annak vizsgálata nem az Alkotmánybíróság hatáskörébe tartozik, és az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést nem vet fel. Az Alkotmánybíróságnak az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja, valamint az Abtv. 27. §-a alapján csak a bírói döntést érdemben befolyásoló, pontosan körülírt alaptörvény-ellenesség kiküszöbölésére van jogköre. Az indítványozó sem a bíróságok eljárásával, sem a bírói ítéletek érdemével kapcsolatosan nem állított olyan pontosan körülírt alaptörvény-ellenességet, amelyet alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként lehetne értékelni, vagy amely felvetné a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét.

- [10] Fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz befogadhatósági vizsgálatának eredményeként arra a következtetésre jutott, hogy az alkotmányjogi panasz nem felel meg az Abtv. 29. §-ában foglalt befogadhatósági feltételnek, és az alkotmányjogi panaszt az Abtv. 29. §-ában fennálló befogadhatósági akadály miatt az Alkotmánybíróság az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2012. december 17.

Dr. Holló András s. k.
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/3564/2012.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3385/2012. (XII. 30.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Debreceni Ítéltábla fellebbezés folytán indult, másodfokú eljárásban hozott Cspkf.IV.30.319/2012/2. számú jogerős végzése alaptörvény-ellenességének és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

[1] Az indítványozó jogi képviselője útján 2012. augusztus 16-án benyújtott alkotmányjogi panaszában a Debreceni Ítéltábla fellebbezés folytán indult másodfokú eljárásban hozott Cspkf.IV.30.319/2012/2. számú jogerős végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte.

[2] 1. Az adós gazdálkodó szervezet egyik hitelezője által 2011. december 14-én benyújtott csődeljárás elrendelése iránti kérelemre figyelemmel az elsőfokú bíróság (a Nyíregyházi Törvényszék) az adós csődeljárását 2011. december 21-i kezdő időponttal elrendelte, majd az első csődegyezségi tárgyalás eredménytelen volta miatt a 2012. február 21-én hozott végzésével az adós és a hitelezők együttes kérelmére a közzétett fizetési haladékot 30 nappal hosszabbította meg azzal, hogy annak időtartama 2012. április 19-én jár le. A vagyonszelő a 2012. február 29-én megtartott csődegyezségi eljárásról felvett jegyzőkönyvet mellékleteivel és az egyéb szükséges iratokkal együtt 2012. március 7-én előterjesztette az elsőfokú bírósághoz, és kérte a csődegyezés jóváhagyását. A jegyzőkönyv rögzíti azt, hogy a hitelezők közül négy biztosított és 37 nem biztosított. Mindkét kategóriában a szükséges többséggel került sor az egyezés elfogadására. A csődeljárás során az indítványozó, mint biztosított követeléssel rendelkező hitelező terjesztett elő kifogást, illetve észrevételt. A szavazatszámoknak a vagyonszelő által történt helytelen megállapítását, s így az egyezségi tárgyalás szabálytalan lebonyolítását állító kifogást az elsőfokú bíróság a 7.Cspkh.9/2012/6. számú, 2012. március 13-án meghozott, nem fellebbezhető végzésével elutasította. Az azt követően előterjesztett észrevételében az indítványozó továbbra is állította a szavazatszámok helytelen megállapítását, emellett az egyezés

jogszabályba ütközésére is hivatkozott, mivel az kedvezőtlenebb feltételeket állapított meg az indítványozó – mint az egyezéshez hozzá nem járuló hitelező – részére, mint az egyezéshez hozzájáruló, ugyanazon biztosított hitelezői osztályba besorolt hitelezők esetében. Az elsőfokú bíróság a 7.Cspk.15-11-000010/34. szám alatt, 2012. március 29-én hozott, megfellebbezhető végzéssel az adós, valamint az egyezségi kötésben részt vevő hitelezők között 2012. február 29-én megkötött és a vagyonszelő által jegyzett egyezséget jóváhagyta és a csődeljárást befejezetté nyilvánította, továbbá kimondta, hogy az az egyezés megkötésében részt nem vevő, illetőleg az egyezéshez hozzá nem járuló hitelezőkre is kiterjed. A végzés indokolásának külön részében a bíróság megvizsgálta az indítványozó észrevételét és megállapította, hogy az alaptalan.

[3] Ez ellen a végzés ellen az indítványozó fellebbezést terjesztett elő, amelyben a sérelmezett határozat megváltoztatását és az egyezés jóváhagyásának elutasítását kérte. Továbbra is hivatkozott arra, hogy a csődegyezés az adott hitelezői osztályban kedvezőtlenebb feltételeket állapít meg az egyezéshez hozzá nem járuló hitelezőkre nézve. Állította, hogy a hátrányosabb feltételek megállapításának tilalma nem korlátozható az eljárás adósa általi kifizetésre, hanem annál általánosabb, így a biztosított kategóriába sorolt másik két bank hitelezői követeléseinek egyezés általi rendezését kedvezőbbnek tartja, mivel az egyezés nem veszi figyelembe, hogy azok kezességvállalással, illetve jelzálogjoggal (is) biztosítottak, így végső soron e biztosítékoknak köszönhetően a két utóbbi hitelező bank magasabb megtérüléshez jut.

[4] A fellebbezés folytán indult másodfokú eljárásban a Debreceni Ítéltábla Cspkf.IV.30.319/2012/2. számú jogerős végzésével az elsőfokú bíróság végzését helybenhagyta.

[5] Ezzel a végzéssel szemben nyújtott be alkotmányjogi panaszt az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-ára hivatkozással. Az indítványában tájékoztatta az Alkotmánybíróságot arról, hogy annak benyújtásával egyidejűleg a végzés ellen felülvizsgálati kérelmet is előterjesztett.

[6] 2. Az indítványozó szerint az Ítéltábla végzése – az Alaptörvény I. cikk (4) bekezdésére is tekintettel – sérti az Alaptörvény XV. cikk (1) és (2) bekezdéséből, továbbá a XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdéséből eredő jogait, és különösen az Alaptörvény 28. cikkét. A panasz lényegében megismétli az elsőfokú bírósági végzés ellen benyújtott fellebbezés tartalmát az érvei bővebb kifejtése mellett. Kiindulópontja az, hogy a végzés a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvénynek (a továbbiakban: Cstv.) a megtámadott végzés

meghozatalakor hatályos 20. § (2) bekezdése második fordulatában megállapított megkülönböztetés tilalmába ütközik, mely szerint az egyezség az egyezséghez hozzá nem járuló hitelezőkre vonatkozóan nem állapíthat meg kedvezőtlenebb feltételeket, mint amelyek az egyezséghez hozzájáruló hitelezőkre vonatkoznak az adott hitelezői osztályban. (Két hitelezői osztály van: az egyik a biztosított hitelezőké, akik a zálogjoggal, óvadékkal, biztosítéki célú vételi joggal vagy végrehajtási joggal rendelkező hitelezői követeléssel rendelkezőket tömörítik, a másik hitelezői osztályban olyan hitelezők vannak, akik nem rendelkeznek ilyen biztosítékokkal.) Az indítványozó érvelése szerint a vele együtt a biztosított osztályba tartozó másik hitelező bank (amely hozzájárult az egyezséghez) a szerződést biztosító mellékkötelezettség (kezeségvállalás) érvényesítésével magasabb megtérüléshez jut, a harmadik, ugyanebbe az osztályba tartozó és az egyezséghez hozzájáruló hitelező bank pedig azért kerül az indítványozóénál előnyösebb helyzetbe, mert a követelését jelzálog biztosítja, és az egyezség mindkét esetben ezeket a mellékköveteléseket figyelmen kívül hagyja. Hivatkozik az indítványozó arra is, hogy értelmezése szerint az egyezség adott esetben kedvezőbb fizetési határidőt állapít meg az adóst terhelő, ott meghatározott hitelezői kielégítés megfizetésére azon hitelezők esetében, amelyeknek az adóssal szembeni hitelezői igényét harmadik személy által vállalt kezeség (is) biztosítja. Továbbá sérelmezi azt is, hogy az egyezség nem tartalmaz újjászervezési programot [Cstv. 21. § (1) bekezdés *b*) pontja], valamint, hogy nem biztosítja megfelelően végrehajtásának az ellenőrzését. Végül az Abtv. 53. § (4) bekezdésére hivatkozással arra kérte az Alkotmánybíróságot, hogy eljárása befejezéséig függesse fel a támadott bírói döntés végrehajtását.

- [7] A felülvizsgálati eljárásban a Kúria által Gfv.VII.30. 282/2012/4. szám alatt, 2012. október 12-én meghozott végzését a Nyíregyházi Törvényszék megküldte az Alkotmánybírósághoz, érkezési dátuma 2012. november 19. A Kúria a felülvizsgálati kérelmet hivatalból elutasította, miután a felülvizsgálati kérelemben foglaltak alapján ismételt megvizsgálta a jogerős csődegyezséggel szemben a felülvizsgálati eljárás lefolytathatóságával kapcsolatban felmerült érveket, beleértve a csődegyezség gazdasági következményeit is.
- [8] 3. Az Abtv. 56. § (1) bekezdésében meghatározottak szerint az Alkotmánybíróságnak elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról kell döntenie. Ezért az Alkotmánybíróság először azt vizsgálta, hogy az indítvány megfelel-e az alkotmányjogi panasz előterjesztésére vonatkozó, törvényben meghatározott formai és tartalmi követelményeknek.

[9] Az Alkotmánybíróság rámutat, hogy az Abtv. 27. §-a értelmében alkotmányjogi panaszt csak az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés ellen lehet benyújtani, míg az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be.

[10] Az Abtv. 52. § (1) bekezdés *e*) pontja alapján az indítványnak tartalmaznia kell indokolást arra nézve, hogy a kifogásolt bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel.

[11] Az indítványozó véleménye szerint az adós elleni csődeljárásban – a bírói gyakorlatot követve – mind az első-, mind a másodfokú bíróság arra hivatkozva tagadta meg a csődegyezség érdemi, tartalmi vizsgálatát, hogy a Cstv. 21/A. § (3) bekezdésében foglalt jogszabályi rendelkezés szerint a bíróság vizsgálati hatásköre korlátozott, és – bár a csődegyezség bírói jóváhagyáshoz kötött – a bíróság csak azt vizsgálhatja, hogy a csődegyezség a Cstv. vonatkozó rendelkezéseinek megfelel-e. A támadott ítélet táblai végzés tehát az indítványozó értelmezése szerint azért alaptörvény-ellenes, mert az Ítélet tábla a bírói gyakorlatot követve, a Cstv. által korlátozott vizsgálati hatáskörére hivatkozással nem végezte el a csődegyezség érdemi, tartalmi vizsgálatát. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy jelen ügyben az Ítélet tábla elvégezte a Cstv. rendelkezései által előírt vizsgálatot, melynek eredményeként helytállóan foglalt állást, miszerint a jogszabály a csődeljárásban nem teszi lehetővé a hitelezői követelések megkülönböztetését abból a szempontból, hogy melyik követeléshez kapcsolódik biztosítékként kezeségvállalás. A kielégítési mértéket az adós, illetve a hitelezők viszonylatában kell vizsgálni, így nem lehet relevanciája annak, hogy más hitelezők kezeségvállalással is biztosították a követelésüket. A jelzáloggal biztosított követelések vonatkozásában pedig külön kitélt nem tartalmaz egyik hitelezőre sem a csődegyezség.

[12] Következésképpen az indítvány nem felel meg az Abtv. 29. §-a szerinti feltételeknek. Az indítványozó valódi célja az Ítélet tábla végzésének nem alkotmányossági szempontú, hanem ténykérdésekben való felülvizsgálata és megváltoztatása. Az indítványozó arra törekszik, hogy az Alkotmánybíróság az Ítélet tábla által jóváhagyott csődegyezséget mintegy harmadfokú bíróságként vizsgálja felül és az Ítélet tábla álláspontjától eltérően értékelje. Az Alkotmánybíróságnak az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d*) pontja, valamint az Abtv. 27. §-a alapján a bírói döntés kizárólag alkotmányossági szempontú felülvizsgálatára van jogköre, azt érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség esetén. A bírói döntés irányának, a bizonyítékok bírói mérlegelésének (annak, hogy a rendes bíróságok egy-egy tényt miként értékelték), valamint a bírósági eljárás teljes egészé-

nek ismételt felülbírálatára azonban nem rendelkezik hatáskörrel.

- [13] Jelen ügyben tehát a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség nem merült fel, ezért az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján, az Abtv. 29. §-ában foglaltakra, valamint az Abtv. 56. § (3) bekezdésére is figyelemmel az alkotmányjogi panasz befogadását visszautasította.

Budapest, 2012. december 17.

Dr. Holló András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/3407/2012.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3386/2012. (XII. 30.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panaszok tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t :

1. Az Alkotmánybíróság – az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 71. § (3) bekezdése alapján előterjesztett – a Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága mint felülvizsgálati bíróság Mfv.II.10.616/2011/4. számú ítélete ellen benyújtott, a közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény 18/B. § *ba*) pontja alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

2. Az Alkotmánybíróság – a Kecskeméti Városi Bírósághoz 2012. február 14-én benyújtott – a Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága mint felülvizsgálati bíróság Mfv.II.10.616/2011/4. számú ítélete ellen benyújtott, a közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény 18/B. § *ba*) pontja alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] Az indítványozó két alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz.

- [2] Az indítványozó mindkét alkotmányjogi panaszát a Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága mint felülvizsgálati bíróság Mfv.II.10.616/2011/4. számú ítéletével kapcsolatban nyújtotta be az Alkotmánybírósághoz.

- [3] 1. Az egyik alkotmányjogi panaszban a Kunsági Autóbuszvezetők Szabad Szakszervezetével együtt mint magánszemély indítványozó alkotmányjogi panaszt terjesztett elő az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 71. § (3) bekezdése alapján, a 2009-ben benyújtott 904/B/2009. számú utólagos normakontrollra irányuló indítvány (a továbbiakban: alapügy) megújításaként.

- [4] Az alapügyben a Kunsági Autóbuszvezetők Szabad Szakszervezete (a továbbiakban: Szakszervezet) 2009. augusztus 26-án utólagos normakontrollra irányuló indítványt terjesztett elő, amelyben a közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény (a továbbiakban: Kkt.) 18/B. § *ba*) pontja alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte az Alkotmány 70/A. §-ára, az Alkotmány 70/B. §-ára, továbbá annak 70/D. § (1) bekezdésére hivatkozással. (Az utólagos normakontroll eljárásban jelen ügy indítványozója mint a Szakszervezet elnöke, annak törvényes képviselőjében járt el.)

- [5] Az Alkotmánybíróság XX/165-1/2012. AB végzésében megállapította az utólagos normakontroll eljárás törvény erejénél történő megszűnését az Abtv. 71. § (1) bekezdése alapján. Egyben tájékoztatta az indítványozót, hogy az Abtv. 71. § (3) bekezdése alapján a megszünt eljárás indítványozója az abban felvetett tartalomnak megfelelő alkotmányossági aggályt tartalmazó indítványát – az Abtv. 26. §-ában foglalt feltételek fennállása esetén – alkotmányjogi panaszként 2012. március 31-ig az Alkotmánybíróság elé terjesztheti.

- [6] Az Alkotmánybíróság végzésére válaszul az ügyvéd a Szakszervezet, valamint jelen ügy indítványozója mint magánszemély képviselőjében eljárva 2012. február 10-én alkotmányjogi panaszt nyújtott be az Alkotmánybírósághoz (amely IV/2320/2012. ügyszámot kapott) a Legfelsőbb Bíróság mint másodfokú bíróság Mfv.II.10.616/2011/4. számú ítélete ellen. A becsatolt iratok alapján az alkotmányjogi panasszal támadott ítélettel eldöntött munkaügyi per felperese jelen ügy indítványozója mint magánszemély, alperese pedig egy Zrt., a per tárgya elmaradt munkabér követelés.

- [7] Az Alkotmánybíróság a IV/2320/2012. számú ügyben – többek között – megállapította, hogy az alkotmányjogi panaszban hivatkozott munkaügyi per felperese az indítványozó személy szerint volt, abban a szakszervezet peres félként nem szerepelt.

- [8] 2. A másik alkotmányjogi panaszt az indítványozó mint magánszemély saját munkaügyi perében az

- elsőfokú bírósághoz külön nyújtotta be (amely a IV/2320/2012. számú ügytől a másik kérelemmel együtt elkülönítésre került).
- [9] Az indítványozó mindkét – tartalmilag azonos – alkotmányjogi panaszában az Abtv. 26. §-ára, valamint az Abtv. 27. §-ára alapítottan kérte a Kkt. 18/B. § *ba*) pontja alkotmányellenességének megállapítását, és a Kúria Mfv.II.10.616/2011/4. számú (helyesen: a Legfelsőbb Bíróság mint felülvizsgálati bíróság) ítélete semmisségének kimondását, mert a Legfelsőbb Bíróság ítéletében alaptörvény-ellenes jogszabályt alkalmazott. Nézete szerint a támadott rendelkezés sérti az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésébe foglalt, a magán- és családi élet tisztelgetben tartásához való jogot, mivel a fordabeosztás következtében az autóbusszvezetőknek a napi munkaidőt bőven meghaladóan akár napi 18 órában is a munkahelyen kell tartózkodniuk; így felborul „a magánélet és a munka világa közötti egyensúly”. Sérülni vélte továbbá az Alaptörvény XVII. cikk (3) bekezdése szerinti, a munkavállaló egészségét, biztonságát és méltóságát tisztelgetben tartó munkafeltételekhez való jogát. Végül a támadott rendelkezés nézete szerint sérti még az Alaptörvény XX. cikkében rögzített, a testi és lelki egészséghez való jogot.
- [10] 3. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság az ügyrendjében meghatározottak szerinti tanácsban dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról; az 56. § (2) bekezdése értelmében pedig a befogadhatóságról döntené jogosult tanács mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt formai és tartalmi feltételeit, különösen a 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket.
- [11] Az alkotmányjogi panaszok az alábbiak szerint nem befogadhatók.
- [12] 4. Az Abtv. 71. § (1) bekezdése alapján 2011. december 31-én megszűnt utólagos absztrakt normakontroll eljárások indítványozója 2012. március 31-ig terjeszthette elő az Abtv. 71. § (3) bekezdése alapján az el nem bírált indítványban meghatározott jogszabállyal összefüggő és az abban felvetett tartalomnak megfelelő alkotmányossági aggályt tartalmazó indítványát.
- [13] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy jelen ügy indítványozója a 904/B/2009. számú utólagos normakontrollra irányuló eljárásban nem volt indítványozó, mert ott az alapügy indítványozója, a Szakszervezet törvényes képviselőjeként járt el. Ezért az Abtv. 71. § (3) bekezdése szerint az alkotmányjogi panasz megújítására nem volt jogosult.
- [14] Ezért az Alkotmánybíróság ezt az alkotmányjogi panaszt az Abtv. 64. § *b*) pontjára tekintettel visszautasította.
- [15] 5. Az indítványozó 2012. február 14-én az Kecskeméti Munkaügyi Bíróságnál alkotmányjogi panaszt terjesztett elő a Legfelsőbb Bíróság Mfv.II.10.616/2011/4. számú ítélete ellen, amelyet 2012. január 26-án vett kézhez; így az határidőben került benyújtásra.
- [16] Az indítványozó alkotmányjogi panaszát az Abtv. 26. §-ára, valamint a 27. §-ára is alapította. Mivel tartalma szerint az indítvány az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti eljárásra irányult, azt az Alkotmánybíróság tartalmának megfelelően vizsgálta.
- [17] Az alkotmányjogi panasz nem felel meg az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *a*) pontja szerinti követelményeknek. Az indítványozó nem állított a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet, és alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést sem vetett fel. Az indítványozó a munkavállaló egészségét, biztonságát és méltóságát tisztelgetben tartó munkafeltételekhez való jogot; az egészséghez való jog biztosításának állami kötelezettségét, továbbá az egészséghez való jog biztosításának állami kötelezettségeként a munkavédelem biztosítását nevesíti. Emellett a magán- és családi élethez való jogot jelöli meg. A felülvizsgálati eljárásban azt vitatta, hogy a 15 percet meghaladó ún. kiállási időt rendelkezésre állási időként, avagy munkaidőként kell-e elszámolni.
- [18] Az Alkotmánybíróságnak az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d*) pontja alapján a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kiküszöbölésére van hatásköre, azonban jelen esetben az ítélet érdeméről a fentiek szerint ilyen alaptörvény-ellenességet az indítvány nem állított.
- [19] Az Abtv. 56. § (3) bekezdése értelmében a befogadás visszautasítása esetén az Alkotmánybíróság rövidített indokolással ellátott végzést hoz, amelyben megjelöli a visszautasítás indokát.
- [20] Mindezeket figyelembe véve az Alkotmánybíróság megállapította, hogy ez az alkotmányjogi panasz sem felel meg az Abtv. 29. §-ában szabályozott befogadási feltételeknek, ezért azt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *a*) pontja alapján utasította vissza.

Budapest, 2012. december 17.

Dr. Holló András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/2877/2012.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3387/2012. (XII. 30.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta az alábbi

v é g z é s t :

Az Alkotmánybíróság a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Gfv.IX.30.412/2011/10. számú, és a Fővárosi Ítéltábla 13.Gf.40.615/2010/7. számú részítele alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A Budapest II. kerületi ingatlan-nyilvántartásba felvett, belterületi, több mint négy hektár alapterületű ingatlan (a továbbiakban: ingatlan) az ingatlan-nyilvántartás adatai szerint 2000. április 21-ig a Magyar Állam kizárólagos tulajdonát képezte, ma már több tulajdonosa van. Egy külkereskedelmi vállalat más külkereskedelmi vállalatokkal és szervezetekkel együtt a hetvenes évek végén elhatározta, hogy az ingatlanon közösen sportcentrumot létesítenek, ehhez a külkereskedelmi vállalat az egész ingatlanra vonatkozóan megszerezte a kezelői jogot, melyet a földhivatal az ingatlan-nyilvántartásba 1979-ben bejegyzett. A beruházás megvalósítása még folyamatban volt, amikor a külkereskedelmi vállalatok államigazgatási felügyelet alá kerültek, tulajdonosi irányításukat pedig az ÁVÜ vette át. A beruházásban résztvevő vállalatok és szervezetek 1991 júniusában az ingatlan üzemeltetésére és a kezelői jog megosztására vonatkozóan megállapodást kötöttek, formai és tartalmi hiányosságok miatt azonban a földhivatal a kezelői jogok bejegyzésre irányuló kérelmet elutasította.
- [2] 1991-ben az ÁVÜ megkezdte egyes állami vállalatok gazdasági társasággá történő átalakítását, míg mások jogutód nélküli megszüntetését, felszámolását. Az átalakított, és már részvénytársasági formában működő külkereskedelmi vállalat 1992-ben ismét kezdeményezte a beruházásban résztvevők kezelői-, illetve tulajdonjogának bejegyzését az ingatlan-nyilvántartásba, de – hiánypótlás elmulasztása miatt – a kérelmet a földhivatal ismét elutasította. A beruházásában érdekeltek 1994-ben újabb megállapodást kötöttek, tulajdonjoguk bejegyzése iránti kérelmüknek a földhivatal első-, és másodfokon is helyt adott, az ÁPV Rt. keresetére indult közigazgatási perben azonban a földhivatali határozatokat a bíróság hatályon kívül helyezte, az első fokon eljár

földhivatalt pedig új eljárás lefolytatására kötelezte. A bíróság álláspontja szerint a megállapodás nem volt alkalmas a tulajdonjog bejegyzésére, a beruházásban részt vett szervezetek tulajdonosi minősége csak perben tisztázható. A Legfelsőbb Bíróság felülvizsgálati eljárásban hozott ítéletével hatályában fenntartotta a jogerős határozatot. A földhivatal az új eljárást a felülvizsgálati eljárás befejezéséig felfüggesztette, majd a felfüggesztést a tulajdonjoggal kapcsolatos – jelenleg is folyamatban lévő – jogvita rendezéséig meghosszabbította.

- [3] Időközben – 1998 és 2008 között – az indítványozó kft. a beruházásban érdekelt állami vállalatoktól, az azokból átalakult gazdasági társaságoktól, illetve azok felszámolóitól adásvételi szerződéssel megvásárolta, vagy azok az indítványozóba apportálták a megállapodás alapján megszerzett, de az ingatlan-nyilvántartásba be nem jegyzett kezelői jogot. Mivel a földhivatali eljárást követő perben hozott határozat jogkövetkezményeként az indítványozó tulajdonjogának ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzésére sem kerülhetett sor, az indítványozó (az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló perben felperes) 2008 decemberében bírósághoz fordult. Előadása szerint az ingatlanra 1998. május 22. és 2008. május 15. napja között megkötött tizenhat szerződéssel megszerezte az ingatlan 4647/10000 tulajdoni hányadát (a továbbiakban: a perrel érintett ingatlanhányadok), ezért keresetében kérte az adásvételi szerződések érvényességének megállapítását, tulajdonjogának bejegyzése érdekében a földhivatal megkeresését, az alpereseknek tulajdonjoga ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzésének tűrésére kötelezését. A per első rendű alperese a perrel érintett ingatlanhányadok ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett tulajdonosa, a Magyar Állam.
- [4] A perben első fokon eljáró Fővárosi Bíróság 7.G.41.906/2008/71. számú részítelel megállapította, hogy a felperes a keresettel érintett ingatlanhányadok tulajdonjogát adásvétel, illetve apportálás jogcímén a szerződő felek közbenső tulajdon-szerzése mellett megszerezte. A Fővárosi Ítéltábla az I. rendű alperes Magyar Állam fellebbezése folytán hozott 13.G.40.615/2010/7. számú részítelel az elsőfokú bíróság részítelelét megváltoztatta, és a felperes keresetét a részítelellettel elbírált részben elutasította. A jogerős részítelellet ellen az indítványozó nyújtott be felülvizsgálati kérelmet. A Kúria mint felülvizsgálati bíróság Gfv.IX.30.412/2011/10. számú részítelelletével két ingatlanhányad vonatkozásában a másodfokú részítelellet hatályon kívül helyezte és az ezekre vonatkozó elsőfokú részítelelletet helybenhagyta, ezt meghaladóan a jogerős részítelellet hatályában fenntartotta.
- [5] 2. Az indítvány a másodfokú bíróság, illetve a Kúria részítelelletének megsemmisítésére irányul. Az indítvá-

nyozó az Abtv. 27. §-ára alapított alkotmányjogi panaszában egyetlen lényeges eljárás jogsértésre vezeti vissza alkotmányos jogsérelmeit: állítása szerint a Fővárosi Ítéltábla és a Kúria alaptörvény-ellenesen értékelték a bizonyítékokat. Kifejtette, hogy a bizonyítékok nem megfelelő értékelése a tisztességes eljáráshoz [Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdés, XXVIII. cikk (1) bekezdés], a törvény előtti egyenlőséghez [XV. cikk (1) bekezdés], illetve tulajdonhoz [XIII. cikk (1)–(2) bekezdés] való jogának sérelmével járt. Kifogásolta, hogy a perorvoslati szakaszban eljáró bíróságok a bizonyítékok értékelése és mérlegelése során megsértették a jogállamiság elvét (I. cikk), valamint a teleologikus és az Alaptörvénnyel összhangban álló jogértelmezés kötelezettségét (28. cikk).

- [6] Az indítványozó a Kúria részítéletével összefüggésben részletezte a bizonyítékok értékelésére vonatkozó kifogásait. Kiemelte, hogy a bíróság azzal, hogy a tulajdonjogának bizonyítására elfogadható okiratok körét a bejegyzési (bekebelezési) engedélyre korlátozta, a szabad bizonyítás elvéhez képest „alaptörvény-ellenesen leszűkítette” az érdemi döntés alapjául szolgáló bizonyítékok körét. Álláspontja szerint a bíróság tévesen telepítette a felekre a bizonyítási kötelezettséget, ennek következményeként pedig tévesen alkalmazta a bizonyítási teher szabályait is. Állítása szerint azzal, hogy az I. rendű alperest nem kötelezte bizonyításra a bíróság, sérült a törvény előtti egyenlőséghez való joga is.
- [7] Tulajdonhoz való jogának sérelmével összefüggésben az indítványozó azt hangsúlyozta, hogy tulajdonjogának a közbenső megszerzés feltüntetésével az ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzésre vonatkozó igénye alkotmányos tulajdonvédelmet azért élvez, mert a tulajdon megszerzésére kétségtelen jogcímet szerzett, ezt a tényt pedig az eljáró bíróságoknak észlelniük kellett volna.
- [8] Az indítványozó állítása szerint a perorvoslatok elbírálása során eljáró bíróságok a jogalkotó által alkotott alkotmányos szabályokat nem, vagy nem megfelelően, illetve alaptörvény-ellenesen alkalmazták, jogértelmezésük nem felelt meg az alkotmányos követelményeknek, ez a jogbiztonsághoz való jogának sérelmét is eredményezte. Alapjogi sérelme okaként az indítványozó arra is hivatkozott, hogy a Kúria nem tett eleget az egységes jogalkalmazási gyakorlat megteremtésére vonatkozó alkotmányos kötelezettségének.
- [9] Az indítványozó szerint a „panasz főtárgya úgy fogalható össze, hogy mi szükséges egy polgári perben a tulajdonszerzés bizonyításához”, ez pedig alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés. Állítása szerint az Alkotmánybíróság kedvező döntése alkalmas lenne az alapjogi sérelem teljes körű orvos-

lására, a bizonyítékok megfelelő mérlegelése esetén megállapítható lenne tulajdonszerzése.

- [10] 3. Az Abtv. 56. §-a alapján az Alkotmánybíróság tanácsban eljárva dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról, ennek során mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket.
- [11] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel az Abtv. 51–52. §-ában foglalt formai feltételeknek. Az Abtv. 27. §-ára figyelemmel az indítványozó érintettnak tekinthető, aki jogorvoslati jogát kimerítette, az általa támadott bírói döntések felülvizsgálatát az Alkotmánybíróság még nem végezte el. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az alkotmányjogi panasz az Abtv. 29. §-ában meghatározott feltételeknek azonban nem felel meg. Az Abtv. 29. §-a alapján az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadhat be. Az indítványnak azt a részét, amely a jogsérelmet a bírói jogértelmezésből, illetve a jogbiztonság sérelméből vezette le, az Alkotmánybíróság tartalmilag nem vizsgálta, mert az Alaptörvény 28. cikke a jogértelmezésre vonatkozó olyan követelmény, melynek címzettjei a bíróságok, illetve nem alapjog a jogbiztonság elve sem. Ez utóbbira vonatkozóan az Alkotmánybíróság az Alaptörvény hatályba lépése után is fenntartotta korábbi értelmezését [3268/2012. (X. 4.) AB végzés], így a jogállamiság, jogbiztonság sérelmére alkotmányjogi panaszt alapítani csak kivételesen, visszaható hatályú jogalkalmazás, vagy a felkészülési idő hiánya miatt lehet, bírói döntés elleni panasz esetén erről nincs szó. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az Alaptörvény XXIV. cikke a bíróságokon kívüli egyéb hatósági eljárásokra vonatkozóan fogalmazza meg a tisztességes eljáráshoz való jogot, ez az értelmezés következik a rendelkezéshez fűzött indokolásból, illetve a XXVIII. cikk (1) bekezdésének tartalmából, amely kifejezetten és kizárólag a bíróságokra vonatkozóan rendelkezik a tisztességes eljárás követelményéről. Mivel az alkotmányjogi panasz alapja vagyoni jogi perben hozott érdemi határozat, ezért az indítványozónak a XXIV. cikk (1) bekezdésében meghatározott alapjoga nem sérülhetett.
- [12] Az Alaptörvény 24. cikke szerint az Alkotmánybíróság az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve, alkotmányjogi panasz alapján a bírói döntésnek az Alaptörvénnyel való összhangját vizsgálhatja felül.
- [13] Az indítványozó tényként kezeli, hogy a perrel érintett ingatlanhánnyadoknak ő a tulajdonosa, ezért azt

állítja, hogy keresetének – két ingatlanhányadra vonatkozó kivétellel történő – elutasítása a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség következménye. Az indítványozó a tisztességes eljáráshoz, a törvény előtti egyenlőséghez, illetve tulajdonhoz való jogának sérelmét is az érdemi döntésre kiható, a bizonyítási eljárással összefüggően állított eljárási szabálysértésre vezeti vissza, előadása szerint a bizonyítékok nem megfelelő értékelése, a bizonyítási teher téves telepítése, a „fegyverek egyenlőségének” hiánya miatt sérültek alapjogai.

[14] Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény hatályba lépését követően hozott határozatában úgy foglalt állást, hogy az előző Alkotmányon alapuló alkotmánybírói döntésekben kifejtett elvi jelentőségű megállapítások értelemszerűen irányadók az Alaptörvényt értelmező alkotmánybírói döntésekben is, ha az Alkotmány és az Alaptörvény megfelelő szabályai összevetésének az az eredménye, hogy az alkotmányjogi szabályozás változatlan, vagy jelentős mértékben hasonló [22/2012. (V. 11.) AB határozat].

[15] A tisztességes eljárásra vonatkozóan az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételével lehet csupán megítélni. A tisztességes eljárás követelménye magában foglalja a bírósággal és az eljárással szemben megkövetelt tulajdonságokat, és egyben biztosítja az Alkotmány 57. §-ában meghatározott valamennyi eljárási garancia teljesedését [6/1998. (III. 11.) AB határozat, ABH 1998, 91, 95.]. Az eljárás tisztessége az eljárás törvényes kereteit, az eljárási jogok érvényesülését biztosítja. Az Alkotmány az anyagi igazság érvényre juttatásához szükséges – és az esetek többségében alkalmas – eljárásra ad jogot, de nem biztosít alanyi jogot az anyagi igazság érvényesülésére [9/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 59, 65.]. Az indítványozó nem állította, hogy a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvénynek a bizonyítási eljárásra vonatkozó szabályai nem érvényesültek. Nem hivatkozott arra, hogy akadályoztatva lett volna például abban, hogy tényelőadást tegyen, a rendelkezésére álló bizonyítékokat a bíróság rendelkezésére bocsássa, bizonyítást indítványozzon, az ellenfél kérelmeit és nyilatkozatait megismerhesse, azokra nyilatkozhasson, illetve a tárgyalásokon részt vegyen, az iratokba betekinthessen. Azt sem állította az indítványozó, hogy a bíróság nem tett eleget a bizonyítási eljárással kapcsolatos, így többek között tájékoztatási, a bizonyítékok értékelésre vonatkozó, vagy indokolási kötelezettségeinek. Az indítványozó nem a bizonyítási eljárás törvényes kereteinek meg nem tartását, az eljárási jogok érvényesülésének akadályozását, hanem a bíróságnak a bizonyítási eljárással összefüggő egyes tevékenységeinek

tartalmát, és ennek eredményét, a keresetét elutasító ítéletet sérelmezte. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a perben érvényesültek mindazon eljárási követelmények, amelyek a bizonyítási eljárás során az eljárás tisztességét voltak hivatva biztosítani. Hangsúlyozza az Alkotmánybíróság, hogy feladata az Alaptörvényben biztosított jogok védelme, és nincs hatásköre a rendes bíróságok jogalkalmazásának felülbírálatára, így a bizonyítékok felülmérlegelésére, a tényállás megállapítására vagy a jogvitát lezáró határozat tartalmi kritikájára.

[16] Az Alkotmánybíróság értelmezése szerint az alkotmányos tulajdonvédelem a meglévő tulajdonra vonatkozik, a tulajdonhoz való jog nem biztosít jogot a tulajdonszerzésre [35/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994, 201.]. Alapjogi védelem illeti meg az Alkotmánybíróság szerint azt is, akinek a tulajdonszerzéshez kétségtelen jogcíme van [37/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994, 246.], a jogcím akkor kétségtelen, ha az egyértelmű (893/B/1994. AB határozat, ABH 1996, 500.) Az indítványozó állítása szerint a perrel érintett ingatlanhányadok tulajdonjogára kétségtelen jogcímet szerzett, ezért sérti tulajdonhoz való jogát a keresetét elutasító részítélet. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló per tárgya azonban éppen a felperes tulajdonjogának megállapítása volt, ebben a jogvitában helyezkedett a bíróság az indítványozóval ellentétes jogi álláspontra, így az indítványozó kétségtelen jogcíme a tulajdonszerzéshez nem állítható, a bíróság döntésének jogszerűségét pedig az Alkotmánybíróság ebben a körben sem vizsgálhatja.

[17] A fentiek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet, vagy alapvető alkotmányjogi kérdést az indítványozó állítása ellenére nem vet fel, így az a befogadás Abtv. 29. §-ában meghatározott feltételeinek nem felel meg, ezért az alkotmányjogi panaszt az Abtv. 50. §-a alapján tanácsban eljárva – figyelemmel az Abtv. 56. § (3) bekezdésére – az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2012. december 21.

Dr. Bihari Mihály s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k., *Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,*
előadó alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Lévy Miklós s. k., *Dr. Szalay Péter s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Alkotmánybírói ügyszám: IV/3288/2012.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3388/2012. (XII. 30.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kecskeméti Törvényszék 14.K.20.891/2012/7. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz. Az indítvány arra irányult, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a Kecskeméti Törvényszék 14.K.20.891/2012/7. számú ítélete alaptörvény-ellenességét, és semmisítse meg azt.
- [2] 2. Az alkotmányjogi panasz megindításának alapjául szolgáló ügynek az előzménye az volt, hogy az indítványozó és volt élettársa között közös tulajdon megszüntetése iránt per volt folyamatban. Ebben a perben a bíróság a felek lakásán fennálló közös tulajdont akként szüntette meg, hogy a lakásnak az indítványozó tulajdonában álló részét az indítványozó élettársának tulajdonába adta, az élettárs által fizetendő megváltási ár kifizetése ellenében. Az élettárs – tekintettel arra, hogy a teljesítéssel neki kellett elől járnia – a bírósági ítéletben foglalt kötelezettségének eleget is tett, a megváltási árat az indítványozónak átutalta, és ennek tényét okirattal igazolta, melynek következtében a földhivatal – az ítéleti rendelkezésnek megfelelően – az indítványozó tulajdoni illetőségét az élettárs javára bejegyezte, emellett az indítványozó tulajdonjogát törölte. Az ingatlanon fennálló banki jelzáloghitelt ezt követően a volt élettárs végtörlesztette, a jelzálogkötelelem ezért megszűnt. Az indítványozó azonban arra hivatkozva, hogy a megváltási ár átutalásakor a jelzáloghitel-kötelemből nem volt kiengedve (a végtörlesztésről és a kötelelem megszűnéséről nem tudott), az átutalt összeget nem vette kézhez, azt a volt élettársának visszautalta.
- [3] Ennek megfelelően a tulajdonjoga törléséről rendelkező földhivatali határozatot bíróság előtt támadta meg arra hivatkozva, hogy a tulajdonjogát a megváltási ár megfizetése nélkül törölte a földhivatal, valamint, hogy ő a tulajdonjoga törlésére engedélyt

nem adott. A Kecskeméti Törvényszék a földhivatali határozat ellen benyújtott keresetet elutasította. Döntését azzal indokolta, hogy a tulajdonjog átvezetésére jogerős bírósági határozat alapján került sor, a teljesítést pedig az alperes okirattal igazolta. Tekintettel arra, hogy az ítéletben foglalt feltételek teljesültek, a jogszabályok pedig további mérlegelési jogkört nem adtak az ingatlanügyi hatóság számára, azért a határozatot a bíróság jogszerűnek minősítette. Utalt arra, hogy a felperes által hivatkozott 1/2008. PK. vélemény szerinti bejegyzési (törlési) engedélyre jelen ügyben azért nem volt szükség, mert a vélemény szerint az csak egyidejű teljesítés esetén szükséges, a jelen ügyben azonban a teljesítéssel a volt élettárs volt köteles elől járnia.

- [4] Az indítványozó szerint a támadott bírósági határozat sérti az Alaptörvény I. cikkét (alapvető jogok védelme), valamint a tulajdonhoz való joggal [Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdés] is ellentétes.
- [5] 3. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az alkotmányjogi panasz az alábbiak miatt nem fogadható be. Az Abtv. 29. §-a alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. Jelen ítéletben ilyen, az ügyet érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség nincs, illetve alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést az indítvány nem vet fel.
- [6] Az indítványozó alkotmányjogi panasa lényegében a kifogásolt ítélet felülbírálatára, és annak a bizonyítéknak az újbóli mérlegelésére irányul, hogy ő a teljesítést nem fogadta el. Az indítványozó arra törekszik, hogy az egyes törvények által részére biztosított alanyi jogainak vélt sérelmét alapjogsérelemként értékelje az Alkotmánybíróság, és ekként a Törvényszék által eldöntött ténykérdéseket jelen esetben mintegy másodfokú bírósággként vizsgálja felül és a megyei bíróság álláspontjától eltérően értékelje. Az Alkotmánybíróságnak az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés c) és d) pontja, valamint a 27. §-a alapján az ítéleteknek kizárólag az alkotmányossági szempontú felülvizsgálatára van jogköre, a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség esetén. A bírói döntés irányának, a bizonyítékok bírói mérlegelésének (annak, hogy a rendes bíróságok egy-egy tényt miként értékelték), valamint a bírósági eljárás teljes egészének ismételt felülbírálatára azonban nem rendelkezik hatáskörrel. Önmagában az, hogy a Törvényszék a kereseti kérelmét elutasította, nem eredményezi az indítványozó alanyi jogainak vélt sérelme egyáltalán nem eredményez *alapjogi* sérelmet, különös tekintettel arra, amire a Törvényszék is rámutatott a támadott ítéletében, miszerint a földhivataloknak semmilyen törvényi kötelezettségük nem volt a kérelem előter-

- lius 3-án került sor, a panaszt az elsőfokú bíróságnál augusztus 30-án – tehát az Abtv. 30. § (1) bekezdésében írt 60 napos határidőn belül – terjesztették elő. Az indítványozó szabályszerűen meghatalmazott jogi képviselő útján jár el [Abtv. 51. § (2)–(3) bekezdés]. A kérelem az Abtv. 52. § (1) bekezdés a)–f) pontjaiban foglalt feltételeket teljesíti.
- [6] Megjegyzi az Alkotmánybíróság: a jogi képviselő útján eljáró indítványozó alapjogi sérelemként a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét jelölte meg, ugyanakkor a bírósági eljárás tisztességtelenségére hivatkozva – tévedésből – nem az ezt biztosító alaptörvényi rendelkezésre [XXVIII. cikk (1) bekezdés], hanem a XXIV. cikk (1) bekezdésére hivatkozott. Ez utóbbi a tisztességes hatósági eljáráshoz való jogot rögzíti. Mivel az ügyben semmilyen hatósági eljárás nem folyt, s az indokolásból egyértelmű, hogy a kérelmező a bírósági eljárás (és döntés) vélt tisztességtelenségére alapítja a panaszt, az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy a kérelem a téves alaptörvényi hivatkozás ellenére a határozottság követelményének eleget tesz.
- [7] 3. Az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság tanácsa mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket.
- [8] Az Abtv. 27. §-a szerinti egyedi ügyben való érintettség megállapítható: az indítványozó a peres eljárás alperese volt. A támadott kúriai ítélet az ügy érdemében hozott, az eljárást befejező ítélet, amely ellen további jogorvoslat nem állt rendelkezésre, ezért az Abtv. 27. § b) pontjának is eleget tesz a panasz.
- [9] Az Abtv. 29. §-ában foglalt feltétellel kapcsolatban az Alkotmánybíróság a következőket állapította meg.
- [10] A panasz az ügyben hozott bírósági döntés(ek) tartalmi, nem alkotmányossági jellegű kritikája. A fő kérdés ugyanis az, hogy a vizsgált esetben az indítványozó mint harmadik személy javára szóló szerződésről van-e szó (ez az indítványozó álláspontja), vagy a törvényes képviselő által az indítványozó nevében kötött megállapodásról (ez a bíróságnak – egyébként az EBH2009.1951 számú ügyben hozott ítélettel összhangban álló – álláspontja). Ennek megítélése egyértelműen jogalkalmazási és nem alkotmányossági kérdés. Különösen nem az indítványozó által felhívott tisztességes eljáráshoz való jog (illetve az Alaptörvénynek az ezzel összefüggésben hivatkozott, a bírói jogértelmezésre vonatkozó egyes követelményeket rögzítő – alapjognak nem minősülő – 28. cikke) szempontjából.
- [11] Több korábbi alkotmánybírósági döntés rámutatott már arra, hogy az eljárás tisztessége olyan minőség, amely az eljárás egészének figyelembevételével ítélnél meg [pl. 14/2002. (III. 20.) AB határozat, ABH 2002, 101, 108.; 15/2002. (III. 29.) AB határozat, ABH 2002, 116, 118–120.; 35/2002. (VII. 19.) AB határozat, ABH 2002, 199, 211.; 14/2004. (V. 7.) AB határozat, ABH 2004, 241, 256.]. Az indítványozó nem hozott fel olyan érveket, melyek kifejezetten a bírósági eljárás tisztességességével kapcsolatos kételyeket vetnének fel. Bizonyítékait, érveit, jogi álláspontját a bírósági eljárásban előterjesztette, azokat az ítélkező fórumok nem vitatottan meg is vizsgálták. Önmagában az, hogy a rendelkezésre álló bizonyítékokat a bíróságok az indítványozótól eltérő módon értékelték, azokból nem az indítványozó által helyesnek vélt következtetést vonták le, s ezért ő peresztes lett, az eljárást még nem teszi tisztességtelenné. Amint arra a 148/D/2011. AB határozat is rámutatott, „[a]z, hogy az indítványozó a konkrét ügyében – a jogorvoslat ellenére – peresztes lett, azaz a jogerős határozatot hozó bíróság nem osztotta [jogi] álláspontját egy konkrét kérdésben, nem teszi az eljárást tisztességtelenné, emiatt nem válik az eljárás és a döntés önkényessé sem [...]” (ABH 2011, 2347, 2352.). Az Alkotmánybíróság jelen ügyben is hangsúlyozza: „Sem a jogállamiság elvont elve, sem a tisztességes eljárás alapjoga [...] nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet felletti »szuperbíróság« szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el.” {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]}
- [12] Mivel az indítvány nem jelölt meg olyan alaptörvény-ellenességet, melyet alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként lehetne értékelni, illetve amely felvetné a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség gyanúját, az alkotmányjogi panasz nem felel meg az Abtv. 29. §-ában írt feltételnek, s ezért nem befogadható. Az Alkotmánybíróság ezért a kérelmet – az Abtv. 47. §-a és 56. § (2)–(3) bekezdései, valamint az Ügyrend 5. §-a alapján eljárva – az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2012. december 21.

Dr. Bihari Mihály s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k., Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró előadó alkotmánybíró

Dr. Lévy Miklós s. k., Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/3370/2012.

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3390/2012. (XII. 30.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Törvényszék 41.Pf.637.198/2011/5. számú végzése ellen benyújtott alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó alkotmányjogi panasz 2012. június 4-én érkezett az Alkotmánybírósághoz.
- [2] Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló pertörténet szerint az indítványozó mint 240. rendű felperes kártérítés tárgyában terjesztett elő keresetet a Pesti Központi Kerületi Bíróság előtt. Az első fokon eljáró bíróság – megismételt eljárásában – megállapította az alperes önkormányzatnak a felpereseknek okozott kárért való felelősségét. Ezt az első fokon hozott ítéletet helyezte hatályon kívül és kötelezte új eljárásra a Pesti Központi Kerületi Bíróságot az alkotmányjogi panasszal támadott Fővárosi Törvényszék 41.Pf.637.198/2011/5. számú végzése.
- [3] Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt terjesztett elő a Pesti Központi Kerületi Bíróságon, kérve a Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság 41.Pf.637.198/2011/5. számú végzésének felülvizsgálatát és megsemmisítését.
- [4] Az Alkotmánybíróság főtítkára 2012. július 27-én kelt levelében hiánypótlásra hívta fel az indítványozó jogi képviselőjét, melyben felhívta a figyelmet arra, hogy az indítványban nem került kellő kifejtésre az, hogy a támadott végzés miért és mennyiben sérti az ügyfele megjelölt, Alaptörvényben biztosított jogait és az indítványhoz nem került csatolásra az alkotmánybírósági eljárásra vonatkozó ügyvédi meghatalmazás sem. Tájékoztatta továbbá az Alkotmánybíróság főtítkára a jogi képviselőt arról, hogy amennyiben továbbra is kéri az Alkotmánybíróság eljárását, a jelzett hiányosságokat 30 napon belül pótolhatja, illetve kiegészítheti indítványát.
- [5] Az indítványozó hiánypótlása 2012. augusztus 10-én érkezett meg az Alkotmánybírósághoz.
- [6] 2. Az Abtv. 56. § (1) bekezdésében meghatározottak szerint az Alkotmánybíróságnak elsődlegesen

az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról kell döntenie. Ezért az Alkotmánybíróság először azt vizsgálta, hogy az indítvány megfelel-e az alkotmányjogi panasz előterjesztésére vonatkozó, törvényben és az Alkotmánybíróság Ügyrendjében meghatározott formai és tartalmi követelményeknek.

- [7] Az Alkotmánybíróság rámutat, hogy az Abtv. 27. §-a értelmében bírói döntéssel szemben alkotmányjogi panaszt csak akkor lehet benyújtani, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. E feltételnek a jelen kérelem nem tesz eleget: a Fővárosi Törvényszék támadott végzése egy kártérítés iránt indított perben első fokon meghozott ítéletet hatályon kívül helyező, és az első fokon eljáró bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasító döntés. A Fővárosi Törvényszéknek az ügyben hozott végzése tehát nem minősül érdeminek, és az az eljárást befejező egyéb döntésnek sem tekinthető. Az alkotmányjogi panasz benyújtásának a lehetősége csak a megismételt eljárásban – az ügy érdemét érintően – hozott jogerős döntés ellen nyílik majd meg.
- [8] Az alkotmányjogi panasz elbírálása során az Abtv. 47. § (1) bekezdése, 50. §-a és az Ügyrend 5. § (1)–(2) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság tanácsa járt el. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (3) bekezdése alapján a befogadás visszautasítása esetén tanácsban eljárva rövidített indokolással el látott végzést hoz.
- [9] A fentiekre figyelemmel az Alkotmánybíróság tanácsban eljárva az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján megállapítja, hogy az indítvány nem felel meg az Abtv. 27. §-ában szabályozott befogadási feltételeknek, ezért az alkotmányjogi panaszt az Abtv. 64. § d) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2012. december 21.

Dr. Bihari Mihály s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k., Dr. Lenkócs Barnabás s. k.,
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Lévy Miklós s. k., Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/3019/2012.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3391/2012. (XII. 30.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t :

Az Alkotmánybíróság a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Gfv.30.352/2011/4. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt terjesztett az Alkotmánybíróság elé.
- [2] 1. Az indítvány arra irányult, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Gfv.30.352/2011/4. számú ítéletének alaptörvény-ellenességét.
- [3] a) Az indítványozó – az alperes felperese – az alperessel szemben az alperes ingatlanába beépített és tulajdonjog fenntartással terhelt dolgok ellenértékének megfelelő összeg megfizetését kérte az alperesrel, majd később ugyanezt az összeget kártérítésként kérte megítélni. Az alperes jogelődje építési szerződést kötött egy vállalkozóval. A szerződésbe az alperes fenntartotta magának a jogot, hogy ha a vállalkozó a munka elvégzéséhez alvállalkozót vesz igénybe, akkor az alvállalkozó vállalkozási díját az általa elvégzett tevékenységért közvetlenül maga elégitse ki a vállalkozó díjának a terhére. A vállalkozó az alperes tudtával és beleegyezésével alvállalkozói szerződést kötött az indítványozóval villamos kivitelezési munkákra. Az alvállalkozói szerződésben kikötötték, hogy az alvállalkozó számlájának kiegyenlítéséig a leszállított és beépített anyagok és berendezések az alvállalkozó tulajdonát képezik. Az indítványozó a szerződést teljesítette.
- [4] Az indítványozó 2004. április 20-án kelt levelében közölte az alperessel, hogy a vállalkozó felé benyújtott számlái – egy kivételével – kiegyenlítésnek maradtak, ezért kérte, hogy számláit az alperes közvetlenül egyenlítse ki. Az APEH megyei igazgatósága az alperes által 2004. május 4-én átvett levelében közölte, hogy a vállalkozónak az adóhatósággal szemben nagy összegű adótartozása halmo-

zódott fel, egyúttal a vállalkozónak az alperessel szemben fennálló követelését lefoglalta. Az alperes 2004. május 28-án az APEH részére a fizetést a követelés teljes összegében teljesítette. Az alperes 2004. június 1-jei levelében tájékoztatta az indítványozót a követelés lefoglalásáról. 2004. október 26-án a vállalkozó felszámolását elrendelték. Az indítványozó 2005. március 1-jén kelt levelében felszólította az alperest az alvállalkozói szerződés teljesítése során beépített eszközök pénzbeli ellenértékének megfizetésére. Ez nem történt meg, ezért az indítványozó 2006. október 18-án keresetet terjesztett elő az alperessel szemben, majd 2008. február 17-én, bírósági meghagyás alapján az alperes bankszámlájáról a keresettel követelt összeget azonnali beszédési megbízással leemelte.

- [5] b) A 2007. március 20-i első tárgyaláson az alperes szabályszerű idézés ellenére nem jelent meg, nem képviseltette magát. Ezért a bíró az indítványozó kérelmére, a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 136. § (2) bekezdése alapján, az alperes mulasztására tekintettel bírósági meghagyást bocsátott ki a keresettel érvényesíteni kívánt összeg tekintetében. Az alperes ellentmondással élt a bírósági meghagyással szemben, ebben érdemi védekezést is előterjesztett. Az indítványozó az alperes érdemi védekezésére az észrevételeit előterjesztette. A bíróság 2007. szeptember 4-ére tűzött ki tárgyalást, amelyen az alperes képviselője nem jelent meg. A bíróság tájékoztatta az indítványozót, hogy az észrevételeit tartalmazó előkészítő iratot az idő rövidsége miatt nem tudta az alperesnek megküldeni. A bíróság a tárgyalást elhalasztotta. Az alperes még aznap telefonon bejelentette, hogy forgalmi okok miatt mulasztotta el a tárgyalást. Igazolási kérelmet nem terjesztett elő. Az indítványozó 2007. november 13-án a Pp. 136/A. § (4) bekezdésére tekintettel kérte a kibocsátott bírósági meghagyás hatályban való fenntartását. A bíróság a beadványt a Pp. 114. §-a szerinti, az eljárás szabálytalansága iránti kifogásként bírálta el, és 2007. december 4-én a bírósági meghagyást hatályban fenntartotta. Az alperes ezen a tárgyaláson arra hivatkozott, hogy a megelőző tárgyalást forgalmi okok miatt mulasztotta el.
- [6] Az alperes 2007. december 11-én írásban igazolási kérelmet terjesztett elő. A bíróság az alperes 2007. december 4-én tett szóbeli nyilatkozatát a Pp. 3. § (2) bekezdése alapján igazolási kérelemnek tekintette, így megállapította, hogy az igazolási kérelem a Pp. 107. § (1) bekezdése szerinti 3 hónapos határidőre tekintettel nem volt elkészítve. A bíróság elfogadta az alperes azon érvelését, hogy bár a mulasztásról 2007. szeptember 4-én ténylegesen tudomást szerzett, de bírói határozatban megnyilvánuló joghátrány csak 2007. december 4-én érte, ezért – a Pp. 107. § (1) bekezdésének megfelelő értelmezésére és a Pp. 109. § (3) bekezdésére tekintettel – a

- Pp. 107. § (1) bekezdése szerinti 15 napos határidőhöz képest sem elkésztett az igazolási kérelem. Mindezekre tekintettel a bíróság 2008. január 31-i végzésében az igazolási kérelemnek helyt adott és a 2007. december 4-i folytatólagos tárgyalás megismétlését rendelte el.
- [7] A bíróság a megismételt tárgyaláson, 2008. május 20-án hozott végzésével a 2007. december 4-i, a korábbi bírósági meghagyást hatályában fenntartó bírósági meghagyást hatályon kívül helyezte. 2008. október 13-án született meg az elsőfokú ítélet, amely az indítványozó keresetét elutasította, és kötelezte az inkasszóval beszedett összeg, ennek kamatai, valamint az illeték és a perköltség megfizetésére.
- [8] A másodfokú bíróság 2009. szeptember 24-ei végzésében az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezte, az elsőfokú bíróságot a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasította. Az indítványozó egyrészt az igazolási kérelemnek helyt adó végzéssel, másrészt az elsőfokú bíróság ítéletével szemben nyújtott be fellebbezést, és kérte a korábbi bírósági meghagyás hatályban fenntartását. A másodfokú bíróság megállapította, hogy az elsőfokú bíróság eljárása során lényeges eljárási szabálysértés történt. „A másodfokú bíróság álláspontja szerint az elsőfokú bíróságnak [az a 2007. december 4-én hozott rendelkezése, mellyel a bírósági meghagyást hatályában fenntartotta] jogszabálysértéssel született meg, hiszen az elmulasztott határnapon a mulasztás következményeit az elsőfokú bíróság nem alkalmazta, hanem a per érdemi tárgyalásába bocsátkozott, figyelemmel az alperes érdemi védekezésére.”
- [9] Az elsőfokú bíróság 2010. szeptember 24-én hozott ismét ítéletet, melyben az indítványozó keresetét elutasította, alperes viszontkeresetének helyt adott. Megállapította, hogy az alperes magatartása nem volt jogellenes, ezért nem áll fenn kártérítési kötelezettsége.
- [10] A másodfokú bíróság 2011. június 16-án hozott ítéletében az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, megállapította az alperes kártérítési felelősségét a beépített anyagok és berendezések értéke erejéig, az alperes viszontkeresetét pedig elutasította. A bíróság az alperes magatartását két szempontból is a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 4. § (1) bekezdése szerinti általános együttműködési kötelezettség olyan megszegésének értékelte, amelynek következtében az indítványozónak kára keletkezett, és amely megalapozza az alperesnek a Ptk. 339. (1) bekezdése szerinti kártérítési kötelezettségét. Egyrészt az alperes azzal sértette meg az együttműködési kötelezettségét, hogy bár tudott arról, hogy a vállalkozó az indítványozó kifizetésével késedelembe esett, és a beépített eszközökre az indítványozó a tulajdonjogát fenntartotta, mégsem egyenlítette ki közvetlenül – a vállalkozó díjának terhére – az indítványozó számláját, bár azt szerződés alapján megtehetette volna. Másrészt az alperes nem megfelelő időben és módon tett eleget a tájékoztatási kötelezettségének: az indítványozóval késedelmesen közölte a vállalkozói számla APEH-általi foglalásának tényét, emellett az APEH felé sem kielégítő módon jelezte a lefoglalt összeget érintő egyéb követeléseket.
- [11] Az alperes a másodfokú ítélettel szemben felülvizsgálati kérelemmel fordult a Kúriához. A Kúria 2012. február 21-i ítéletével a másodfokú ítéletet hatályon kívül helyezte és a (2010. szeptember 24-i) elsőfokú ítéletet helybenhagyta, azonban más indokok alapján. A Kúria azt állapította meg, hogy az alperes – mivel a tájékoztatási kötelezettségének mind az APEH, mind az indítványozó felé csak részben vagy nem megfelelően tett eleget – bár megsértette a Ptk. 4. § (1) bekezdése szerinti általános együttműködési kötelezettséget, de az alperes felróható magatartása és a kár bekövetkezése között nem áll fenn az okozati összefüggés, így nem tartozik a Ptk. 339. § (1) bekezdése szerinti kártérítési felelősséggel. A Kúria álláspontja szerint az alperes a lefoglalt követelést még részben sem fizethette ki az indítványozónak, mivel ezzel a kétszeres fizetés veszélyének tette ki volna magát. Bár az indítványozó a követelés lefoglalása miatt nem élhetett végrehajtási kifogással, de a tulajdonjogára alapított igényét az indítványozó az APEH-hel szemben a Pp. 371. §-ának (1) bekezdése szerinti igényperben érvényesíthette volna. Mivel az indítványozó a foglalásról még időben értesült, „az alperesi késlekedés a foglalásról való tájékoztatással nem befolyásolta az igénye APEH-el szemben érvényesítésében. A felperes [indítványozó] ezt elmulasztotta, a mulasztása következményeit az Alperesre nem háríthatja át.”
- [12] c) Az indítványozó a 2009. szeptember 24-én hozott, az elsőfokú bíróságot új eljárásra utasító másodfokú végzés ellen felülvizsgálati kérelmet nyújtott be arra tekintettel, hogy álláspontja szerint az elsőfokú bíróság nem adhatott volna helyt az alperes igazolási kérelmének, ezért a másodfokú bíróság nem utasíthatta volna ismételt érdemi tárgyalásra az elsőfokú bíróságot, hanem a bírósági meghagyást kellett volna hatályában fenntartania. A Legfelsőbb Bíróság 2010. május 13-án hozott végzésében az indítványozó felülvizsgálati kérelmét hivatalból elutasította, tekintettel arra, hogy az nem az ügyet érdemben elbíráló végzés és nem szerepel a Pp. 270. § (3) bekezdésében taxatív felsorolt esetek között.
- [13] 2. Az indítványozó a Kúria ítélete ellen, az Abtv. 27. §-a alapján nyújtott be alkotmányjogi panaszt. Sérelmezte, hogy a Kúria keresetét elutasító döntése olyan okon alapult – ti. az alperes jogellenes maga-

tartása és a bekövetkezett kár közötti okozati összefüggés hiánya –, amely a megelőző eljárásokban nem merült fel, illetve nem került értékelésre. Álláspontja szerint a Kúria ítélete a Pp. 275. § (4) bekezdésében foglaltakkal ellentétesen, valójában nem jogszabálysértésen alapul. Az indítványozó kifogásolta továbbá, hogy bár az eljárás minden szakaszában kifogásolta azt, hogy a bíróság a kibocsátott bírósági meghagyást a törvényi feltételek hiányában helyezte hatályon kívül, s bocsátkozott a per érdemi tárgyalásába, „a jogsérelmet az eljáró bíróságok nem orvosolták.” Az indítványozó szerint a Kúria ítélete sérti egyrészt a tisztességes eljáráshoz való jogot [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés], a jogorvoslathoz való jogot [Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdés], és ezeken keresztül, a pervesztesség hátrányos következményeiben megnyilvánulva az indítványozó tulajdonhoz való jogát [Alaptörvény XIII. cikk]. Az indítványozó összefoglalva kifejtette, hogy sérült:

- [14] a) a tisztességes eljáráshoz való joga, mivel
- [15] aa) a felülvizsgálati eljárás a jogerős ítéletben megállapított tényállást kiegészítve olyan ténykérdésben döntött, amire bizonyítást az azt megelőzően eljáró bíróságok ugyanolyan részletességgel nem folytattak, maga a Kúria pedig a Pp. 275. § (1) bekezdése alapján nem folytathatott le,
- [16] ab) a támadott ítélet formai okból jogellenesen megismételt eljárásban született;
- [17] b) a jogorvoslathoz való joga, mivel
- [18] ba) a támadott felülvizsgálati ítélet érdemi, tartalmi döntés, amellyel szemben nem vehetett igénybe jogorvoslatot;
- [19] bb) „a Kúria eljárását megelőző eljárásban [...] előterjesztett, az ügy érdemére kiható, az eljárás törvényességének vizsgálatára irányuló fellebbezéseit nem bírálták el;
- [20] c) a tulajdonhoz való joga, mivel az a) és b) pont szerinti alapjogsérelem pervesztességet, így a tulajdoni igény érvényesítésének jövőbeli kizártságát eredményezi.”
- [21] A kérdés alapvető alkotmányjogi jelentősége az indítványozó álláspontja szerint abban áll, hogy az ehhez hasonló, a jogbiztonságot, tisztességes eljárást és a jogorvoslati joghoz való és jogot sértő bírósági eljárások a jövőben ne forduljanak elő.
- [22] 3. Az Alkotmánybíróság megvizsgálta, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e az alkotmányjogi panasz benyújtására vonatkozó, az Abtv.-ben foglalt formai feltételeknek. Az alkotmányjogi panasz határidőn belül érkezett az első fokon eljáró bíróságra, az indítványozó gondoskodott a jogi képviselőről.
- [23] Az indítvány az Abtv. 52. § (1) bekezdésében foglalt feltételeknek azonban csak részben felel meg. Az indítvány megjelöli, hogy az Alkotmánybíróság eljárását az Abtv. 27.§-a alapján, a Kúria mint felül-

vizsgálati bíróság Gfv.30.352/2011/4. számú ítéletével mint alaptörvény-ellenes ítélettel szemben kéri, ismerteti, hogy a Kúria ítélete – álláspontja szerint – Alaptörvényben biztosított mely jogait sérti [a tisztességes eljáráshoz való jog, Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés, a jogorvoslathoz való jog, Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdés, és ezeken keresztül a tulajdonhoz való jog Alaptörvény XIII. cikk], illetve a jogok sérelmének lényegét is bemutatja. Az Abtv. 52. § (1) bekezdésének f) pontja szerint az indítványnak kifejezett kérelmet kell tartalmaznia a bírói döntés megsemmisítésére, illetve az Alkotmánybíróság döntésének tartalmára. Ez az indítványi elem azonban hiányzik, ezért az indítvány nem felel meg az Abtv. 52. § (1) bekezdésében foglalt azon követelménynek, hogy az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia.

- [24] 4. Az Abtv. 29. §-a alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. Jelen ítéletben ilyen, az ügyet érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség nincs, illetve alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést az indítvány nem vet fel.
- [25] Az indítványozó alkotmányjogi panasza lényegében a kifogásolt ítélet és az azt megelőző bírósági eljárás felülbírálatára, az eljárás ismételt lefolytatására irányul. Az indítványozó valódi célja a Kúria ítéletének, valamint az azt megelőző eljárásnak nem alkotmányossági, hanem törvényességi szempontú felülvizsgálata. Az indítványozó arra törekszik, hogy az Alkotmánybíróság a Kúria által véglegesen eldöntött ténykérdés (a kártérítési felelősség fennállta vagy hiánya) tekintetében ismételt vizsgálatot tegyen lehetővé. Az Alkotmánybíróságnak az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja, valamint az Abtv. 27. §-a alapján az ítéleteknek kizárólag az alkotmányossági szempontú felülvizsgálata során van jogköre a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kiküszöbölésére. A bírói döntés irányának, a bizonyítékok bírói mérlegelésének (annak, hogy a rendes bíróságok egy-egy tényt milyen szempontok alapján és miként értékelték), valamint a bírósági eljárás teljes egészének ismételt felülbírálatára azonban már nem rendelkezik hatáskörrel. Az indítványozó sem a Kúria eljárásával, sem az ítélet érdemével kapcsolatosan nem állított olyan alaptörvény-ellenességet, amelyet alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként vagy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességként lehetne értékelni.
- [26] 5. Mivel a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Gfv.30.352/2011/4. számú ítéletével összefüggésben benyújtott alkotmányjogi panasz egyrészt nem felel meg az Abtv. 52. § (1) bekezdésében foglalt

formai feltételnek, másrészt az Abtv. 29. §-ában meghatározott, a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség nem állapítható meg, ezért az Alkotmánybíróság tanácsa – az Abtv. 47. § (1) bekezdése és az Ügyrend 5. § (1) bekezdése alapján eljárva – az alkotmányjogi panasz befogadását az Abtv. 29. §-a, továbbá az 56. § (2) és (3) bekezdése, valamint az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2012. december 21.

Dr. Bihari Mihály s. k.,
tanácsvezető,
előadó alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k., *Dr. Lenkovics Barnabás* s. k.,
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k., *Dr. Szalay Péter* s. k.,
alkotmánybíró alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/3011/2012.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3392/2012. (XII. 30.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Mfv.I.10.409/2011/7. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz. Az indítvány arra irányult, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Mfv.I.10.409/2011/7. számú ítéletének alaptörvény-ellenességét és semmisítse meg azt.
- [2] 2. Az alapügyben mind az elsőfokú, mind a másodfokú bíróság megállapította, hogy az indítványozó – az alapperes felperese – a rendkívüli felmondásban

felrótt kötelezettségszegéseket megvalósította azáltal, hogy nem vezérigazgatótól várható gondossággal járt el akkor, amikor nem tájékoztatta a munkáltatóját a tudomására jutott, a rábízott vagyont érintő megállapodások tervéről. Ugyanakkor az alapvetően mulasztásban megnyilvánuló kötelezettségszegések sem önmagukban, sem pedig – a munkáltatói jogkör gyakorlója által a rendkívüli felmondás kiadása során elkövetett eljárási szabálysértésekkel kiegészülve – együttesen nem vezettek jogszerűen a felperes munkaviszonyának a rendkívüli felmondással történő megszüntetéséhez. A felülvizsgálati eljárásban a Kúria a jogerős ítéletnek a rendkívüli felmondás jogellenességét megállapító rendelkezését hatályon kívül helyezte és az elsőfokú ítéletet megváltoztatva a felperes keresetét elutasította.

- [3] Az indítványozó alkotmányjogi panaszával az őt ért súlyos jogsértéseket kívánja orvosolni. Véleménye szerint a Kúria ítélete valótlan és minden alapot nélkülöző tényállításokat tartalmaz, korábban az ügyben eljáró bíróságok által megállapított tényekkel szemben teljesen újraértékeli a tényállást. A Kúria megsérti a felülmérlegelés tilalmának elvét, ezáltal az Alaptörvény 28. cikkét (a bírósági eljárás alapelveinek betartásához fűződő jogát). Mivel véleménye szerint az indokolás nem tér ki a felperesi álláspont megalapozatlanságának indokaira, ezért az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdés második mondatának sérelme is megállapítható. Az indítványozó továbbá előadja, hogy az ítélet sérti az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésében biztosított jó hírnévhez fűződő jogát, mivel bizonyítás nélkül mulasztásokat ró a terhére, illetve az általa elkövetett mulasztásokat súlyos, ezáltal hamis színben tünteti fel.
- [4] 3. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az alkotmányjogi panasz az alábbiak miatt nem fogadható be.
- [5] Az Abtv. 29. §-a alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. Jelen ítéletben ilyen, az ügyet érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség nincs, illetve alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést az indítvány nem vet fel.
- [6] Az indítványozó alkotmányjogi panasza lényegében a kifogásolt ítélet, és az azt megelőző bírósági eljárás felülbírálatára, és a bizonyítékok újbóli mérlegelésére irányul. Az indítvány tartalma alapján a Kúria ítéletének nem alkotmányossági szempontú, hanem ténykérdésekben való felülvizsgálatára és megváltoztatására irányul. Az indítvány azt célozza, hogy az Alkotmánybíróság a Kúria által eldöntött ténykérdéseket mintegy negyedfokú bíróságként vizsgálja felül és a Kúria álláspontjától eltérően értékelje. Az Alkotmánybíróságnak az Alaptörvény

24. cikk (2) bekezdés *d)* pontja, valamint az Abtv. 27. §-a alapján az ítéleteknek kizárólag az alkotmányossági szempontú felülvizsgálata során van jogköre a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kiküszöbölésére. A tényállás vizsgálatára, a bizonyítékok felülmérlegelésére, valamint a bírósági eljárás teljes egészének ismételt felülvizsgálatára azonban már nem rendelkezik hatáskörrel. Az indítványozó sem a Kúria eljárásával, sem az ítélet érdemével kapcsolatosan nem állított olyan alaptörvény-ellenességet, amelyet alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként vagy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességként lehetne értékelni {hasonlóan döntött az Alkotmánybíróság a 3231/2012. (IX. 28.) AB végzésben; Indokolás [4]}.

[7] 4. Mivel a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Mfv.I.10.409/2011/7. számú ítéletével összefüggésben az Abtv. 29. §-ában meghatározott, a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés

nem állapítható meg, ezért az Alkotmánybíróság tanácsa – az Abtv. 47. § (1) bekezdése és az Ügyrend 5. § (1) bekezdése alapján eljárva – az alkotmányjogi panaszt az Abtv. 29. §-a, továbbá az 56. § (2) és (3) bekezdése, valamint az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *a)* pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2012. december 21.

Dr. Bihari Mihály s. k.,
tanácsvezető,
előadó alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k., Dr. Lenkócs Barnabás s. k.,
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k., Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/3338/2012.

• • •

Az Alkotmánybíróság Határozatai az Alkotmánybíróság hivatalos lapja, mely elektronikus formában, időszakosan jelenik meg. A kiadvány az Alkotmánybíróság döntéseinek gondozott, szükség esetén anonimizált változatú szövegét tartalmazza. Az Alkotmánybíróság Határozatainak egyes számai bárki számára, személyazonosítás nélkül, korlátozástól mentesen, díjmentesen hozzáférhetőek az Alkotmánybíróság honlapján: www.mkab.hu

A szerkesztésért felel: dr. Bitskey Botond, az Alkotmánybíróság főtítkára
layout: www.estercom.hu

Kiadja a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6., www.mhk.hu
Felelős kiadó: Majláth Zsolt László ügyvezető igazgató
HU ISSN 2062–9273